

Laska slečny Věry.

20

Výroční zpráva 2024

Ústav pro českou

literaturu AV ČR, v. v. i.

Institute of Czech

Literature of the CAS

16

20. století lze při zpevnění pohledu na populární kulturu naplnit rozumu a rozumu. Největší žánrové kategorie – detektivka, příběhová produkce a dějové formule, které od té doby představují centrum sdělovacího prostředku. Právě v této době se první románové formy Čaršské, ale zvláště v překladěch také drží krok s aktuálními ději. Čaršské, ale zvláště v překladěch také drží krok s aktuálními ději. Čaršské, ale zvláště v překladěch také drží krok s aktuálními ději.

21. století lze při zpevnění pohledu na populární kulturu naplnit rozumu a rozumu. Největší žánrové kategorie – detektivka, příběhová produkce a dějové formule, které od té doby představují centrum sdělovacího prostředku. Právě v této době se první románové formy Čaršské, ale zvláště v překladěch také drží krok s aktuálními ději. Čaršské, ale zvláště v překladěch také drží krok s aktuálními ději.

22. století lze při zpevnění pohledu na populární kulturu naplnit rozumu a rozumu. Největší žánrové kategorie – detektivka, příběhová produkce a dějové formule, které od té doby představují centrum sdělovacího prostředku. Právě v této době se první románové formy Čaršské, ale zvláště v překladěch také drží krok s aktuálními ději. Čaršské, ale zvláště v překladěch také drží krok s aktuálními ději.

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

Institute of Czech Literature of the CAS

Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1, Czech Republic

T +420 222 828 111, +420 222 828 117

IČO/ID# 68378068 DIČ/VAT ID# CZ68378068

Výroční zpráva o činnosti a hospodaření za rok 2024

Vyhotovena 3. 6. 2025

Auditorem ověřena dne 4. 6. 2025

Radou pracoviště projednána dne 12. 6. 2025

Dozorčí radou pracoviště schválena dne 18. 6. 2025

V Praze dne 18. 6. 2025

Obsah

1. Věda a výzkum	3
1.1 Rámce činnosti ÚČL.....	4
1.2 Činnost výzkumných útvarů	8
1.3 Přehled řešených projektů	23
1.4 Přehled pořádaných a spolupořádaných workshopů, kolokvií a konferencí.....	26
1.5 Strategie AV21	28
1.6 Ocenění pracovníků a pracovníků ÚČL a jejich odborných prací.....	31
2. Publikace	33
2.1 Knihy pracovníků a pracovníků ÚČL.....	34
2.2 Nakladatelská činnost ÚČL	53
2.3 Z důležitých studií a kapitol v monografiích, časopisech a sbornících.....	55
2.4 Souhrnné údaje o publikační činnosti (ASEP a RIV).....	62
3. Mezinárodní spolupráce	63
3.1 Zahraniční vědci a vědkyně v ÚČL.....	64
3.2 Badatelky a badatelé ÚČL v zahraničí	66
3.3 Konsorcium literárněvědné bohemistiky	68
4. Výuka a popularizace	70
4.1 ÚČL školám	71
4.2 Pedagogická spolupráce s vysokými školami	74
4.3 Popularizační činnost.....	78
4.4 Účast na literárním dění.....	81
4.5 Služby pro veřejnost	83
5. Výzkumná infrastruktura Česká literární bibliografie	86
5.1 Činnost velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie	87
5.2 Aktivity ČLB v číslech a datech	89
5.3 Rozvoj ČLB a aktivity na národní i mezinárodní úrovni	93
5.4 Sekce ČLB a jejich činnost.....	99
6. Hospodaření	105
6.1 Rozpočet.....	106
6.2 Náklady	107
6.3 Výnosy	108
6.4 Majetek.....	109

7. Orgány pracoviště.....	110
7.1 Ředitel pracoviště	111
7.2 Rada pracoviště.....	112
7.3 Dozorčí rada.....	114
8. Další informace	116
9. Zpráva auditora o ověření účetní závěrky a zpráva auditora k výroční zprávě.....	119
10. Rozvaha	124
11. Výkaz zisku a ztráty.....	127
12. Příloha účetní závěrky za rok 2024	130

1. Věda a výzkum

1.1 Rámce činnosti ÚČL

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. (ÚČL), je největším neuniverzitním pracovištěm v České republice, které se věnuje základnímu výzkumu v oblasti literární vědy. Je garantem výzkumu národní identity v oblasti literatury a nejsilnější institucí svého vědního oboru – literárněvědné bohemistiky – ve světovém měřítku. Předmětem výzkumů prováděných v ÚČL jsou historie i současnost české literatury v jejím jazykovém i teritoriálním vymezení (tedy literatura v českém jazyce i literatura z Čech, Moravy a Slezska v různých jazycích, které se zde v historii používaly, zejména latinském, hebrejském a německém). K předmětu bádání pracovníků a pracovník ÚČL patří dále vztahy české literatury s literaturami jiných jazyků či regionů, teorie literatury a rovněž literární život v českých zemích od jeho počátků až po dnešek. Zabývá se přitom jak literaturou uměleckou, tak i populární či triviální, dále pak dějinami českého dramatu a divadla.

Kulturní dědictví země a specifická situace české literatury i literární vědy jsou reflektovány v literárněhistorických výzkumech a v pracích literárněteoretických. Zde ÚČL nejčastěji překračuje hranice národní filologie směrem k obecným otázkám literatury. Svou pozornost v oblasti literární teorie věnuje ÚČL také dědictví pražské strukturalistické školy, s níž je jako instituce historicky spjat. Výzkum zasahuje i do oblasti teorie výtvarného umění, mediálních studií, filozofie a kulturní antropologie. Pro literárněvědnou bohemistiku v národním i mezinárodním kontextu vytváří ÚČL organizační centrum a informační zázemí. Vydává dva odborné časopisy, ústřední oborové periodikum *Česká literatura*, a ve spolupráci se Společností pro výzkum 18. století mezioborovou revue *Cornova*. ÚČL také poskytuje studijní pobyty badatelům a studentům ze zahraničí, nabízí stáže pro pregraduální studenty a provozuje veřejně přístupné knihovny v Praze a v Brně. ÚČL se rovněž zaměřuje na informační služby pro odbornou, studentskou a občanskou veřejnost, poskytované prostřednictvím digitálních knihoven, bibliografických a slovníkových databází. Využití těchto internetových služeb překračuje milion návštěv ročně.

ÚČL má dvě pracoviště, pražské a brněnské, jejich badatelský program je společný a oddělení jsou rozložena napříč těmito pracovišti. Členové výzkumného sboru ÚČL se zapojují do vysokoškolské výuky, přičemž ÚČL sám je školícím pracovištěm postgraduálního studia, a to ve spolupráci s Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně, s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a s Filozofickou fakultou Ostravské univerzity.

Od roku 2016 ÚČL provozuje velkou výzkumnou infrastrukturu Česká literární bibliografie a je spoluvydavatelem ediční řady Česká knižnice, zprostředkující studentům, pedagogům a širší veřejnosti klasická díla české literatury od středověku po současnost.

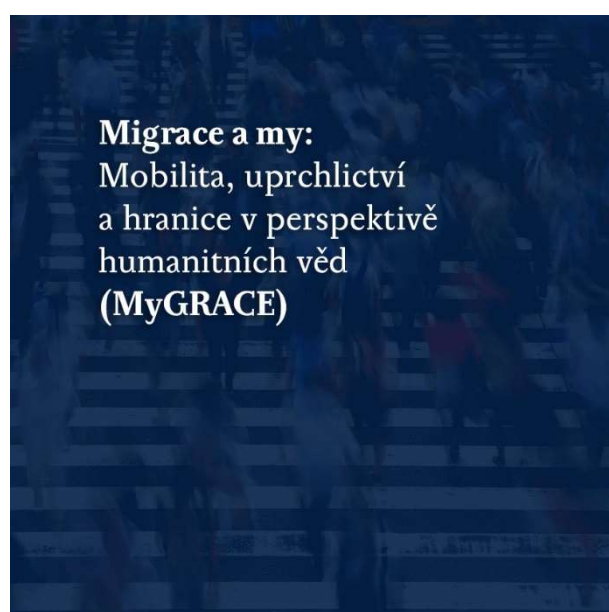

Obr. 1.1 Z akcí roku 2024; zdroj: foto Lenka Patoková / ÚČL

V roce 2024 badatelské aktivity pracovníků a pracovnic ÚČL vyústily ve vydání hlavních výstupů rozsáhlých kolektivních projektů. V roce 2024 byla završena podpora Akademické prémie (AP), která byla udělena prof. Pavlu Janouškovi v roce 2019. Během šesti let intenzivních prací byla vydána celá řada publikací, z nichž mnohým se dostalo ocenění, např. *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava* získaly ocenění kniha roku 2023 v rámci Cen Nakladatelství Academia. Dokončeny byly také další velké projekty podporované v rámci AP. Na prvním místě se jedná o úvodní svazek dvojdílné monografie *Gesto a skutečnost: Umění v meziválečném Československu*, v níž rozsáhlý mezioborový tým pod vedením Kateřiny Piorecké analyzoval vztah umění a veřejné diskuse v čase první československé republiky. Další dva velké projekty podporované z AP měly lexikografickou povahu: dokončena byla kniha *V souřadnicích neklidu. Česká literatura druhé dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích*, již koordinovali Alena Šidáková Fialová (hlavní redaktorka a próza), Petr Hruška (poezie) a Lenka Jungmannová (drama). Druhou slovníkovou publikací je rozsáhlá práce *Moderní česká divadelní hra (1896–1945). Mezi textem a inscenací* (ed. Aleš Merenus), zkoumající českou dramaturgii první poloviny 20. století. Dokončování Akademické prémie s sebou přineslo i změny organizační: Pavel Janoušek skončil jako vedoucí Oddělení 20. století a literatury současné a v jeho čele stanula Alena Šidáková Fialová. Vedle toho se dosavadní tým pro výzkum moderního českého divadla transformoval v samostatné oddělení, do jehož čela byl zvolen Aleš Merenus.

Uzavírání profilových projektů probíhalo i v Oddělení pro výzkum literatury 19. století. Na sklonku roku byly vydány dvě klíčové publikace: *Kritika a autonomie českého umění (1859–1892)*, v níž autorský tým pod vedením Martina Hrdiny zkoumal v mezioborové perspektivě kritický ohlas literární, výtvarné a hudební produkce, která v druhé polovině 19. století vzbuzovala otázky autonomie umění a závazků tvůrců ke společnosti. Druhá zásadní kniha věnovaná literatuře 19. století vznikla na půdě Germanobohemistického týmu. Autoři monografie *Tvoření literaturou. Společné dějiny český a německy psané literatury českých zemí (1760–1920)* se vůbec poprvé pokusili vyložit vývoj literatury v českých zemích jako celek. Tým pod vedením Václava Smyčky a Václava Petrboha nahlédl česky i německy psanou literaturu prostřednictvím toho, jak literární díla znázorňovala a utvářela vnímání, jednání a cítění člověka dlouhého 19. století, tedy různé formy jeho subjektivity.

Završeny byly i další týmové projekty, jež se těšily podpoře Grantové agentury ČR: tým vedený Pavlem Kořínkem dokončil výzkum meziválečné populární literatury a v knize *Čtivo. Díla a kontexty české populární literatury 1918–1939* nabídl první ucelenější výklad této oblasti, zaměřující se na vybrané žánry, témata, publikační platformy a na způsoby různého čtení populární literatury.

Velkou pozornost věnoval ÚČL přípravě projektů pro Operační program Jan Amos Komenský. Pro výzvu Společenské a humanitní vědy: člověk a lidstvo v globálních výzvách současnosti byl v první polovině roku ve spolupráci s Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR, Etnologickým ústavem, Orientálním ústavem a Ostravskou univerzitou připraven velký projekt *Migrace a my: Mobilita, uprchlictví a hranice v perspektivě humanitních věd (MyGRACE)*, jenž byl doporučen k podpoře – a v lednu 2025 řešení projektu započalo. Dále byl podán projekt do výzvy OP JAK Výzkumné prostředí a připravoval se též projekt pro výzvu Open Science II.

Obr. 1.2 Projekt *Migrace a my*, jehož přípravy ÚČL v roce 2024 koordinoval; zdroj: grafika ÚČL

Z hlediska projektové strategie byl velký důraz kladen i na internacionalizaci: v průběhu roku byly připraveny dvě přihlášky do programu COST (Computational Poetics Network, navrhovatel Petr Plecháč; Understanding Society and Culture through Bibliographical Data. Scaling up Humanities Data-driven Research, navrhovatel Vojtěch Malínek). Dále byla podána přihláška do výzvy ERC Starting Grant (projekt *Continuity and Change: Formal and National Histories of European Poetry*, navrhovatel Artjoms Šela).

Ústav pro českou literaturu realizoval některé své aktivity také v rámci Strategie AV21. S podporou programu Anatomie evropské společnosti byl zorganizován například 44. ročník plzeňského mezioborového symposia k problematice „dlouhého“ 19. století s názvem Trh a kapitál v české

kultuře 19. století (v r. 2025 vyjde v nakladatelství Academia sborník příspěvků, které na sympoziu zazněly), uskutečnily se konference a workshopy ve spolupráci s historiky na Technische Universität Dresden a Universität Klagenfurt či Centrem medievistických studií FLÚ AV ČR. Součástí programu SAV21 Identity ve světě válek a krizí byla například konference věnovaná postavení bohemistických studií na univerzitách v Evropě i v dalších částech světa Bohemistika a česká kultura ve světě: vztahy a šance ve 21. století nebo kolokvium k ediční problematice literatury vycházející původně v samizdatu. Široké spektrum aktivit soustředěných kolem konceptu resilience bylo realizováno v programu Odolná společnost pro 21. století. V průběhu roku byl zorganizován Kulatý stůl na téma literatura a literární věda v zahraničí a formování odolné společnosti.

1.2 Činnost výzkumných útvarů

Obr. 1.3 Struktura výzkumných útvarů ÚČL v roce 2024

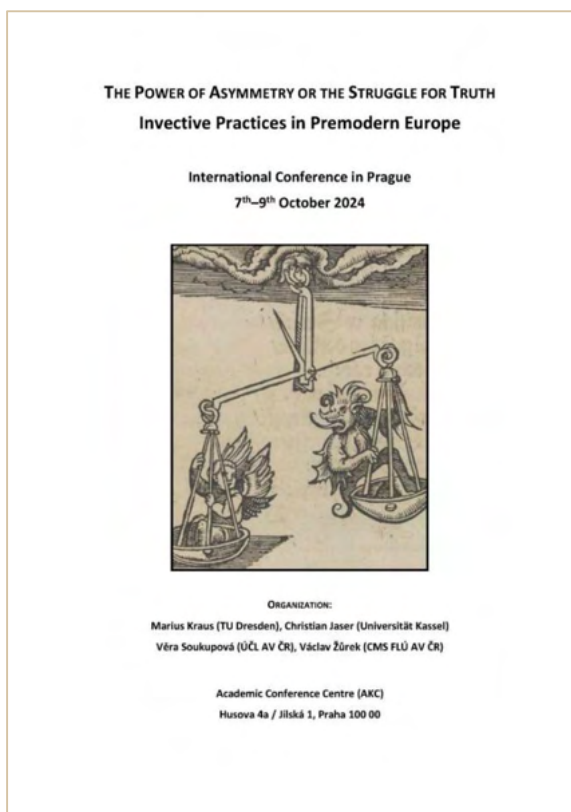
Oddělení starší literatury

Rok 2024 byl v Oddělení starší literatury obdobím soustředěné práce na projektech podpořených Grantovou agenturou České republiky, jichž se účastní všechny jeho členky a členové.

Magdaléna Jacková se spolu s Martinem Bažilem, Kateřinou Bobkovou-Valentovou a Alenou Bočkovou věnovala přípravě monografie *Latinské biblické drama v českých zemích*; její tým byl v závěru roku oslaben úmrtím expertky na raně novověkou latinu Markéty Klosové, práce slibující zaplnění jedné z významných lukn v poznání bohemikálního raně novověkého dramatu nicméně pokračují dál. Daniel Soukup a Matouš Turek úspěšně zakončili práci na monografii *Reflecting Jerusalem in Medieval Czech Lands*, která na konci roku vyšla v Amsterdam University Press. Daniel Soukup se následně v intenzivním dialogu se zahraničními odborníky věnoval formulaci nových badatelských témat, zaměřených tentokrát spíše na období raného novověku.

Matouš Jaluška vedl práce na projektu *Účinnost slova ve středověké bohemikální literatuře*. Na tomto projektu, který vstoupil do druhého roku řešení, vedle něj intenzivně pracovali rovněž Matouš Turek, Vendula Rejzlová a Věra Soukupová. Celý řešitelský tým včetně externích spolupracovníků uspořádal pracovní setkání na půdě Institut für Mittelalterforschung der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, s vročením 2024 byly v rámci projektu publikovány celkem čtyři studie (z toho jedna ve Velké Británii).

V rámci tohoto projektu byla rovněž na začátku října v pražském Akademickém konferenčním centru ve spolupráci s Centrem mediévistických studií FLÚ AV ČR a univerzitami v Drážďanech

a Kasselu uspořádána mezinárodní konference *The Power of Asymmetry or the Struggle for Truth. Invective Practices in Premodern Europe*, na níž byl z hlediska literární vědy, historie či dějin umění zkoumán vznik, konstrukce a narušování asymetrických vztahů ve společnosti prostřednictvím invektiv a invektivní rétoriky. Proslovené příspěvky ukázaly, jak se asymetrie v chápání Reinharta Kosellecka pojí s mocí slova a obrazu v konkrétních historických kontextech, textech a výtvarném umění středověku a raného novověku. Zvláštní pozornost byla věnována tomu, proti jakým skupinám byly invektivy namířeny, jaké rétorické strategie byly uplatňovány a jak tyto procesy souvisely s utvářením politických, náboženských, národních i jiných identit.

Obr. 1.4 Plakát na konferenci *The Power of Asymmetry or the Struggle for Truth*; zdroj: web ÚČL

Vendula Rejzlová po celý rok organizovala mezioborové Staročeské dýchánky, které se v tomto roce podařilo výrazněji internacionalizovat, když na nich vedle předních českých odborníků na starší bohemikální literaturu vystoupili rovněž badatelky a badatelé z Mohuče, Innsbrucku a Vídně.

Oddělení literatury 19. století

Na začátku roku 2024 se členkou Oddělení literatury 19. století stala Veronika Faktorová, zapojená do výzkumu již dříve coby externí spolupracovnice. Vedoucím oddělení byl v září jmenován Martin Hrdina, vedení Germanobohemistického týmu se na konci roku zhostil Václav Smyčka. Jako nový prostor pro kooperaci v rámci ÚČL se v závěru roku konstituoval tým Literatura a gender, jehož vedení se ujala Veronika Faktorová.

Práce oddělení byla v minulém roce zaměřena především na přípravu hlavních výsledků dlouholetých výzkumných projektů k publikování. Ve spolupráci s nakladatelstvím Akropolis se připravovaly k tisku dvě kolektivní monografie. První z nich, knihu *Tvoření literaturou. Společné dějiny česky a německy psané literatury českých zemí (1760–1920)*, redigovali Václav Smyčka (autor koncepce) s Václavem Petrbohem a dále do ní přispěli Jan Budňák, Ladislav Futtera, Martin Hrdina, Mirek Němec a Matouš Turek. Při výkladu o česky i německy psané literatuře českých zemí se autoři zaměřili na proměny subjektivity – myšlení, cítění a jednání lidí žijících v „dlouhém“ 19. století. Práce figurovala v širším nominačním výběru pro cenu Magnesia Litera za naučnou literaturu. Druhou vydanou kolektivní monografií, *Kritika a autonomie českého umění (1859–1892)*, redigoval Martin Hrdina a jejími spoluautory jsou Eva Bendová, Michal Fránek, Ladislav Futtera, Michal Charypar a Jiří Kopecký. Analýzy kritické praxe soustředěné v této interdisciplinárně pojaté knize spojuje téma autonomizace umění – události, která v pokročilém 19. století znamenala výraznou transformaci české kultury a dodnes určuje naše chápání kulturní produkce.

Výzkum hudebně-dramatických zpracování mýtu o kněžně Libuši ve středoevropské hudební kultuře 17.–20. století, který probíhal ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci, byl v roce 2024 završen prvním z hlavních výsledků – obsáhlou publikací *Libuše. Edice libret. Edition of Libretti* připravili Michal Fránek, Ladislav Futtera, Jiří Kopecký a Jana Spáčilová. Tento autorský kolektiv také připravil k vydání v německém nakladatelství ConBrio interdisciplinární monografii *The Singing Libuše. An Ancient Bohemian Myth on the Opera Stage*.

Vedle dokončovaných projektů dále pokračoval výzkum literární kritiky k období 1806–1858, organizovaný Daliborem Dobiášem. Dílčí výsledky byly publikovány v periodikách *Bohemica litteraria*, *Germanoslavica* a *Acta Musei Nationalis Pragae – Historia litterarum*. Pracovníci oddělení dále publikovali studie v časopisech *Česká literatura*, *Slovo a smysl*, *Bohemistyka*, *Góry – Literatura – Kultura*, a přispěli do sborníků *Naturalismus v české kultuře*, *Léta putování. Člověk na cestách v dlouhém 19. století* a *Otisky středoevropské krajiny a podnebí v našich kulturách*. Michal Charypar připravil doslov pro nové vydání románu Josefa Karla Šlejhara *Temno*.

Členové oddělení se s podporou různých programů Strategie AV21 podíleli na přípravě a pořádání řady akcí, symposií, kolokvií a konferencí, např. 44. plzeňského symposia *Trh a kapitál v české kultuře 19. století*, konference *Čeština jako literární jazyk v době národních hnutí*, která se konala u příležitosti 200 let od prvního vydání Kollárovy *Slávy dcery*, nebo konference *Ženy cestovatelky, ženy na cestách*. V listopadu byl pro Matici českou připraven přednáškový cyklus Umění 19. století a jeho publikum.

Obr. 1.5 Veronika Faktorová a Václav Smyčka proslovili v rámci Týdne Akademie věd přednášku „Jak se ženy staly spisovatelkami? A co na to muži? O autorkách a jejich přijetí v 18. a 19. století v českých zemích“; zdroj: foto ÚČL

Germanobohemistický tým vedený Václavem Petrbohem zmíněnou knihou *Tvoření literaturou* završil dlouholetý kolektivní výzkum. Pokračovala příprava sborníku z konference věnované v předcházejícím roce Otfriedu Preußlerovi. Časopis *Bohemica litteraria* v prvním čísle ročníku přinesl několik studií členů týmu. Ti v roce 2024 v diskusích a přednáškách doma i v zahraničí věnovali pozornost také Franzi Kafkovi, od jehož smrti uplynulo sto let. Germanobohemistický tým se zapojil do přípravy svazků německy psané literatury z českých zemí nově řazených do edičního plánu České knihovny. První z nich obsáhne prózy Ludwiga Windera.

Oddělení literatury 20. století a literatury současné

Rok 2024 byl pro fungování oddělení přelomový: v souvislosti s blížícím se koncem Akademické prémie, udělené vedoucímu Pavlu Janouškovi na léta 2019–2024, došlo již v průběhu roku 2024 k několika změnám. Proběhl konkurz na vedoucí dvou oddělení, která vznikla rozdělením oddělení stávajícího. Společné oddělení oficiálně zaniklo až s koncem Akademické prémie, tedy k poslednímu prosinci roku 2024, fakticky však oba týmy začaly samostatně pracovat a připravovat své vlastní projekty již v druhé polovině roku 2024, a to pod vedením Aleny Šidákové Fialové (Oddělení pro výzkum 20. století a literatury současné) a Aleše Merenuse (Oddělení, resp. v roce 2024 Tým pro výzkum moderního českého divadla).

Pro práci oddělení bylo v tomto roce nejdůležitější dokončování tří velkých kolektivních projektů a vydání jejich výstupů ve formě rozsáhlých publikací. Kateřina Piorecká jakožto vedoucí projektu a hlavní editorka dokončovala publikaci zaměřenou na výzkum vztahů mezi uměleckou tvorbou a veřejnou diskusí v meziválečném období, jejímž výstupem byla v roce 2024 publikace *Gesto a skutečnost. Umění v meziválečném Československu*, respektive její první díl nazvaný *Obyčejný život*. Na druhém díle, nazvaném *Lidé na kře*, celý tým nadále pracoval a předpokládá se vydání v roce 2025. Alena Šidáková Fialová jakožto hlavní editorka s redakčním týmem dokončila a vydala publikaci *V souřadnicích neklidu. Česká literatura druhé dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích* (2024), která navazuje na předchozí svazky vydávané v oddělení a věnované literatuře devadesátých a nultých let. Aleš Merenus, vedoucí **Týmu pro výzkum moderního českého divadla**, dokončil a vydal monumentální dvousvazkovou lexikografickou publikaci *Moderní česká divadelní hra (1896–1945). Mezi textem a inscenací*. Všechny tři knihy se následně dočkaly příznivého kritického hodnocení a setkaly se i se zájmem médií: kniha *Gesto a skutečnost* byla nominována na cenu Magnesia Litera za nejlepší naučnou publikaci roku 2024 a kniha *Moderní česká divadelní hra (1896–1945). Mezi textem a inscenací* byla nominována na Cenu Nakladatelství Academia v kategorii Slovník nebo encyklopedická publikace.

Kromě dokončování kolektivních publikací se členové oddělení věnovali také menším projektům, ať již individuálním, nebo ve spolupráci s jinými subjekty. Karel Piorecký spolu se Zuzanou Husárovou vydal monografii věnovanou problematice umělé inteligence nazvanou *Kultura neuronových sítí. Syntetická literatura a umění (nejen) v českém a slovenském prostředí* – jako e-knihu v českém a jako tištěnou publikaci v anglickém jazyce (*The culture of neural network. Synthetic literature and art in (not only) the Czech and Slovak context*). Další publikace vydali Martin Lukáš, který byl spolueditorem a spoluautorem kolektivní monografie *Estetik Markalous a literát John* (spolu s E. Gilkem), a Alena Šidáková Fialová (e-publikace *V míru i konfliktu. Češi a svět v polistopadové české literatuře*). Pavel Janoušek publikoval knižní studii *Směšné lásky i nelásky dramatika Viktora Dyka* a Lenka Jungmannová vydala monografii *Drama pro mikrofon. Česká rozhlasová hra za protektorátu*. Publikována byla rovněž odbornými studiemi doprovázená antologie *České protektorátní drama* (eds. Iva Mikulová – Lenka Jungmannová – Pavel Janoušek), která je již čtvrtým svazkem ediční řady Drama (i tato kniha se dočkala nominace na Cenu Nakladatelství Academia). Lenka Jungmannová pak publikovala také odbornou studii nazvanou „Historiography of Kundera’s Four Dramatic

Plays“, která je součástí kolektivní monografie *Milan Kundera Known and Unknown*. Zuzana Augustová vydala knihu rozhovorů *Na trápení nebyl čas: Rozhovor s politickou vězeňkyní Alexandrou Součkovou Kovářovou*, jež se bezprostředně po svém vydání dočkala mnoha pochvalných reakcí a také divadelní adaptace, kterou nastudoval Divadelní ateliér Paměti národa.

Obr. 1.6 Prosincovou První bilanci, na které se vždy před koncem roku setkávají zástupkyně a zástupci literární kritiky nad knihami končící sezóny, již tradičně živě přenáší na svých stránkách i web České televize (ČT Art); zdroj: foto Lenka Patoková / ÚČL

Na problematiku ego-dokumentů, paměti a genderu se zaměřily Marie Brunová a Lucie Antošíková, které v rámci projektu Strategie AV21 *Anatomie evropské společnosti* téma prezentovaly ve Vídni i na workshoppu věnovaném učitelům středních škol. Popularizačním aktivitám určeným veřejnosti a učitelům se v tomto roce věnovala většina členů oddělení (na mezinárodní úrovni pak Petr Hruška s prezentací na slavistickém semináři na Kolumbijské univerzitě v New Yorku). Členové oddělení působili též jako literární kritici, byli součástí literárních porot, účastnili se diskusí, besed a přednášek věnovaných nejen současné české tvorbě. Pravidelnou akcí oddělení je pak prosincová První bilance, na níž Martin Lukáš se svými hosty analyzuje literární tvorbu uplynulého roku. Členové teatrologického týmu se zabývali též divadelní kritikou a prací v odborných porotách a výstupy z odborné činnosti týmu prezentovali v médiích, především na vlnách Českého rozhlasu Vltava.

Tým pro výzkum paměti a traumatu v literatuře, ustavený v roce 2012 a vedený Lucií Antošíkovou, s ohledem na okolnosti, vlastní kapacity i posuny v odborných zájmech jednotlivých členů na konci roku 2024 ukončil společnou činnost.

Oddělení pro výzkum literární kultury

Pracovníci a pracovnice Oddělení pro výzkum literární kultury se v roce 2024 soustředili na dokončení a vydání hlavních výstupů dvou již zakončených týmových úkolů. Pokračovaly i aktuálně probíhající výzkumy čtení, a to jak v přehledové perspektivě historické – čtení od poloviny 18. století dodnes –, tak v zaostření na nedávné proměny čtení po pandemii COVID-19. Na organizační úrovni byl v rámci oddělení ustaven nový tým Literature & Society Laboratory pod vedením Jana Váni. Pracovníci oddělení se začlenili do akce COST a podíleli se na úspěšné grantové žádosti projektu *Migrace a my (MyGRACE)*, financování OP JAK).

Pavel Kořínek a jeho tým vydali rozsáhlou kolektivní monografii *Čtivo. Díla a kontexty české populární literatury 1918–1939*. Tato koedice ÚČL s nakladatelstvím Akropolis nabízí první soustavný přehled české populární literární produkce meziválečného období. Inspirována příručkami a průvodci typu „companion“ či „handbook“, známými především z anglofonního odborného kontextu, je rozdělena do tří vrstev: na nejvyšší úrovni výkladu se nachází kalendárium klíčových událostí, makro rovinu představují přehledové exkurzy, např. k tématu populárních žánrů či publikačních formátů, a mikro úroveň je dedikována případovým studiím. Na dílo zaměřená perspektiva poskytuje čtenářům nuancované pochopení meziválečné populární produkce jako dynamické a komplexní součásti české literární kultury.

Obr. 1.7 Zkušební nátisky kalendária z kolektivní monografie *Čtivo*; zdroj: Symbiont / foto Michal Smejkal

Petr Šámal a jeho kolegyně a kolegové z Oddělení edičního a textologického zkoumali samizdatový román Ludvíka Vaculíka *Český snář (sny roku 1979)*, který vydali v České knižnici, a to i s obsáhlým druhým svazkem *Komentáře a hlasy k Českému snáři*. Ten objasňuje odkazy k realitě přelomu sedmdesátých a osmdesátých let 20. století a klade si za cíl přiblížit složitou historii textu, jeho šíření i recepce a obsahuje rovněž nové vydání knihy prvních ohlasů na román *Hlasy nad rukopisem Vaculíkova Českého snáře*.

Poslední rok financování projektu *Posilování „okraje“ v historiografii čtení. Perspektiva českých zemí, 1750–2021* (GAČR 22-14665S) byl věnován diskusím nad nově sepisovanými případovými studii k historii čtení v českých zemích od 18. století dodnes, jednotlivé finalizované texty, které se objeví ve výsledné knize (jež vyjde v nakladatelství Palgrave Macmillan, v řadě *New Directions in Book History*), byly postupně překládány do angličtiny. Aby se na relevantnost historiografie čtení upozorňovalo také v rámci české literární vědy, vydal projektový tým tematické číslo časopisu *Česká literatura*. Součástí projektu je také nejnovější průzkum Jiřího Trávnicka o současných čtenářských zvyklostech Čechů, který publikoval pod názvem *Ohrožený druh? Kolik, jak a co čteme a co si se čtením spojujeme* (2023) v brněnském nakladatelství Host. Projektový tým rovněž připravil přednáškový cyklus pro podzimní běh literárněvědného fóra v akademickém roce 2024–2025 na téma historie čtení – v posledních měsících roku 2024 zde se svými přednáškami vystoupili Pavel Janáček, Jan Váňa a Jan Budňák.

Individuální výzkum pracovníc a pracovníků oddělení zahrnoval různé oblasti, včetně studia českých komiksů a jejich kulturního významu a poetického použití politické (ne)korektnosti v populární a dětské literatuře. Roman Kanda spolupracoval na 5. svazku *Sebraných spisů Karla Kosíka*; Františka Schormová nejenže publikovala obsáhlou studii v anglickém jazyce, ale především přepracovala svou disertační práci pro publikaci, která byla odevzdána k peer review do nakladatelství Brill. Františka Schormová a Petr Šámal se také zásadní měrou podíleli na přípravě žádosti o projekt Operačního programu Jana Amose Komenského (OP JAK) s akronymem MyGRACE, tj. *Migrace a my: Mobilita, uprchlictví a hranice v perspektivě humanitních věd*. Projekt, který byl koncem roku schválen k financování od ledna 2025 (vedoucí Michal Frankl), bude řešen společně s partnery z Etnologického ústavu AV ČR, Masarykova ústavu a Archivu AV ČR, Orientálního ústavu AV ČR a Ostravské univerzity.

Počátkem roku byl v rámci oddělení založen tým **Literature & Society Laboratory**, a to na základě grantu Junior Star (GAČR GM24-12400M), který získal Jan Váňa. Lit&Soc Lab si klade za cíl reflektovat vztahy mezi literaturou a sociální sférou. Chápe se jako platforma pro sdílení poznatků z výzkumné teorie i praxe napříč humanitními a sociálněvědními obory, které se ve svém bádání dotýkají problematiky vztahu literatury a sociálna. Jedná se především o průnik literární vědy, sociologie literatury, kulturní sociologie, kulturních studií a dalších příbuzných disciplín. Členové týmu – postdoktorand Hernán Maltz a doktorandky Julija Ovsec, Anna Schubertová a Olivera Těsnohlídková – se pod vedením Jana Váni scházejí v dvoutýdenním rytmu; kromě toho vystupují na mezinárodních konferencích a pracují na prvních společných publikacích. Ústavní a širší veřejnosti se Lit&Soc Lab představil v rámci tematického odpoledne dne 12. listopadu 2024.

Obr. 1.8 Prezentaci týmu Literature & Society Laboratory lze zhlédnout i na ústavním YouTube; zdroj: YouTube ÚČL

Interakce mezi literární kulturou a veřejnou sférou v předmoderní střední Evropě zkoumá akce COST *Printing Culture and Public Spheres in Central Europe, 1500–1800* (CA23137), která byla zahájena 7. října její vedoucí Dr. Monou Garloff (Universität Innsbruck). ÚČL zastupují Claire Madl (též reprezentantka ČR v Management Committee) a Michael Wögerbauer. PCPS_CE má tři dlouhodobé cíle: 1. Vytvořit první anglickojazyčný přehled dějin a dějepiscevtví knihtisku v jednotlivých regionech střední Evropy, 2. publikovat kompendium ke vztahu knižní kultury a veřejných sfér z nadnárodní perspektivy a 3. vytvořit registr datových souborů a nástrojů. Obecně akce vybuduje středoevropskou a globální síť různých zainteresovaných subjektů z oblasti vzdělávání, výzkumu a kulturního dědictví, a to napříč národním a oborovým prostředím a šíří povědomí akademické a širší veřejnosti o rozmanité, ne-národní minulosti střední Evropy.

Oddělení teorie

Oddělení teorie svou činnost rozvíjí zejména ve třech klíčových oblastech: intermedialitě, strukturalismu a versologii.

Intermediální skupině se pod editorským vedením Richarda Müllera, za autorského podílu Alice Jedličkové a Stanislavy Fedrové a redakční pomoci Matěje Kose, podařilo realizovat vydání rozsáhlé monografie *The Emerging Contours of the Medium: Literature and Mediality* v prestižním nakladatelství Bloomsbury Academic (koedice s ÚČL AV ČR). Kniha je pro zahraniční prostředí přepracovanou verzí knihy *Za obrysy média*. Jako jedna z výzkumných linií intermediální skupiny byl připraven a grantově podpořen (GAČR) projekt *Mytizace, folklorizace, reinterpretační: ilustrovaná vydání Erbenovy Kytice 1861–2024 v intermediální a kulturněhistorické perspektivě*, pod vedením Alice Jedličkové a za výzkumného zapojení Matěje Kose; spoluřešitelkou je historička umění Bronislava Kuzica Rokytová z Muzea literatury – Památníku národního písemnictví.

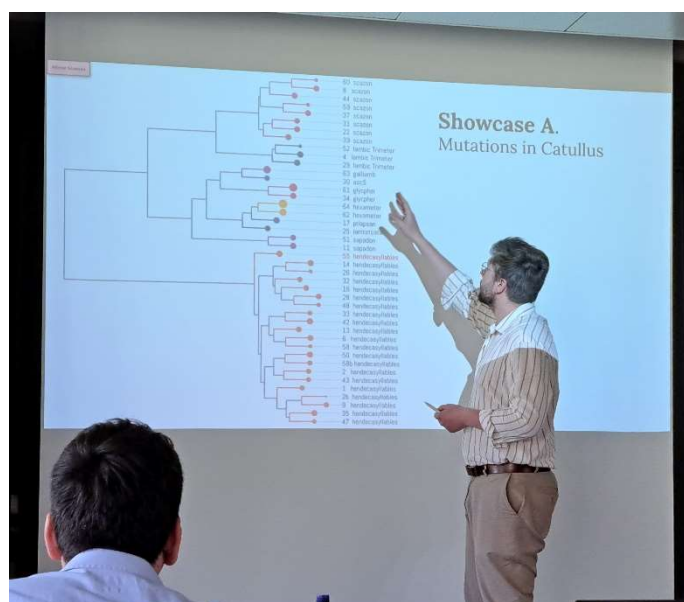
V druhé linii intermediálního výzkumu spoluorganizoval Richard Müller (s Michalem Jarešem z Oddělení lexikografie) workshop *Experimentální poezie: Život po životě*. Zároveň Alice Jedličková spolukoncipovala s oběma liniemi tematicky svázaný interdisciplinární projekt *Text, textíl, kontext*, který se dočká realizace v roce 2025. Jako člen organizační/vědecké komise mezinárodního projektu *Central-European Masculinities in a Comparative Perspective* se Richard Müller zapojil do příprav dvou dvoudenních konferencí (Praha; Katovice) a rovněž působil jako člen komise grantové agentury HERA a Chanse v rámci výzvy Crisis – Perspective from the Humanities.

Intermediální skupina nadále rozvíjela spolupráci s International Society of Intermedial Studies a také s Intermedial and Multimodal Studies Centre na Linnaeus University ve Växjö. Alice Jedličková a Richard Müller vystoupili na semináři Linnaeus University Centre for Intermedial and Multimodal Studies ve Växjö a představili tam knihu *The Emerging Contours of the Medium*. Stanislava Fedrová a Matěj Kos vystoupili na konferenci International Society of Intermedial Studies („Intermedial Networks: The Digital Present and Beyond“) ve Växjö. (Vystoupení budou publikačně zhodnocena v připravované knize.) Richard Müller přednesl příspěvky na 10. kongresu European Society of Comparative Literature v Paříži (připravuje se publikace v rámci knižního vydání), na workshopu

Prague and its Myths (CEFRES, Praha) a na konferenci International Society for the Study of Narrative v Newcastlu. Matěj Kos vystoupil na doktorandských konferencích (Třešť, brněnské kolokvium) a zúčastnil se 3. ročníku Bohemikonu, mezinárodní konference mladých bohemistů, konaného v Záhřebu.

V roce 2024 pokračoval výzkum dějin a teorie českého strukturalismu v rámci projektu GAČR *Český strukturalismus mezi poetikou a politikou*, přičemž zvláštní důraz byl kladen na druhou polovinu 20. století. Významnou aktivitou bylo studium archivních materiálů, zejména v osobních fondech Bohuslava Havránka a Olega Suse. Pokračovala ediční příprava Havránkovy korespondence, která bude publikována v nakladatelství Karolinum. Kritická reflexe původních metodologických přístupů vyústila v sérii studií, které budou součástí připravované monografie o dějinách českého strukturalismu. Průběžné výsledky projektu byly prezentovány na několika konferencích v Rennes, v Olomouci či Prešově. Ke 100. výročí založení Pražského lingvistického kroužku a 90. výročí založení časopisu *Slovo a slovesnost* bylo vydáno tematické dvojčíslo *Czech Structuralism Revisited* (edici připravili Ondřej Sládek a Petr Kaderka).

Během roku byla navázána spolupráce s projektem *Modernitas and Avant-Garde Studies* na Université Libre de Bruxelles, připravovalo se mezinárodní kolokvium o českém strukturalismu (uskutečnilo se v březnu 2025). Probíhala rovněž intenzivní spolupráce se zahraničními odborníky (Stefania Sini, Matias Martínéz); Ondřej Sládek se stal členem vědecké rady časopisu *Enthymema*. Ondřej Sládek a Bohumil Fořt se rovněž zapojili do příprav mezinárodní naratologické konference European Narratology Network, která se uskuteční v roce 2025 ve Wuppertalu. Pro tuto příležitost koncipovali konferenční panel na téma: „Inner Limits of Narratives: Narratives and Their Gaps“. Byla dokončena první verze monografie *Lubomír Doležel – Paths and Detours*, jejímž autorem je Bohumil Fořt a která je nyní v lektorském řízení v prestižním nakladatelství Peter Lang.

Obr. 1.9 Posila Versologického týmu Artjoms Šeļa na konferenci *Plotting Poetry 7* ve švýcarském Einsiedelnu; zdroj: ÚČL / foto Petr Plecháč

V roce 2024 pokračoval **Versologický tým**, posílený o nového člena Artjomse Šelu, v práci na grantovém projektu *European Poetry: Distant Reading*. Pracovníci týmu se věnovali zejména problematice rozpoznávání a desambiguace pojmenovaných entit a detekci pevných forem v básnických textech napříč evropskými jazyky. Zároveň s tímto úkolem byla dále budována sada korpusů *PoeTree*. V průběhu roku bylo implementováno fulltextové vyhledávání, REST API a knihovny pro programovací jazyky Python a R. S pomocí stipendistky Neži Kočnik byl vybudován korpus slovinské poezie, stipendistka Anna Mędrzecka-Stefańska zahájila práci na přípravě korpusu polské poezie. Členové týmu prezentovali svůj výzkum na řadě mezinárodních konferencí např. *Digital Humanities 2024* (Arlington, USA), *Computational Humanities Research 2024* (Aarhus, Dánsko), *Conference of Linguistic Resources and Tools for Natural Language Processing 2024* (Alba Iulia, Rumunsko) nebo *Plotting Poetry 7* (Einsiedeln, Švýcarsko). Členové týmu se podíleli na přípravě úspěšného grantového projektu *Digital Methods for a Comparative Study of Central European Literary History* (Visegrad Fund).

Významnou aktivitou v rámci Strategie AV21 byl červnový kulatý stůl *Literatura a literární věda v zahraničí a formování odolné společnosti* (organizoval Ondřej Sládek). Tentýž badatel také spoluorganizoval tradiční Studentskou literárněvědnou konferenci a doktorandské setkání v Třešti. Díky podpoře Strategie AV21 vznikla také první série výukových videí Supl (řídí Robert Kolár).

Na sklonku srpna roku 2024 zemřela Daniela Hodrová, významná členka našeho oddělení a emeritní pracovnice ústavu. Navždy odešel také blízký spolupracovník Oddělení teorie Petr Steiner.

Obr. 1.10 Spisovatelka a literární teoretička, nositelka Státní ceny za literaturu, Ceny Franze Kafky a Magnesia Litera a mnohaletá vedoucí a pracovnice Oddělení teorie ÚČL Daniela Hodrová (5. 7. 1946 – 31. 8. 2024); zdroj: Facebook ÚČL, foto Elena Sokol

Oddělení ediční a textologické

Oddělení se zaměřuje na textologii, editologii a praktickou vydavatelskou činnost. Věnuje se primárně materiálu české literatury 19. a 20. století, jeho členové a členky se soustředí na metodologii a na výzkum historie textu, v praktické rovině na přípravu kritických digitálních i knižních edic.

Rok 2024 se stal významným milníkem pro plnotextovou databázi *Česká elektronická knihovna*, když do závěrečné fáze dospěl projekt *Analýza motivických klastrů z oblasti aktuálních kulturně-spoločenských témat a jejich aplikace na materiál uměleckých textů 19. a počátku 20. století*, podpořený Technologickou agenturou ČR. Projekt, řešený v úzké spolupráci s Fakultou informačních technologií ČVUT v Praze, měl dva hlavní cíle: konvertovat digitalizovaná data do nového značkovacího systému a následně připravit spuštění nové prezentační aplikace (online je přístupná od poloviny roku 2024), zadruhé pak za využití softwarových nástrojů a nástrojů strojového učení umožnit uživatelům této internetové aplikace daný veršovaný korpus (cca 77 tisíc básní) třídit podle zastoupených motivických shluků. Výsledky experimentů (např. testování supervizovaného třídění, analytická metoda Top2vec), které měly zodpovědět otázku po možnostech využití AI při analýze poetických textů vzniklých v rozsáhlém časovém úseku, členové grantového týmu zúročili ve společně vydané studii.

The screenshot shows a web application interface for analyzing poetry. At the top, there is a navigation bar with links: Domů, Autoři, Knihy, Pro školy, Badatelské nástroje, and Shluková analýza. The main content area is titled "Sonet – podobizna." by "Josef Svatopluk Machar". Below the title, there are several sections: "Text" (the full sonnet text), "V knize" (source information), "Vernologit" (a list of syllable positions for each line), and "Výstupy AI" (AI-generated analysis). On the right side, there is a "Vysvětlivky" (Legend) section with a color-coded key for syllable positions: S (silná pozice), W (slabá pozice), V (slabá pozice), and X (neurčená pozice). Below the legend, there is a "Statistiky" (Statistics) section showing "Počet sluk: 4" and "Celkem veršů: 14".

Obr. 1.11 Pohled do nového grafického prostředí *České elektronické knihovny*; zdroj www.ceska-poezie.cz

Vývoj databáze pokračoval i na dalších rovinách, jednak byla realizována série instruktážních videí, které mají za úkol uživatelům aplikace demonstrovat vybrané možnosti jejího využití, současně také tým oddělení rozšiřoval možnosti strojového zpracování datasetu. V druhé polovině roku 2024 byly za podpory programu PRAK III (AV ČR) realizovány experimenty s automatickou detekcí jmenných a místních entit, jejichž výsledkem jsou nové nástroje v prezentační aplikaci, které umožňují čtenářům pracovat se jmény osob a geografických jednotek v rozsáhlém korpusu (mj. včetně napojení na wikidata).

Tým Edičního a textologického oddělení v roce 2024 dokončil nový svazek Kritické hybridní edice, která vedle knižních, širšímu čtenářskému publiku věnovaných vydání děl novočeských autorů přináší i jejich digitální vědecké edice. Pátým svazkem KHE je nové kritické vydání *Kytice* Karla Jaromíra Erbena, které představuje první fázi výzkumu básnického díla této přední osobnosti české literatury 19. století. Ediční tým v novém vydání zachytil a zpracoval veškeré dostupné rukopisné a tištěné časopisecké a knižní otisky a provedl pravopisnou aktualizaci textu. Archivní výzkum přinesl řadu nových zjištění (mj. zpřesnil dataci vzniku jednotlivých skladeb, odhalil textově variantní podobu Erbenem chystaného třetího knižního vydání *Kytice* atd.), o nichž informuje komentářová část svazku. Zpracování archiválií, které zpřístupňuje v digitalizované podobě volně přístupná aplikace KHE (www.ucl.cas.cz/khe), bylo možné díky těsné spolupráci ÚČL s Památkem národního písemnictví v Praze.

Do závěrečné fáze vstoupil pod vedením Jakuba Říhy tříletý grantový projekt (podpořen Grantovou agenturou ČR), jehož cílem je výzkum a realizace nové kritické edice *Prometheových jater* Jiřího Koláře. Ta bude zveřejněna v roce 2025 v Kritické hybridní edici a završí tak výzkum, na němž vedle textologů pracovali další literární historici a kunsthistorici.

Potřeby široké čtenářské obce, zvláště pak studentů středních a vysokých škol usiluje uspokojit ediční řada Česká knižnice, kterou ÚČL spoluvydává od roku 2016 a zajišťuje vedle vedení řady též odbornou redakci jednotlivých svazků. Tato dlouhodobě vydávaná a odborně koncipovaná ediční řada přináší základní díla (nejen) česky psané literatury od jejích počátků k dnešku v nových komentovaných vydáních. Jako 124. svazek řady byla v roce 2024 zveřejněna dvousvazková edice *Českého snáře* Ludvíka Vaculíka, která je výsledkem grantového projektu řešeného ve spolupráci s Oddělením pro výzkum literární kultury. Vedle této materiálově bohaté a co do edičního řešení unikátní publikace Česká knižnice v roce 2024 přinesla ještě další čtyři svazky: *Dalimilovu kroniku*, *Povídky* Růženy Svobodové, dvě prózy Ivana Olbrachta (*O zlých samotářích* a *Žalář nejtemnější*) a román Jiřího Šotoly *Tovaryšstvo Ježíšovo*.

Tým pro výzkum korespondence Jakuba Demla pod vedením Daniely Iwashity pokračoval v systematickém zpracování epistolografického díla básníka a kněze Jakuba Demla, když mimo jiné v roce 2024 dokončil a vydal v pořadí již desátý svazek řady, komentovanou edici korespondence Jakuba Demla s Václavem Maršíkem (*Tento dopis spalte hned po přečtení!*, hlavní editorka Eva Lauberová). Probíhaly též další ediční práce na francouzsko-českém vydání obsáhlé korespondence Anny Pammrové Otokaru Březinovi, který je realizován ve spolupráci se Společností Anny Pammrové a s editory Martinem Machovcem a Xavierem Galmichem. Členky týmu dále intenzivně

rozvíjely spolupráci (mj. s Filosofickým ústavem AV ČR, Masarykovým ústavem a Archivem AV ČR a Knihovnou Akademie věd ČR) na projektu HIKO (*Historická korespondence online*), který byl podpořen grantem MK ČR (NAKI III).

K reflexi teoretických konceptů v mezinárodním kontextu přispěla nová překladová publikace Petera Shillingsburga *Textová kritika a péče o texty*, která v roce 2024 vyšla jako již 14. svazek edice Varianty. Autorský výbor určený českému čtenáři přináší nejpodstatnější teoretické texty předního textového kritika a editora současné americké textové kritiky. Zahraničním čtenářům a badatelům je určena rozsáhlá antologie *From Laughter to Forgetting*, v níž členka Edičního a textologického oddělení Zuzana Říhová představuje v komentovaných oddílech desítky teoretických textů české avantgardy dvacátých a třicátých let 20. století v překladech do angličtiny.

V pořadí již 16. *Textologické kolokvium* se uskutečnilo 5. prosince v prostorách pražského Veletržního paláce. V dopoledním bloku se vystupující věnovali otázkám spojeným s ediční problematikou textů původně zveřejněných v samizdatu, odpolední blok byl věnován příspěvkům o edičním řešení nové edice románu Ludvíka Vaculíka *Český snář*.

Oddělení lexikografie

Členové Oddělení lexikografie se v roce 2024 věnovali projektu s předběžným názvem *Knihovraždy*. Projekt, který se zabývá problematikou politicky motivované likvidace knih v poválečném Československu, vede Michal Přibáň. Přibáň je společně s Michalem Jarešem zapojen do projektu NAKI III *Český literární exil 1948–1989* (DH23P03OVV011), v jehož rámci byly připraveny podklady pro chystaný dokumentární film, a zároveň probíhaly přípravné práce na katalogu chystané výstavy, která se uskuteční v Muzeu literatury – Památníku národního písemnictví v roce 2026. Michalu Přibáňovi byl v roce 2024 udělen titul DSc., zároveň mu vyšel první díl monografie *Errol. Josefa Škvoreckého život první* (2024) a jeho předešlá publikace *V různosti je síla. Exilová nakladatelství Sixty-Eight Publishers a Index nejen ve vzájemné korespondenci* (2023) figurovala v užších nominacích na cenu Magnesia Litera za naučnou literaturu. Vedle těchto monografií je Michal Přibáň též editorem knihy sebraných dopisů Josefa Škvoreckého a Václava Havla (*Ostýchaví přátelé*, společně s Andreou Vítovou).

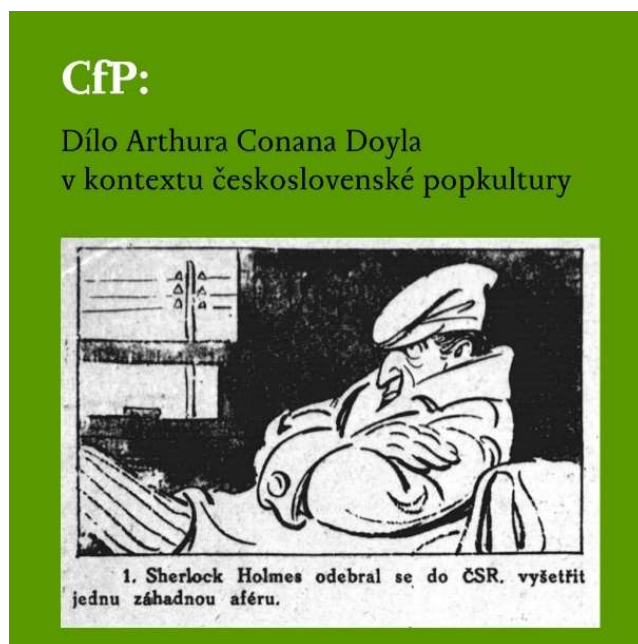
Obr. 1.12 Trojice knih nominovaných v roce 2024 na Magnesia literu v kategorii naučná literatura; zdroj: profil Akademie věd na síti X, @Akademie_ved_CR

Andrea Vítová výrazně rozšířila svou disertační práci a vydala ji knižně pod titulem *Příležitost pro poezii. Blahopřejné a oslavné básně v první polovině 19. století*. Veronika Košnarová v roce 2024

publikovala knihu esejů *Na okraj literární tvorby českých výtvořníků*. Obě autorky přispěly též do sborníku *Literární archiv*, jenž byl věnován osobnosti Jana Vladislava a který sestavil, redakčně a též edičně připravil Michal Jareš. Ten stojí edičně i za dalšími projekty – knižně připravil k vydání sebrané verše exilového básníka Jana Tumlíře (*Krvácení mimo program*), básně anarchisty Kamila Berdycha (*V srdcích zima nelítostná*) a vzpomínky a výbor z poezie Vladimíra Macury (*Dopijem a puďem*). Za edičním výborem z poezie „malých dekadentů“ stojí další člen oddělení, Pavel Šidák (*Svou vidět bledou mrtvolu*), který mimo to pracuje jako výkonný redaktor oborového časopisu *Česká literatura*. Příchodem Lukáše Holečka z Oddělení 20. století a literatury současné se na konci roku 2024 v oddělení posílila zejména praxe editorská.

Michal Jareš je též jedním ze spoluautorů a spoluredaktorů knihy *Čtivo. Díla a kontexty české populární literatury 1918–1939* (společně s Pavlem Kořínkem a Stefanem Segim), která vznikala ve spolupráci s Oddělením pro výzkum literární kultury. Do téhož kompendia přispěla kapitolou i Andrea Vítová. Členové oddělení rovněž přispěli do sborníku z konference věnované Jaromíru Johnovi (*Estetik Markalous a literát John*, zde příspěvky Pavla Šidáka a Michala Jareše), a dále publikovali odborné studie i recenze v časopisech *Česká literatura* nebo *Soudobé dějiny*, případně v řadě literárních a kulturních časopisů (*A2, Respekt, Týnecké listy* ad.).

Michal Jareš (za ÚČL společně s Pavlem Kořínkem) spolupořádal kolokvium *Dílo A. C. Doylea v kontextu československé popkultury* (ve spolupráci s Filozofickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci a Filozofickou fakultou Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, 19.–20. 6. 2024 v Českých Budějovicích) a vystoupil i na konferencích *Fragment v slovenskej poézii* (Ústav slovenskej literatúry Slovenskej Akademie ved Bratislava, 8. 10. 2024) a *Zdeněk Vavřík a literatura Novojičínska* (Libhošť, 7. 9. 2024). Pavel Šidák, Michal Přibán a Alena Přibánová vystoupili na konferenci *Století Josefa Škvoreckého* (VŠ a ÚČL 22. 10. 2024).

Obr. 1.13 Vizuál doprovázející call for papers ke konferenci Dílo Arthura Conana Doylea v kontextu československé popkultury; zdroj: profil ÚČL na síti X, @UCLavcr

1.3 Přehled řešených projektů

V roce 2024 bylo v Ústavu pro českou literaturu AV ČR řešeno 33 výzkumných projektů, které mají status „projekt ústavu“ a odpovídají definici obsažené ve Vnitřním předpisu o projektové organizaci činnosti ve výzkumu, vývoji a inovacích v ÚČL AV ČR, v. v. i., ze dne 19. 12. 2022.

Soupis níže uvádí u každého projektu titul, hlavního řešitele či řešitelku a informaci o grantové podpoře včetně identifikačního čísla. Seřazen je abecedně podle názvu projektu.

ALKARO – Almanachy, kalendáře, ročenky v českých zemích 1801–1945

Vojtěch Malínek, grant NAKI DH23P03OVV013

Analýza motivických klastrů z oblasti aktuálních kulturně-spoločenských témat a jejich aplikace na materiál uměleckých textů 19. a počátku 20. století

Jiří Flaišman, grant TAČR TL05000288

Autonomizace českého umění: průběh procesu v kritické recepci literární, výtvarné a hudební produkce 60. až 80. let 19. století

Martin Hrdina, grant GAČR GA20-15595S

Česká literární bibliografie III

Vojtěch Malínek, grant LM2023043

Česká literatura druhé dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích

Alena Šidáková Fialová

Český literární exil 1948–1989

Gabriela Romanová, grant NAKI DH23P03OVV011

Český strukturalismus mezi poetikou a politikou

Ondřej Sládek, grant GAČR GA23-07318S

Errol. Život a dílo Josefa Škvoreckého

Michal Přibáň

Evropská poezie: distant reading

Petr Plecháč, grant GAČR GA23-07727S

Exilová literatura v Kanadě prismaticem bělošství

Františka Schormová, grant PPLZ

Generování české poezie v edukačním a multimediálním prostředí (EduPo)

Karel Piorecký, grant TAČR TQ01000153

Globální trajektorie české literatury

Ondřej Vimr, grant GAČR GJ20-02773Y

Historický výzkum čtení v českých zemích

Michael Wögerbauer, grant GAČR GA22-14665S

Jeruzalém a jeho odraz v kultuře středověkých českých zemí

Lenka Panušková (ÚDU), Daniel Soukup (ÚČL), grant GAČR GA19-12859S

Jiří Kolář: Prometheusova játra – kritická hybridní edice

Jakub Říha, grant GAČR GA22-04611S

Knihovraždy 1948–1989

Michal Přibáň

Korpus českého verše do roku 1956

Robert Kolár

Korpus současné poezie

Karel Piorecký

Latinské biblické drama v českých zemích

Magdaléna Jacková, grant GAČR GA22-03909S

Literární kritika v českých zemích v době utváření národních kánonů (1806–1858)

Dalibor Dobiáš, grant GAČR GA23-05437S

(Ne)sjednocená Evropa? Překračování hranic v německé a rakouské literatuře po roce 2000

Renata Cornejo (UJEP), Zuzana Augustová (ÚČL), grant GAČR GA22-07846S

Network of Letters (NETLET) Korespondence intelektuálních elit v přelomových dobách českých dějin z digitální perspektivy

Daniela Iwashita (za ÚČL), grant NAKI SMK02023DH001

Obrysy české populární literatury 1918–1939: díla a kontexty

Pavel Kořínek, grant GAČR GA20-09848S

Od pramene k edici. Zpřístupnění archivních fondů české literatury a jejich využití v ediční praxi

Jiří Flaišman, grant NAKI DG16P02H033

Přehodnocení sociologie literatury: K epistemologické symetrii ve zkoumání vztahu literatury a společnosti

Jan Váňa, grant GAČR (Junior Star) GM24-12400M

Původní česká protektorátní rozhlasová hra jako autonomizační projekt

Lenka Jungmannová, grant GAČR GA20-21302S

Transkulturní synopse literatur českých zemí v dlouhém 19. století

Václav Petrbok – Václav Smyčka

Účinnost slova ve středověké bohemikální literatuře

Matouš Jaluška, grant GAČR GA23-07559S

Umění – gesto – argument

Kateřina Piorecká

Vybrané spisy Vladimíra Macury (8 svazků)

Pavel Janoušek

Výkladový slovník děl pozdně středověkého písemnictví: České země (1310–1437)

Daniel Soukup

Zdena Salivarová, spisovatelka a nakladatelka

Alena Přibáňová

Život jednoho románu: Vaculíkův Český snář v literární komunikaci

Petr Šámal, grant GAČR GA20-07879S

1.4 Přehled pořádaných a spolupořádaných workshopů, kolokvií a konferencí

29. 2. – 2. 3. 2024

Trh a kapitál v české kultuře 19. století. 44. plzeňské mezioborové sympozium

(místo konání: Západočeské muzeum v Plzni, spolupořadatelé Západočeská galerie v Plzni;
Západočeské muzeum v Plzni; Západočeská filharmonie)

www.plzensympozium.cz

25.–26. 4. 2024

Studentská literárněvědná konference 2024

(místo konání: FF OU Ostrava, spolupořadatel Katedra české literatury a literární vědy, FF OU
v Ostravě)

<https://ucl.cas.cz/studentska-literarnevvedna-konference/>

16. 5. 2024

Literatura a společnost mezi literární vědou a sociologií

(místo konání: ÚČL Praha)

<https://ucl.cas.cz/udalosti/kolokvium-lit-soc/>

19.–20. 6. 2024

Středoevropské maskulinity ve srovnávací perspektivě

(místo konání ÚČL / CEFRES Praha, spolupořadatelé CEFRES, Slezská univerzita v Katovicích,
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK)

<https://cefres.cz/en/events/central-european-masculinities>

19.–20. 6. 2024

Dílo Arthura Conana Doylea v kontextu československé popkultury

(místo konání: JU České Budějovice, spolupořadatelé Ústav věd o umění a kultuře FF JČU a Katedra
mediálních a kulturních studií a žurnalistiky FF UP)

<https://ucl.cas.cz/udalosti/doyle-kolokvium/>

17.–18. 9. 2024

Městanská veřejnost diskutuje o umění II. Veřejnost umění ve střední Evropě mezi regionálními a evropskými

centry

(místo konání: ÚČL Praha, spopřadatel Ústav dějin umění AV ČR)

<https://www.udu.cas.cz/en/akce/mestanska-verejnost-diskutuje-o-umeni-ii>

19.–20. 9. 2024

Čeština jako literární jazyk v době národních hnutí

(místo konání: ÚČL Praha, spolupořadatelé Ústav pro jazyk český AV ČR, Bohemicum – centrum pro česká studia Univerzity v Řezně; Historický ústav AV ČR; Slovanský ústav AV ČR; Ústav slovanské a baltské filologie Filozofické fakulty Univerzity Eötvöse Loránda v Budapešti; Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava)

<https://ucl.cas.cz/udalosti/cestina-jako-literarni-jazyk-v-dobe-narodnich-hnuti/>

7.–9. 10. 2024

The Power of Asymmetry or the Struggle for Truth. Invective Practices in Premodern Europe

(místo konání: Akademické konferenční centrum Praha, spolupořadatelé TU Dresden, Universität Kassel a Centrum medievistických studií FLÚ AV ČR)

<https://ucl.cas.cz/udalosti/the-power-of-asymmetry-or-the-struggle-for-truth-invective-practices-in-premodern-europe/>

16. – 17. 10. 2024

Ženy cestovatelky, ženy na cestách. Konference o fenoménu ženského cestovatelství

(místo konání: Náprstkovo muzeum asijských, afrických a amerických kultur Praha, spolupořadatel Národní muzeum)

<https://www.nm.cz/naprstkovo-muzeum-asijskych-africkych-a-americkych-kultur/zeny-cestovatelky-zeny-na-cestach>

22. 10. 2024

Století Josefa Škvoreckého

(místo konání: Vysoká škola kreativní komunikace Praha (VŠKK), spolupořadatel VŠKK)

<https://ucl.cas.cz/udalosti/stoleti-josefa-skvoreckeho/>

8. 11. 2024

Kolář 110

(místo konání: ÚČL Praha)

<https://ucl.cas.cz/udalosti/kolar-110/>

5. 12. 2024

XVI. textologické kolokvium – Problematika samizdatu a Vaculíkův Český snář

(místo konání: NG / Veletržní palác, Praha, spolupořadatel Národní galerie)

<https://www.ngprague.cz/udalost/4195/problematika-samizdatu-a-vaculikuv-cesky-snar>

1.5 Strategie AV21

V roce 2024 se Ústav pro českou literaturu AV ČR zapojil do tří programů Strategie AV21 – *Anatomie evropské společnosti*, *Identity ve světě válek a krizí* a *Odolná společnost*. Výzkumné i popularizační aktivity realizované v jejich rámci svědčí o širokém tematickém záběru, intenzivní spolupráci napříč akademickým prostředím a úspěšném oslovování odborné i širší veřejnosti.

Anatomie evropské společnosti

V rámci programu *Anatomie evropské společnosti* pokračoval ÚČL ve zkoumání kulturních a společenských proměn evropského prostoru s důrazem na interdisciplinární přístup. Výrazným příspěvkem k tomuto záměru bylo 44. mezinárodní mezioborové sympozium *Trh a kapitál v české kultuře 19. století*, konané v Plzni ve dnech 29. února až 2. března. Sympozium, jehož odborný program čítal 31 referátů, se stalo platformou pro setkání badatelů z České republiky, Slovenska, Polska, Německa, Francie i Finska. Kromě literárních a historických perspektiv zazněly i příspěvky z oblasti hudební vědy, muzeologie a dějin výtvarného umění. Mezioborový charakter podpořil rovněž doprovodný program: výstava *Umění prodat /se/. Umělec ve spárech trhu 19. století* v Západočeské galerii tematizovala vztah umělců ke kapitálu, zatímco Západočeské muzeum připomnělo plzeňskou stopu Bedřicha Smetany. Výstupem aktivity byla též kolektivní monografie, která vyšla na začátku roku 2025 v nakladatelství Academia.

Obr. 1.14 Pozvánka na 44. Plzeňské sympozium; zdroj: web ÚČL

Projekt *Egodokumenty a komunikace obsahů kolektivní paměti v současné literatuře* se soustředil na zkušenost československé emigrace a její zpracování v současné ženské literatuře. Výzkum Lucie Antoškové a Marie Brunové se tentokrát zaměřil nejen na literární analýzu autorských textů, ale i na možnosti jejich využití ve výuce literatury na středních školách. Vznikl webinář ve spolupráci s gymnaziálním pedagogem Liborem Magdoňem a modelová vyučovací hodina dostupná online, jejíž součástí byl i odborný úvod Aleny Šidákové Fialové. Dílčí výsledky byly prezentovány na Vídeňské univerzitě a jejich popularizační podoba se objevila v roce 2025 v časopise *Vlasta*.

Na říjnové mezinárodní konferenci *The Power of Asymmetry or the Struggle for Truth*, pořádané ÚČL ve spolupráci s Technische Universität Dresden, Universität Kassel a Centrem medievistických studií FLÚ AV ČR, se setkali historici, lingvisté a literární vědci z různých zemí, aby diskutovali fenomén invektiv v předmoderní Evropě. Zvláštní pozornost byla věnována politickému a náboženskému využívání asymetrických řečových strategií, jejich rétorickým formám a přenosu. Konference představuje jeden z výstupů projektu GAČR a její výsledky budou publikovány v nakladatelství Böhlau.

Úspěšná spolupráce s Ústavem dějin umění AV ČR pokračovala i v roce 2024 formou výstavního a přednáškového projektu *Kulturní aktivity žen ve středověku*, navazujícího na předchozí výzkum ženského mecenátu. Panelová výstava, instalovaná v Národní knihovně a později v Regionálním muzeu v Chrudimi, byla doprovázena cyklem přednášek, z nichž zvláštní pozornost vzbudilo vystoupení Věry Soukupové o anonymním rukopise ze 14. století, jehož adresátkou mohla být ženská komunita. Záznam přednášky je dostupný na YouTube kanále Národní knihovny ČR a svědčí o rostoucím zájmu o popularizaci výzkumu středověké kultury.

Identity ve světě válek a krizí

Program *Identity ve světě válek a krizí* umožnil věnovat se otázkám kulturní identity v podmínkách exilu, represí i národní emancipace. Projekt *Třetí prostor v české neoficiální dramatičce*, realizovaný Lenkou Jungmannovou a Davidem Kročou, se zaměřil na dramatickou tvorbu českých autorů v emigraci mezi lety 1948–1989. V podcastu zveřejněném na webu ÚČL je diskutován koncept „třetího prostoru“ (Homi K. Bhabha) na příkladech her Milana Kundery (*Jakub a jeho pán*), Jana Nováka (*Čížci*), Josefa Škvoreckého (*Bůh do domu*) a Libuše Moníkové (*Mezi lidojedy*). Podcast představuje první sondu do této problematiky v rámci poválečné české dramatiky.

Obr. 1.15 Z nahrávání podcastu o „třetím prostoru“ české dramatiky; zdroj: ÚČL

V prosinci se ÚČL podílel na kolokviu *Problematika samizdatu a Vaculíkův Český snář*, organizovaném ve spolupráci s Národní galerií v Praze. Program zahrnoval nejen textologické sondy do samizdatových edicí (např. o dílech L. Dvořáka, J. Němce či J. Tesaře), ale také interpretace *Českého snáře* ve vztahu k výtvarnému umění, a hlavně k nové edici tohoto stěžejního díla české literatury. Kolokvium spojilo textologickou expertizu s estetickým a kulturněhistorickým pohledem.

Oddělení pro výzkum literatury 19. století iniciovalo konferenci *Čeština jako literární jazyk v době národních hnutí*, která reflektovala proměnu češtiny v národní jazyk a její roli v kulturním prostoru střední Evropy. Impulzem se stalo dvousté výročí *Slávy dcery* Jana Kollára. Mezinárodní účast lingvistů, historiků a literárních vědců podnítila diskusi o formování české jazykové normy a střetech s ní. Na konferenci navázal říjnový *Kulatý stůl k bohemistice ve světě a programu její podpory*, kde se sešli odborníci z tuzemska i zahraničí k reflexi vývoje světové bohemistiky po roce 1989. Událost podpořil náměstek ministra zahraničí Eduard Hulicius a její výstupy budou součástí připravované publikace.

Odolná společnost

V programu *Odolná společnost* pokračoval ÚČL ve své snaze propojovat odborný diskurz s občanskou společností. Čtvrtý ročník aktivity *Stará slova v nových podmínkách* nabídl 31. srpna v Rovensku pod Troskami sérii diskusí na téma „převzaté myšlenky“, jejichž aktéry byli badatelé z FLÚ AV ČR, ÚČL AV ČR a FF UK. Akci zakončil koncert barokního souboru Ensemble Sporck. Přednáška Petra Polakoviče o vystěhovalectví do Brazílie, konaná 11. října, spojila odborné poznatky s živou pamětí místních obyvatel, jejichž předci patřili mezi emigranty. Přednáška se tak stala příkladem komunitního zapojení do výzkumu – tzv. „občanské vědy“. Významnou novinkou v oblasti popularizace výzkumu a podpory středoškolského vzdělávání byl projekt *Supl.*

1.6 Ocenění pracovních a pracovníků ÚČL a jejich odborných prací

Čestná oborová medaile Josefa Dobrovského pro Pavla Janouška

Jedním ze čtyř badatelů, kteří v pondělí 9. září 2024 převzali oborové medaile Akademie věd České republiky, byl i bývalý ředitel ÚČL a dlouholetý vedoucí Oddělení 20. století a literatury současné Pavel Janoušek. Předsdkyně AV ČR Eva Zažímalová ocenila jeho vědeckou práci Čestnou oborovou medailí Josefa Dobrovského za zásluhy ve filologických a filosofických vědách.

O svém dlouholetém kolegovi na slavnostním předání pohovořila Kateřina Piorecká. Pavel Janoušek působí v Ústavu pro českou (dříve českou a světovou) literaturu AV ČR od roku 1981. V letech 1993–1999 byl zástupcem ředitele, poté do roku 2011 ústav vedl. Jeho práci ocenila Akademie věd ČR v roce 2018 Akademickou prémie. Prozatím posledním velkým projektem, s nímž je spojený, jsou *Dějiny české literatury v Protektorátu Čechy a Morava* z roku 2022, které získaly Cenu Nakladatelství Academia jako kniha roku.

Obr. 1.16 Čestná medaile Josefa Dobrovského pro Pavla Janouška; zdroj: Divize vnějších vztahů SSČ AV ČR, foto Jana Plavec

Errol Knihou roku

Obsáhlá monografie Michala Přibáně o Josefu Škvoreckém *Errol. Josefa Škvoreckého život první. 1924–1969* uspěla v tradičních anketách, ve kterých oborová veřejnost vybírá nejzajímavější tituly: v anketě Kniha roku Lidových novin se umístila na celkovém čtvrtém místě, v anketě Kniha roku Deníku N pak v kategorii naučná literatura dokonce zvítězila.

Nominace pro ústavní knihy

Do širšího výběru kategorie NF IOCB Tech Litera za naučnou literaturu v cenách Magnesia Litera 2024 se dostaly i dvě rozsáhlé ústavní publikace: *Tvoření literaturou. Společné dějiny česky a německy psané literatury českých zemí (1760–1920)* editorů Václava Smyčky a Václava Petrboka a *Gesto a skutečnost. Umění v meziválečném Československu. 1. Obyčejný život*. Druhá uvedená kniha, kterou jako hlavní editorka uspořádala Kateřina Piorecká, pak postoupila i do finálové trojice užšího výběru.

Michal Přibáň doktorem věd

Vědeckým titulem DSc., „doctor scientiarum“, doktor věd, se od roku 2024 nově může pyšnit Michal Přibáň z Oddělení lexikografie ÚČL AV ČR. Za předloženou doktorskou disertaci – monografii *V různosti je síla: Exilová nakladatelství Sixty-Eight Publishers a Index nejen ve vzájemné korespondenci* mu byl po veřejné obhajobě a rozhodnutím grémia přirknut titul, který AV ČR uděluje „jako výraz ocenění zvláště vysoké kvalifikace prokázané vytvořením závažných, vědecky originálních prací důležitých pro rozvoj bádání v určitém vědním oboru a charakterizujících vyhraněnou vědeckou osobnost“.

2. Publikace

2.1 Knihy pracovníc a pracovníků ÚČL

V roce 2024 vydali pracovníci a pracovnice Ústavu pro českou literaturu AV ČR celkem dvacet osm knižních publikací, což představuje značný nárůst proti minulým letům. Mezi nimi opět nalezneme jak kolektivní a individuální monografie, tak kriticky připravené edice a rozsáhlé antologie.

Řada publikací vznikla jako výstupy dlouhodobého badatelského úsilí a často též jako výsledky grantově podpořených projektů. Například publikace *Tvoření literaturou* (V. Smyčka, V. Petrbock, J. Budňák, L. Futtera, M. Hrdina, M. Němec, M. Turek) představuje syntézu společných dějin česky a německy psané literatury českých zemí, titul *Kritika a autonomie českého umění (1859–1892)* (M. Hrdina a kol.) se věnuje procesům estetické autonomizace. Významné je také pokračování projektů z minulých let: rozsáhlá publikace *V souřadnicích neklidu* (eds. A. Šidáková Fialová, P. Hruška, L. Jungmannová) představuje již třetí milník v řadě syntéz mapujících českou literaturu po jednotlivých desetiletích.

Nezanedbatelnou část produkce tvoří rozsáhlé kolektivní práce zaměřené na meziválečnou kulturu a její reflexi, jako například *Gesto a skutečnost. Umění v meziválečném Československu* (K. Piorecká a kol.) nebo *Čtívo. Díla a kontexty české populární literatury* (P. Kořínek, S. Segi, M. Jareš a kol.).

Vedle domácí literární historie se badatelé a badatelky věnovali také teoriím a novým přístupům. Kniha *The Emerging Contours of the Medium* (R. Müller ed.) formuluje konceptuální základy intermediální literární teorie. Monografie *The Culture of Neural Networks* (K. Piorecký, Z. Husárová) přináší interdisciplinární reflexi generativního umění a literatury v kontextu umělé inteligence. Důležitým příspěvkem k mezinárodnímu výzkumu české avantgardy je i publikace *From Laughter to Forgetting* (Z. Říhová ed.).

Součástí ediční činnosti byly i kritické edice. V edici Česká knižnice vyšlo pět svazků, mimo jiné komentované vydání *Českého snáře* Ludvíka Vaculíka (ed. P. Šámal, D. Iwashita, M. Kosák, H. Kosáková). Vedle něj byly edičně připraveny například *Tento dopis spalte hned po přečtení! Dopisy Jakuba Demla Václavu Maršíkovi* (eds. E. Lauberová, D. Iwashita, E. Müllerová, Š. Kořínková) nebo další svazek spisů Vladimíra Macury *Dopijem a pudem* (ed. M. Jareš).

Zvláštní pozornost zasluhuje antologie *České protektorátní drama* (eds. P. Janoušek, L. Jungmannová, I. Mikulová), jež zpřístupňuje dosud nedostupné dramatické a rozhlasové texty z období okupace.

Významnou složku tvoří také publikace zasazující českou literaturu do širšího kulturního či mezinárodního kontextu. Kniha *Reflecting Jerusalem in Medieval Czech Lands* (eds. A. Kernbach, L. Panušková, D. Soukup) analyzuje symboliku Jeruzaléma ve středověkých textech, titul *Na okraj*

literární tvorby českých výtvarníků (V. Košnarová) zkoumá literární projevy umělců napříč médii. Kniha V. Štěpána *Český anarchismus na přelomu století* zpracovává vývoj anarchistického hnutí včetně jeho kulturních přesahů.

Rok 2024 tak potvrdil pestrost i odbornou náročnost knižní produkce pracovníků a pracovnic ÚČL a jejich aktivní zapojení do výzkumných i edičních projektů, které významně přispívají k reflexi české literatury a kultury v širokých historických, teoretických i mezinárodních souvislostech.

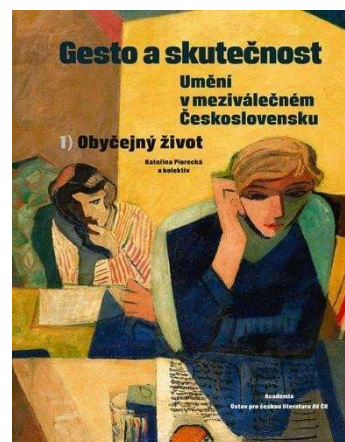
Obr. 2.1 Některé z „ústavních“ knih roku 2024; zdroj: Facebook ÚČL, foto Lenka Patoková

Kateřina Piorecká a kol.: Gesto a skutečnost. Umění v meziválečném Československu.

1. Obyčejný život

(Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 544 stran)

Mezinárodní tým historiček a historiků literatury, výtvarného umění, divadla, filmu a hudby v kolektivní monografii sleduje, jakými způsoby umění v meziválečném Československu utvářelo veřejný diskurz. Ve čtyřiceti případových studiích autorky a autoři odhalují nové souvislosti a rozkrývají vztahy mezi uměním a politikou. První svazek se zaměřuje na ideu československé státnosti, problematiku národnostních identit a zkoumá napětí mezi politikou a každodenností v novém státě zobrazené v soudobém umění. Druhý svazek se soustřeďuje na umělecká gesta avantgardy reagující na proměnu světa po první světové válce, sociální situaci v novém státě a vize jejich řešení. Sleduje i umělecké reakce na důsledky celosvětové ekonomické krize a ohrožení evropské demokracie.

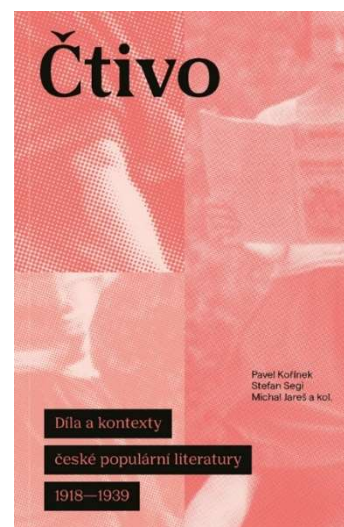

Pavel Koříněk – Stefan Segi – Michal Jareš, a kol.:

Čtivo. Díla a kontexty české populární literatury

(Praha: Akropolis – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 680 stran)

Meziválečná populární literatura nepřestává ani po skoro sto letech inspirovat a provokovat: někdy přitahuje zdánlivou naivitou, jindy zase strhne napínavým dějem. Současně ale naše poznání této rozlehlé a nepřehledné krajiny zůstává jen velmi neúplné. Kniha *Čtivo. Díla a kontexty české populární literatury 1918–1939* nabízí prvního ucelenějšího průvodce po jejích vrcholech i pádech, druzích i oblastech. Kromě osmi výkladových kapitol, přehledově se zaměřujících na vybrané charakteristiky (žánry, témata, publikační platformy) a způsoby čtení (gender, ideologie, transfer) populární literatury, přináší přehledné kalendárium a zejména dvacet interpretačních studií konkrétních textů, ze kterých vysvítá pestrost a originalita dobového čtiva. Jako každý správný průvodce, ani naše kniha nechce a nemůže své téma vyčerpát, nabízí ale mnoho tipů, kudy a kam se při poznávání „zlatého věku“ české populární literatury vypravit.

Martin Hrdina, Eva Bendová, Michal Fránek, Ladislav Futtera, Michal Charypar, Jiří Kopecký: Kritika a autonomie českého umění (1859–1892)
(Praha: Akropolis – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 632 stran)

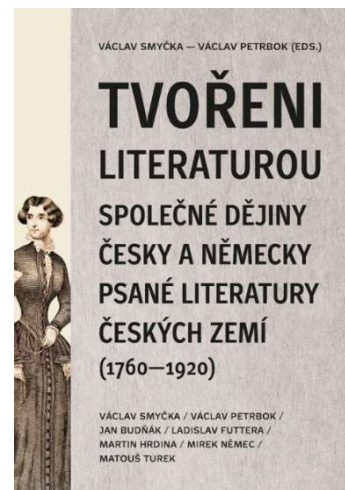
Chápání umělecké tvorby jako autonomní činnosti s vlastními pravidly a také kritérii hodnocení úspěchu se dnes zdá být takřka přirozené, jeho nesamozřejmost si uvědomujeme snad nejčastěji při soudních procesech vedených proti autorům děl s kontroverzním obsahem. Bývaly ovšem doby, kdy ani svět umění nebyl v pohledu na autonomii své produkce jednotný – primát estetická při hodnocení se musel prosadit ve spleťtých diskusích nad konkrétními díly. Těžiště těchto negociací autoři knihy hledají v období počátků parlamentarismu na našem území, kdy rostoucí sebevědomí umělecké sféry vyjadřovala nejen samotná produkce, ale například i budování reprezentativních veřejných prostorů (pražské Národní divadlo, Rudolfinum). Mezioborový výzkum, inspirovaný sociologickým a literárněhistorickým studiem autonomizace umění francouzského (P. Bourdieu, M. Einfalt), je zaměřen na kritický ohlas literární, výtvarné a hudební produkce, která v letech 1859 až 1892 vzbuzovala otázky související se závazky tvůrců ke společnosti. Současně sleduje proměny samotné kritiky, která rostoucí míru autonomie reflektovala a ujasňovala si při tom vlastní vztahy k publiku a tvůrcům. Kolektivní monografie představuje výsledky zkoumání dobových periodik a dalších pramenů, včetně archivních, které umožňují zachytit soudobou kritickou praxi v celé její šíři. Výklad je doplněn obrazovou přílohou prezentující kromě diskutovaných výtvarných děl také dobově typické formy propagace umělecké produkce.

Václav Smyčka – Václav Petrbok – Jan Budňák – Ladislav Futtera – Martin Hrdina – Mirek Němec – Matouš Turek: Tvoření literaturou. Společné dějiny česky a německy psané literatury českých zemí (1760–1920)

(Praha: Akropolis – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 664 stran)

O česky a německy psané literatuře z českých zemí se dosud vyprávělo v oddělených příbězích, které měly zdůvodnit svébytnost národních literatur. Tato kniha naopak poprvé nahlíží vývoj literatury v českých zemích jako celek. Sleduje napříč česky i německy psanou literaturou způsoby, jimiž literární díla znázorňovala a utvářela vnímání, jednání a citění člověka dlouhého 19. století, tedy různé formy jeho subjektivity. Vypráví při tom o vzestupu, nacionalizaci a krizi sebeobrazu člověka spojeného od osvícenství s vírou ve schopnost kultivovat a harmonizovat své nitro. Vedle slavných osobností, jako jsou Karel Hynek Mácha, Josef Kajetán Tyl, Božena Němcová, Adalbert Stifter, Marie von Ebner-Eschenbach či Franz Kafka, se zde potkávají i stovky dnes méně známých a zapomenutých autorů a autorek, kteří inovovali literární výrazové prostředky a společně utvářeli moderní obraz člověka.

Michal Příbání: Errol. Josefa Škvoreckého život první, 1924–1969

(Praha – Brno: Host – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 728 stran)

První díl životopisné monografie věnované jednomu z nejvýznamnějších českých prozaiků 20. století a exilovému nakladateli Josefu Škvoreckému. Jeho románová prvotina *Zbabělci* vyvolala ostře negativní reakce komunistických kritiků a brzy se ukázalo, že právě tato kniha zásadně a vlastně navždy změnila socialistickorealisticke pořádky v české literatuře. V 60. letech Škvorecký bavil čtenáře detektivkami i humoristickými povídkami, současně však již mohl ze šuplíků vytáhnout některé své práce z 50. let, které do té doby z bezpečnostních důvodů skrýval před zraky veřejnosti. Osu jeho díla totiž tvořily čtivé a často nadčasové příběhy „ze současnosti“, oplývající nejen humorem, ironií a sarkasmem, ale také nostalgií, melancholií a existenciální úzkostí, a především nemilosrdným a nesocialistickým realismem. První díl monografie podrobně sleduje Škvoreckého životní i tvůrčí osudy po odjezd do torontského exilu v roce 1969.

Zuzana Říhová (ed.): From Laughter to Forgetting. A Sourcebook of Czech Avant-Garde Discourses,
přel. Meghan Forbes, Ian F. Stone, Dan Morgan
(Praha: Karolinum – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 528 stran)

Kniha nabízí rozsáhlý výběr literárních, teoretických a dokumentárních pramenů z jedné z nejdynamičtějších a nejoriginálnějších evropských avantgardních tradic: z tradice první Československé republiky a českých zemí. Česká avantgarda je v mnoha ohledech ideální „alternativní“ avantgardou, kterou lze podrobně představit širší čtenářské obci: sleduje střeoevropský vývoj, často měla mezinárodní vliv a zároveň byla hluboce zakořeněna v konkrétní kulturní dynamice, která vytvářela originální formy. Tento svazek vrací meziválečné české avantgardě její místo jako pevně zakotvené součásti evropské avantgardy.

Alena Šidáková Fialová – Petr Hruška – Lenka Jungmannová (eds.): V souřadnicích neklidu.
Česká literatura druhé dekády jednadvacátého století v souvislostech a interpretacích
(Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 912 stran)

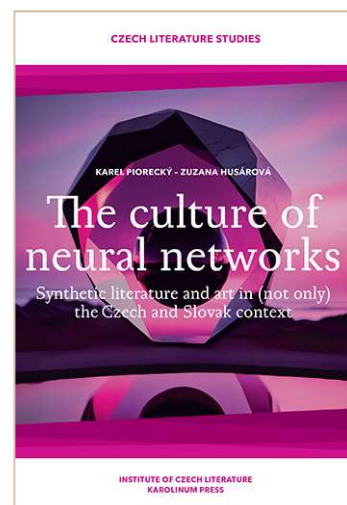
Rozsáhlá publikace se zabývá nejnovější českou literaturou, a to prostřednictvím interpretací nejvýznamnějších literárních děl vydaných v letech 2011–2020 a odborných studií. Struktura publikace navazuje na svazky *V souřadnicích volnosti* (2008) a *V souřadnicích mnohosti* (2014), s nimiž tvoří celek zkoumající po jednotlivých desetiletích problematiku a podobu aktuální literární tvorby. Úvodní studie se věnuje problematice literárního života druhého desetiletí 21. století, vztahu literatury a společnosti, roli státu v literárním provozu, postavení spisovatelů, literárních cen, festivalů a veřejných čtení, nakladatelství a literárních časopisů i kritiky. Charakterizuje nejvýraznější trendy, jako byl rozmach mainstreamové literatury, digitalizace a genderová problematika. Následující oddíly knihy, uvozené přehledovými studiemi, jsou věnovány jednotlivým literárním druhům: próze, poezii a dramatu, a přinášejí interpretace nejvýznamnějších děl tohoto období.

Karel Piorecký, Zuzana Husárová: The culture of neural networks. Synthetic literature and art in (not only) the Czech and Slovak context, přel. Isabel Stainsby (Praha: Karolinum – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 256 stran)

Možnosti generované kulturní tvorby prošly v posledních letech zásadními proměnami, které otevírají široké pole otázek a vedou k přehodnocování stávajících přístupů k textu a uměleckému dílu jako takovému.

Pro uchopení tohoto procesu navrhuje kniha pojem „kultura neuronových sítí“, který je s to postihnout široké spektrum generativních postupů i recepčních mechanismů. Publikace *Kultura neuronových sítí. Syntetická literatura a umění (nejen) v českém a slovenském prostředí* si také klade za cíl důsledně kontextualizovat fenomén literárních textů (a jiných artefaktů) generovaných pomocí nejnovějších technologických postupů. Generování literárních textů pomocí neuronových sítí je součástí širšího kulturního procesu, k němuž tato publikace formuluje stanovisko z pozice literární vědy, mediální teorie a teorie umění. Odborná rozprava nad tímto tématem je dosud velmi neustálená – na jedné straně podceňuje diachronní souvislosti mezi generovanými texty a tradicí experimentální a konceptuální literatury, na straně druhé nedostatečně objasňuje nové postupy generování a podíl lidských a technologických aktérů na nich. Proto se tu navrhuje pojem syntetické textové umění, který reflektuje specifické role jednotlivých aktérů zapojených do generativní praxe a její intermediální povahu. Ke zvolenému tématu je tedy přistupováno jak z historických, tak z teoretických pozic a na vybraných zahraničních a rovněž česko-slovenských projektech se analyzuje aktuální stav generativní praxe ve všech třech základních literárních druzích i v intermediálním prostoru. Tento stav bývá v mediálním diskurzu velmi často zkseslován, ba dokonce dochází k mytizování schopností „umělé inteligence“, proto je podstatnou částí výkladu také kritická analýza tohoto mediálního diskurzu. Závěrem jsou shrnuty důsledky, které má či v budoucnu může mít tato etapa ve vývoji generativní praxe v teorii kreativity a literární teorii.

**Aleš Merenus (ed.): Moderní česká divadelní hra (1896–1945).
Mezi textem a inscenací (slovník děl). Svazek I. a II.
(Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 1402 stran)**

Komplexní lexikografická publikace soustřeďuje základní informace o klíčových dramatických dílech (textech i jejich inscenacích), která podstatným způsobem zasáhla do literárního a divadelního vývoje a spoluutvářejí obraz české literární a divadelní kultury. Více než sto obsáhle koncipovaných slovníkových hesel spolu s výklady uvádějícími jednotlivá období představuje jako celek detailní zprávu o vývojových proměnách českých divadelních her v kontextu dynamicky se měnících kulturních a společenských podmínek první poloviny 20. století.

Na knihu v budoucnosti naváže druhý díl, který bude zaměřen na období od konce druhé světové války v květnu 1945 do sametové revoluce v listopadu 1989.

**Pavel Janoušek – Lenka Jungmannová – Iva Mikulová (eds.): České protektorátní drama
(Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 876 stran)**

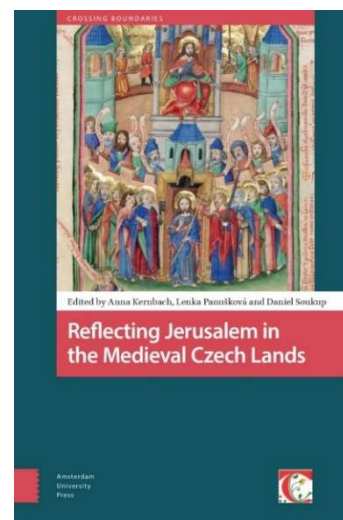
Antologie *České protektorátní drama* představuje veřejnosti dvanáct divadelních a šest rozhlasových her, které vznikly a/nebo byly uvedeny v období protektorátu, a z nichž zhruba polovina není čtenářsky dostupná, či dokonce nikdy nebyla publikována.

Cílem svazku je vytvořit představu o dobové původní dramatické tvorbě, což je v knize podpořeno také odbornými studii o dramatické produkci a divadelním provozu a o kontextu rozhlasové „slovesnosti“ za okupace.

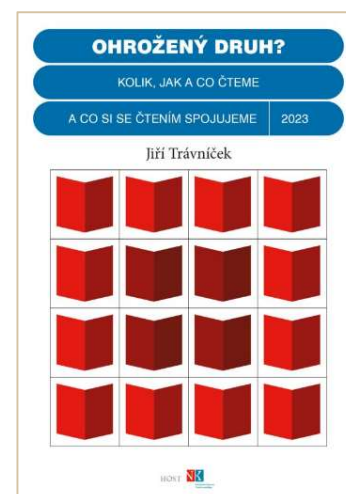
**Anna Kernbach, Lenka Panušková, Daniel Soukup (eds.):
Reflecting Jerusalem in Medieval Czech Lands
(Amsterdam: Amsterdam University Press, 2024, 446 stran)**

Svazek se zabývá Jeruzalémem jako ideou a sleduje jej nejen v čase, ale i v různých uměleckých formách – např. v architektuře, knižní a nástěnné malbě a v různých literárních žánrech – s cílem postihnout celé spektrum obrazů Jeruzaléma ve středověkých českých zemích. Zvláštní pozornost je věnována mezidobí, kdy české země „ztratily“ přímý kontakt se Svatou zemí a představa Jeruzaléma byla zprostředkována prostřednictvím západoevropských a italských pramenů.

**Jiří Trávníček: Ohrožený druh? Kolik, jak a co čteme a co si se čtením spojujeme (2023)
(Brno – Praha: Host – Národní knihovna ČR, 2024, 167 stran)**

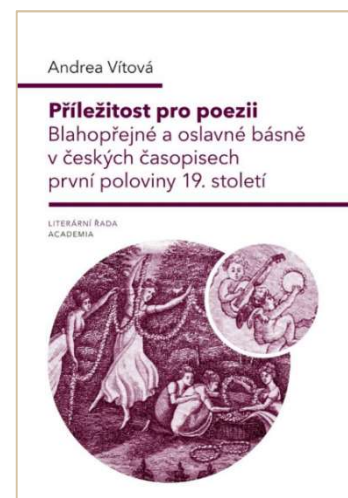
Vyklízí čtení své pozice a stává se ohroženým druhem? Jak je na tom naše populace se čtením? Jak moc čteme, kolik z nás kupuje knihy a chodí do knihoven? Jaké jsou naše čtenářské hity? A proměňují se v čase? Co čteme v digitálním prostředí? Jak na tom jsme s užíváním jiných médií? Co si se čtením nejčastěji spojujeme? Na tyto a mnohé další otázky odpovídá publikace založená na statistickém reprezentativním výzkumu české populace starší patnácti let. To vše je zarámováno úvodní kapitolou o kulturních obrazech, s nimiž bylo čtení kdy spojováno, a závěrečnou kapitolou, která přináší pohled na čtení ve výzvách současné doby.

Andrea Vítová: Příležitost pro poezii. Blahopřejné a oslavné básně v českých časopisech první poloviny 19. století

(Praha: Academia, 2024, 258 stran)

Příležitostná poezie byla v české literatuře první poloviny 19. století rozšířeným jevem, který zasahoval jak do literárního dění, tak do společenského života utvářející se národní komunity. Podoba díla, zejména míra jeho okázalosti i originality, vycházela z napětí mezi striktně danými pravidly žánru a osobní výpovědí, formovanou vztahem autora k adresátovi textu. Hranice mezi tvůrčí literární prací a pouhým projevem zdvořilosti či povinné loajality byla proto velmi křehká. První polovina 19. století, zvláště jeho první dvě desetiletí, byla „zlatou érou“ příležitostné poezie. Potom však ustálenost provedení a stále se opakující nápodoba vedly k obsahovému vyprázdnění těchto textů a k jejich postupnému přesunu ze sféry literatury do oblasti dobové etikety. A později, s dozníváním ještě v první polovině století dvacátého, tato forma společenské zdvořilosti zanikla. Kniha hledá skutečné místo příležitostné poezie v dobové básnické tvorbě, zachycuje její možnosti, ale i limity.

Veronika Košnarová: Na okraj literární tvorby českých výtvarníků

(Praha: Academia, 2024, 276 stran)

Soubor esejů *Na okraj literární tvorby českých výtvarníků* je věnován textům českých výtvarníků 20. století, jejichž literární činnost tvoří minoritní, přesto pozornosti hodnou část jejich díla. Zastoupeni jsou autoři různých generací, rozmanitých naturelů, věnující se malířství, kresbě, grafice, sochařství, fotografii i filmu. Jednotlivé kapitoly jsou koncipovány monograficky, žánrově, tematicky či se zaměřením k určité umělecké tendenci, skupině či okruhu. Nejde ani tak o analýzu intermediálních vazeb, ale spíše o zamyšlení nad vybranými texty coby autonomními projevy dění smyslu. Tázání je zde neseno mj. otázkou, jak má na povahu textů relevantní vliv právě výtvarné zaměření jejich autorů. Implicitně pak zvolené téma otevírá rovněž otázku vztahu okraje, resp. okrajů a centra sociálně sdíleného literárního prostoru a poukazuje na možnost obohacení dosavadního obrazu české literatury daného období o další fasety.

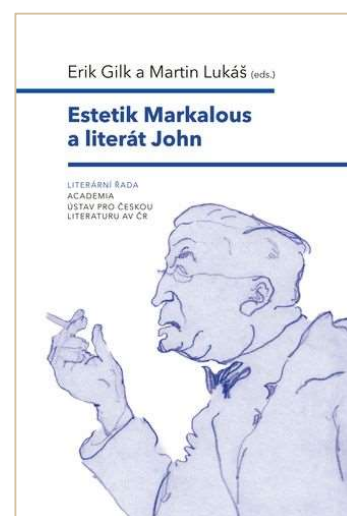
Lenka Jungmannová: Drama pro mikrofon. Česká rozhlasová hra za protektorátu
(Praha: Akropolis – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 228 stran)

V odborné literatuře se občas uvádí, že se v rozhlase za protektorátu vysílaly většinou inscenace německých her. Skutečnost je ovšem opačná. Za okupace se v rozhlase vytvořila patrně dodnes největší „laboratoř“ na takzvanou slovesnou tvorbu, v jejímž rámci vzniklo mnoho původních českých her s příznačnou tematikou, které byly záhy také nastudovány. Odhadovaný počet původních her je nejméně tři sta, přičemž tvůrci v mnoha inscenacích využívali i novátorské rozhlasové postupy. Protektorátní rozhlasová dramaturgie tedy nejen podněcovala autorskou tvorbu, jíž se snažila především podporovat národní sebevědomí, ale také usilovala o rozvoj dramatického rozhlasového diskurzu. Monografie Lenky Jungmannové je věnována právě autonomizačnímu procesu původní české protektorátní rozhlasové hry. První část práce tvoří teoretická studie, která se věnuje fenoménům rozhlasové hry a inscenace. Druhou, historiografickou část vyplňují analýzy dochovaných původních dramát, které jsou nahlíženy v širším literárněvědném kontextu a strukturovány podle žánrových specifik. Poslední část knihy se soustředí na proces formování a existence rozhlasové hry v daném médiu, a to v rámci dobových kulturních a společenských podmínek.

Erik Gilk a Martin Lukáš (eds.): Estetik Markalous a literát John
(Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 248 stran)

Kolektivní monografie je sestavena z upravených a doplněných příspěvků z konference *Estetik Markalous a literát John* uspořádané olomouckou katedrou bohemistiky FF UP a ÚČL AV ČR ve dnech 26.–27. dubna 2022 u příležitosti 140. výročí narození Bohumila Markalouse – Jaromíra Johna (1882–1952) a 70. výročí jeho úmrtí. První část monografie bilancuje Markalousovu činnost na poli estetiky, vzdělávání a publicistiky (její součástí je i edice korespondence a edice vzpomínek), druhá část přináší interpretace a aktuální zhodnocení Johnova literárního díla.

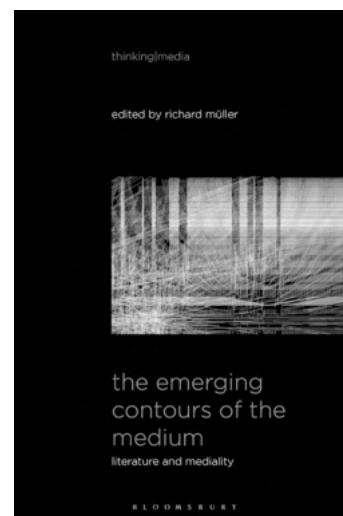

Richard Müller (ed.): The Emerging Contours of the Medium. Literature and Mediality (London – New York – Praha: Bloomsbury Academic – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 520 stran)

Publikace osmičlenného autorského kolektivu formuluje základní principy mediální teorie literatury. Nevyužívá přitom pouze nové mediální teorie a filozofie, ale zejména proměňuje a prohlubuje reflexi klasických literárněvědných koncepcí, a uskutečňuje tak poprvé vyvážený dialog obou oblastí. Pojem média byl v literární vědě i reflexi slovesnosti, stejně jako umění, po staletí zastřen či existoval v latentním stavu. Autorský kolektiv odkrývá příčiny této slepé skvrny a s pomocí genealogie pojmu „média“ vysvětluje různé aspekty dlouhého procesu mediálního sebeuvědomování literatury a literární vědy, jenž jde ruku v ruce s jejich zdánlivým zastaráváním tváří v tvář neúprosné evoluci techniky.

Metodologickou oporu nachází autoři v genezi konceptu média vypracovanou Johnem Guillorym a v systému mediálních modalit podle Larse Elleströma. Současně jsou zkoumána možná vymezení „média“ z pohledu několika disciplín a oblastí. K těm patří mj. sémiotika, tradice srovnávání umění a intermediální studia, dějiny a teorie techniky, mediální teorie a mediální filozofie, kulturní kritika nebo teorie systémů. Kniha tak mnohostranně rozvíjí východiska pro uvedení literární a mediální vědy na společný základ a formuluje principy mediálně vědomé literární teorie.

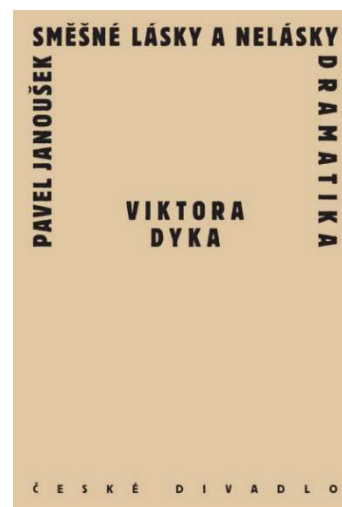
Monografii připravil kolektiv badatelů, jehož jádro tvoří členové Oddělení teorie Ústavu pro českou literaturu AV ČR – Richard Müller, Alice Jedličková, Stáňa Fedrová, Pavel Šidák a Tomáš Chudý (jako nezávislý badatel) –, do něž se však zapojili také externí specialisté z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a Filozofického ústavu AV ČR, Josef Šebek, Josef Vojvodík a Martin Ritter. Kniha je adaptovaným překladem české publikace *Za obrysy média* (2020) a koedicí nakladatelství Bloomsbury a Ústavu pro českou literaturu AV ČR. Přeložili Peter Gaffney a Nicholas Orsillo.

Pavel Janoušek: Směšné lásky a nelásky dramatika Viktora Dyka

(Praha: Institut umění – Divadelní ústav – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 165 stran)

Monografie věnovaná jedné z nejrozporuplnějších osobností české literatury, jejímž cílem je nově vykreslit Dykovu dramatickou tvorbu v kontextu proměn dobové dramatiky a divadla, ale také – a především – v souvislostech jeho individuální cesty životem i českými dějinami. Knižní studie *Směšné lásky a nelásky dramatika Viktora Dyka* pohlíží na Dykovu dramaturgii dnešním pohledem, který již není spoután meziválečným ani poválečným porozuměním. Chronologicky nahlíží její proměny i pevné body, snaží se přiblížit zvláštnost, až bizarnost způsobu, jakým Dyk pojmenovával život a svět. Klíčem k výkladu jeho díla je přitom způsob, jakým dramatik zacházel s motivem lásky mezi mužem a ženou. „Janouškovi se podařilo zachytit pohyb Dykovy dramatické (poměrně konfliktní, protože konflikty vyvolávající) tvorby na pozadí dobových událostí i jeho osobního a vnitřního života,“ píše se o knize v recenzi Libora Vodičky.

Zuzana Augustová: Na trápení nebyl čas. Rozhovor s politickou vězeňkyní Alexandrou Součkovou Kovářovou

(Praha: Academia – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 228 stran)

Kniha rozhovorů s politickou vězeňkyní padesátých let Alexandrou Součkovou Kovářovou přibližuje její život za protektorátu, po válce i po únoru 1948, okupaci Československa roku 1968 a normalizaci, především však evokuje dobu, kdy byla jako devatenáctiletá v druhé půlce padesátých let 20. století uvězněna spolu s matkou a dalšími členy „odbojové skupiny“ za špionážní činnost a vlastizradu. Její statečnost, síla i životní nadhled, s nímž překonávala všechna příkoří tuhého režimu 50. let i pozdější problémy jakožto bývalá vězeňkyně, jsou obdivuhodné. Nepřestala mít ráda lidi, naopak vězení i život po propuštění její schopnost vidět v lidech to dobré spíš posílily.

Ludvík Vaculík: Český snář (sny roku 1979) – Komentáře a hlasy k Českému snáři
Eds. Petr Šámal, Daniela Iwashita, Michal Kosák, Hana Kosáková
(Praha – Brno: Nadační fond Česká knižnice – Ústav pro českou literaturu AV ČR –
Nakladatelství Host, 2024, 1344 stran)

Ludvík Vaculík v *Českém snáři* přetváří formu pravidelných deníkových zápisů vedených od 22. ledna 1979 do 2. února 1980 do originálního románového tvaru, v němž hraje podstatnou roli napětí mezi faktografií a fikcí. Komentářový svazek přibližuje složitou historii textu, jeho šíření i recepci a obsahuje rovněž nové vydání knihy prvních ohlasů na román *Hlasy nad rukopisem Vaculíkova Českého snáře*. Knihy *Komentáře a hlasy k Českému snáři* je druhým, doprovodným svazkem kritické edice románu Ludvíka Vaculíka *Český snář*. Zatímco první svazek je vyhrazen *Českému snáři* jakožto jedinečnému uměleckému dílu, úkolem druhého je nabídnout oporu pro kontextualizované čtení, zdůrazňující dokumentární povahu této deníkové prózy. Doplnkem dvousvazkové knižní edice je digitální edice, která zachycuje rozdíly mezi vybranými prameny *Českého snáře*.

Karel Jaromír Erben: *Kytice*

Eds. Marek Příbil, Lucie Kořínková, Jiří Flaišman, Michal Kosák

(Praha: Akropolis – Ústav pro českou literaturu AV ČR – Památník národního písemnictví, 2024, 264 stran)

Kritická hybridní edice zpřístupňuje texty novočeské literatury, ve svém edičním řešení spojuje knižní vydání a vědeckou digitální edici (ta byla u prvních třech svazků zveřejňována na DVD, v současnosti jsou digitální edice postupně zpřístupňovány na internetu). Pátý svazek KHE přináší nové kritické vydání básnické sbírky *Kytice* Karla Jaromíra Erbena (1811–1870), která poprvé vyšla v roce 1853. Přestože Erbenova sbírka byla v češtině zveřejněna posud více než dvěstěkrát, původní tvar stanovený básníkem ve druhém (1861) a třetím vydání (1871) respektovalo pouze osm dalších vydání sbírky a v této plně autentické podobě byla sbírka naposledy editována v roce 1948. Přítomné knižní vydání se vrací k uspořádání knihy, jak ji naposledy připravil autor, po několika dekádách prezentuje nově ustavený text, který byl připraven na základě důkladného průzkumu textových pramenů. Vychází ze srovnání všech relevantních rukopisných a tištěných časopiseckých a knižních verzí. Následně byl kriticky ověřený text pravopisně aktualizován s novým nárokem na systematickosti a současně se snahou zachovat veškeré zvukové či významové kvality původního Erbenova textu. Součástí knihy je komentář shrnující ediční historii *Kytice*. Knižní vydání navazuje na digitální edici KHE. Tato aplikace vedle kriticky připraveného textu nabízí: faksimile rukopisných i tištěných dokumentů, jejich textové přepisy v diplomatickém znění, transliterace rukopisů a soupis všech českých knižních vydání *Kytice*.

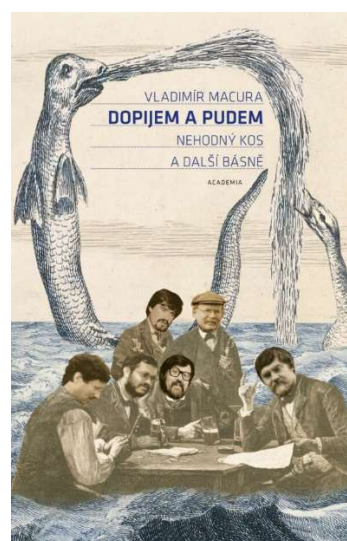
Tento dopis spalte hned po přečtení! Dopisy Jakuba Demla Václavu Maršíkovi
Eds. Eva Lauberová, Daniela Iwashita, Eliška Müllerová, Šárka Kořínková
(Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 368 stran)

Desátý svazek Korespondence Jakuba Demla *Tento dopis spalte hned po přečtení!* obsahuje dopisy Václavu Maršíkovi (1914 až 2011) z let 1950 až 1960. Maršík se nepohyboval v uměleckých kruzích, s Demlem se seznámil v roce 1950 při návštěvě Tasova. Přestože se básník v té době nacházel v nové situaci, poznamenané obecnou nesvobodou a nedůvěrou, s Maršíkem ihned navázal vřelý vztah, který byl především vztahem kněze a hledajícího věřícího. Jeho nový přítel, zaměstnanec spořitelny a milovník hor, též sehrál důležitou roli jakožto Demlův podporovatel a uchovatel jeho díla. Korespondenční soubor uzavírá jediný známý Maršíkův dopis z roku 1960 adresovaný Demlovi, ostatní jeho listy se nedochovaly. Básník s nimi nejspíše naložil způsobem, k němuž jednou sám nabádal Maršíka: „Tento dopis pro jistotu spalte hned po přečtení!“ Kniha obsahuje též opisy dedikací Jakuba Demla Václavu Maršíkovi, fotografie z první cesty do Tasova v roce 1950 a Maršíkovy Vzpomínky na P. Jakuba Demla (1997). Edici doplňuje komentář, vysvětlivky, jmenný heslář, ediční poznámka, soupis korespondence a reprodukce rukopisů a strojopisů.

Vladimír Macura: Dopijem a pudem: Nehodný kos a další básně
Ed. Michal Jareš (Praha: Academia, 2024, 288 stran)

Stolní společnost kolem Vladimíra Macury (v první fázi Petr Čornej, Jan Lukeš, Petr Kovařík a Vladimír Novotný, posléze rozšířená o Jasnu Hlouškovou, Pavla Janouška, Antonína Kostlána a další) začala v osmdesátých letech na Macurův popud psát „stolní paměti“. Pod názvem *Dopijem a pudem* postupně vznikala originální memoárová próza, kterou Vladimír Macura jako jediný ze stolní společnosti nadále doplňoval a dopisoval ještě v 90. letech. Dětství v Ostravě, 60. léta i specifický pohled na dobu normalizace doplňují třeba i vzpomínky na listopad 1989, viděný skrz akademické prostředí. Co to byl Baltský svaz a kdo patřil do Klikoživu? A co říkal Jankovičův trpaslíček? Paměti Vladimíra Macury vycházejí vůbec poprvé a jsou doplněné reprezentativním výběrem z Macurovy básnické tvorby.

Václav Štěpán: Český anarchismus na přelomu století: od devadesátých let 19. století do propuknutí Velké války

(Praha: Neklid – Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 422 stran)

Z čeho v českých zemích vznikl anarchismus? Co byla Omladina? Kým byli básníci z „generace buřičů“? Jak se organizovali anarchističtí horníci a textiláci? Čím chtěli anarchisté podvracet stát a kapitalismus, armádu a církev? Jak souvisel anarchismus s loupežemi klenotů a pašováním cukerinů? A mohla vzniknout anarchistická politická strana? Nejpodrobnější vylíčení dějin českého anarchismu čekalo na své vydání skoro šedesát let. Kniha neztratila nic na své aktuálnosti, ani na živém popisu příběhů, které zachycuje. Díky autorově detailní rekonstrukci na základě anarchistických časopisů, policejních zdrojů i dalších pramenů před námi vyvstává obraz hnutí, které čelilo represím i nepochopení, a přesto se výrazně zapsalo nejen do dějin české literatury.

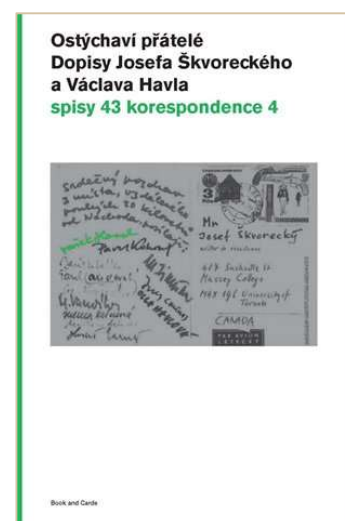

Ostýchaví přátelé. Dopisy Josefa Škvoreckého a Václava Havla

Eds. Michal Příbáň a Andrea Vítová

(Praha: Books and Cards, 2024, 211 stran)

Václav Havel (1936–2011) a Josef Škvorecký (1924–2012) patřili k nejvýznamnějším osobnostem české poválečné literatury i kulturního života. Oba autory spojoval mj. fakt, že si nikdy nezadali s komunistickou mocí: i na půdě progresivního Svazu československých spisovatelů v druhé polovině šedesátých let působili téměř jako outsideri. Nikdy se však osobně nesblížili. Dopisy, které si vyměňovali od roku 1976 až do prosince 1989, kdy se stal jeden z adresátů prezidentem a druhý na čas jeho poradcem, přesto nejsou nezajímavé. Umožňují nám sledovat přípravu tří publikací, které manželé Škvorečtí Havlovi vydali ve svém nakladatelství Sixty-Eight Publishers, ale můžeme také nahlédnout do Škvoreckého strategických, nejen nakladatelských, ale i společenských, ba politických úvah. Z Havlových dopisů je zase zřetelně patrná postupná proměna zdvořilého disidenta ve velkorysou, ale cílevědomou a z hlediska soudobých dějin republiky nakonec vlastně klíčovou osobnost.

Rychlé šípy: Původní kresby a scénáře Jaroslava Foglara, Jana Fischera a Marko Čermáka

Ed. Pavel Kořínek

(Praha: Albatros, 2024, 240 stran)

Obsáhlá publikace nechává nahlédnout do zákulisí vzniku jednoho z nejslavnějších českých kreslených seriálů. Komiksový historik Pavel Kořínek opatřil faksimile dosud nezveřejněných scénářů, poznámek, přípisků, skic a kreseb objevnými doprovodnými texty a výsledkem je ucelený obraz Jaroslava Foglara jako komiksového autora a scenáristy. Zároveň nám kniha vůbec poprvé představuje původní verze nijak neupravených komiksů od jejich zásadních tvůrců: Jana Fischera a Marko Čermáka.

V míru a konfliktu

Ed. Alena Šidáková Fialová

(Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2024, 92 stran)

Publikace klade otázky, jaké jsou vztahy mezi českou literaturou a cizími zeměmi či jinými národnostmi. Zohledňuje problémy jejich kontaktů a konfliktů, vzájemné reflexe současných jevů i podobnou historickou zkušenost, a výběrově se tak zabývá dosud neprobádanými tématy v rešerších o české literatuře po roce 1989.

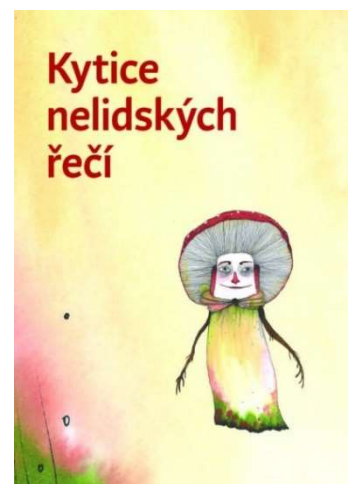

Kytice nelidských řečí

Vojtěch Bažant, Věra Soukupová, Martin Šorm

(Praha: Univerzita Karlova, 2024, 210 stran)

Pokusy opustit lidskou perspektivu mají v humanitních vědách a zejména v literární, kulturní a historické antropologii dlouhou tradici. Medievalistika v pojetí historika Martina Nejedlého je charakteristická napětím mezi pozorováním okrajového a ústředního, mezi zaměřením na touhy lidské a nelidské, rostlinné i zvířecí. Příspěvky jeho francouzských a českých kolegů a kolegů narušují hranici mezi středověkým a moderním i historickým a fikčním a zaměřují se na mimolidské aktérky a aktéry, charakteristické pro Nejedlého dílo.

2.2 Nakladatelská činnost ÚČL

Ústav pro českou literaturu AV ČR se na většině výše zmíněných titulů podílel jako nakladatel, a to buď samostatně, nebo v rámci koediční spolupráce. V roce 2024 zahrnovala publikační činnost ÚČL neperiodické i periodické tituly a rovněž digitální informační zdroje. Podobně jako v předchozích letech pokračoval ÚČL ve spolupráci s nakladatelstvím Host na vedení a vydávání edice Teoretická knihovna a společně s nakladatelstvím Academia rozvíjel ediční řadu Drama. Dále se ÚČL podílel na vydávání edice Česká knihovna, kterou realizuje ve spolupráci s nakladatelstvím Host a Nadačním fondem Česká knihovna. Tato edice se systematicky věnuje péči o dědictví české literární kultury. V roce 2024 v jejím rámci vyšlo pět svazků:

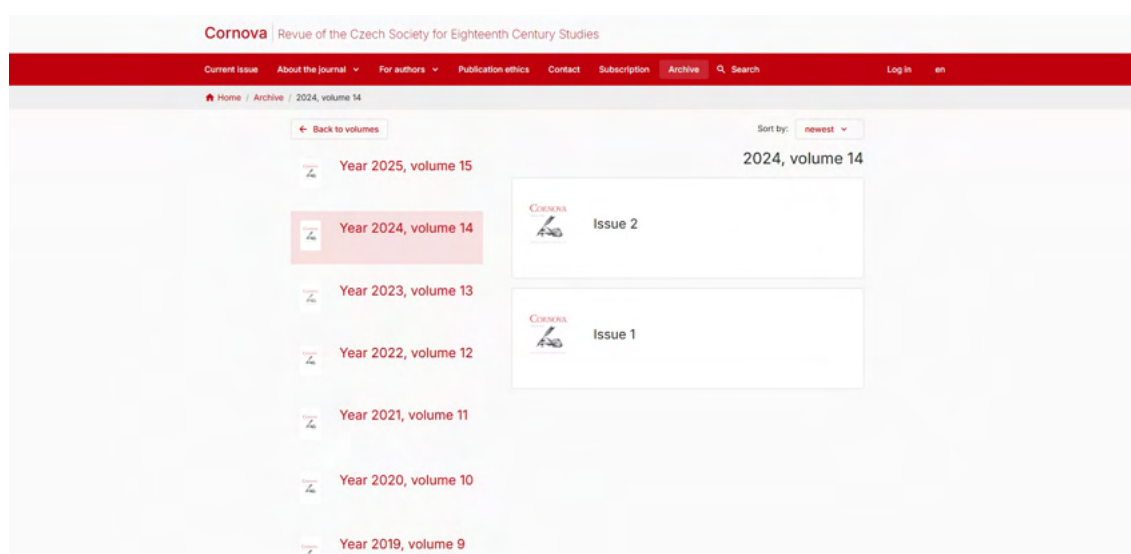
- Ludvík Vaculík: *Český snář (sny roku 1979) – Komentáře a hlasy k Českému snáři*. Eds. Petr Šámal, Daniela Iwashita, Michal Kosák, Hana Kosáková (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2024, 590 + 752 s.)
- Jiří Šotola: *Tovaryšstvo Ježíšovo*. Ed. Erik Gilk (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2024, 437 s.)
- Růžena Svobodová: *Povídky*. Ed. Martin Tichý, Radek Touš (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2024, 359 s.)
- Ivan Olbracht: *O zlých samotářiích – Žalář nejtemnější*. Eds. Michal Topor, Anežka Libánská (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2024, 384 s.)
- *Dalimilova kronika*. Eds. Eva Pasáčková, Martina Spěváčková (Praha – Brno: ÚČL – Nadační fond Česká knihovna – Host 2024, 536 s.)

Rozvoj nakladatelských aktivit ÚČL v roce 2024 významně podpořila Ediční rada Akademie věd ČR a tři nakladatelské granty poskytnuté Ministerstvem kultury ČR.

Vědecký dvouměsíčník *Česká literatura*, který je klíčovým odborným periodikem v oblasti literárněvědné bohemistiky, vstoupil v roce 2024 do svého 72. ročníku a publikoval šest standardních čísel. Časopis zveřejňuje původní i přeložené texty v českém jazyce, včetně recenzovaných vědeckých studií, diskusních příspěvků, metodologických statí v překladech, recenzí a informativních textů o aktuálním dění v oboru. Je indexován v mezinárodních databázích jako Web of Science, SCOPUS, ERIH PLUS, CEJSH a CEEOL. Vychází v režimu otevřeného přístupu (Open Access) pod licencí Creative Commons BY-NC-ND 4.0 bez časového embarga, což znamená, že je plně dostupný online ihned po vydání – jak na webových stránkách časopisu v rámci Digitální knihovny AV ČR, tak i na platformě Kramerius. Všechna čísla od počátku vydávání až po současnost

jsou k dispozici na uvedených platformách. Obsah od roku 2005 je navíc zařazen do plnotextové databáze CEEOL a dostupný bezplatně. Časopis je rovněž členem agentury Crossref a recenzovaným článkům přiděluje identifikátor DOI. K popularizaci přispívá také redakční blog Česká literatura v síti, který týdně přináší recenze, zprávy, poznámky a komentáře vztahující se často k obsahu časopisu.

Ve spolupráci s Českou společností pro výzkum osmnáctého století vydal ÚČL v roce 2024 dvě čísla 14. ročníku mezinárodního odborného časopisu *Cornova*, zaměřeného na výzkum 18. století se zřetelem ke střední Evropě v širších souvislostech. Také *Cornova* nově přechází do režimu Open Access s licencí BY-NC-ND 4.0 a jeho čísla jsou dostupná prostřednictvím Digitální knihovny AV ČR. Časopis je stejně jako *Česká literatura* registrován v systému Crossref.

Obr. 2.2 Časopis *Cornova* je nově publikován v režimu open access; zdroj: internetové stránky *Cornova* v časopiseckém rozhraní ASJournals

2.3 Z důležitých studií a kapitol v monografiích, časopisech a sbornících

Podle Akademického systému evidence publikací (ASEP), provozovaného Knihovnou AV ČR, publikovali pracovníci a pracovnice ÚČL v roce 2024 celkem 102 odborných časopiseckých studií či kapitol v kolektivních monografiích či sbornících. Kromě převažující češtiny byly v roce 2024 dílčí výsledky ústavní vědecké práce prezentovány též v angličtině, němčině, francouzštině a chorvatštině.

Lucie Antošíková: „Obrazy emigrace: Ivanka Lefeuve“. *Slavia* 93, č. 3 (2024), s. 276–285.

Zuzana Augustová: „Dcery národa, Dnes naposled, Deska. HaDivadlo“. In Břetislav Rychlík a kol.: *Herci „národa“, aneb, Cesta herců HaDivadla, které nikdo nezná, z Prostějova do Brna na konec světa a zase zpátky*, Brno: Janáčkova akademie múzických umění 2024, s. 11–26.

Zuzana Augustová: „Emil František Burian. Procitnutí jara v D 36“. *Slovenské divadlo* 72, č. 1 (2024), s. 58–73.

Zuzana Augustová: „Franz Kafka—an Expressionist on the Contemporary Stage“. *Critical Stages* č. 30 (2024), online, dostupné na: <https://www.critical-stages.org/30/franz-kafka-an-expressionist-on-the-contemporary-stage/>.

Martin Bažil – Kateřina Bobková-Valentová: „Les, palác a nebe na jezuitské školské scéně. Scénické prostředky a jevištní akce ve hře Georgia Auschitzera o sv. Stanislavovi a sv. Václavovi (Svídnice 1703)“. *Divadelní revue* 35, č. 2 (2024), s. 91–121.

Marie Brunová – Štěpán Balík – Jiří Holý – Hana Nichtburgerová – Olga Zitová: „Our Attitude to the Yiddish Language.’ Hugo Bergmann on the Yiddish Language, a Comparison with Kafka and Langer, and the Yiddish Research in the Czech Republic“. In Olaf Glöckner – Boaz Huss – Marcela Menachem Zoufalá (eds.): *Shmuel Hugo Bergmann. A Life between Prague and Jerusalem*, Berlin: De Gruyter Oldenbourg 2024, s. 23–40.

- Marie Brunová: „Ein Bild des Leidens der sudetendeutschen Brüder und Schwestern oder eine Provokation? Zur Rezeption Friedrich Jaksch-Bodenreuths Romans *Alle Wasser Böhmens fließen nach Deutschland*“. *Germanoslavica* 35, č. 1 (2024), s. 54–72.
- Jan Budňák: „Měšťanský subjekt v dělnické stávce. Stávková dramata z českých zemí kolem roku 1900“. *Bohemica litteraria* 27, č. 1 (2024), s. 38–50.
- Silvie Cinková – Petr Plecháč – Martin Popel: „Rhymes and Syntax: A Morpho-Syntactic Analysis of Czech Poetry“. *Primerjalna književnost* 47, č. 2 (2024), s. 65–88.
- Barbora Čiháková: „Několik poznámek k jednomu přátelství (vzájemná inspirace mezi Josefem Zvěřinou a Růženu Vackovou)“. In Zuzana Svobodová (ed.): *Josef Zvěřina a teologie agapé*, Praha: TAPE Academy Press 2024, s. 71–80.
- Dalibor Dobiáš: „Die Anfänge der modernen tschechischen Dichtung im Spiegel der Rezensionskritik“. *Germanoslavica* 35, č. 1 (2024), s. 73–97.
- Dalibor Dobiáš: „Hledání slovanského národního eposu v interpretační síti evropského romantického nacionalismu“. *Česká literatura* 72, č. 5 (2024), s. 651–654.
- Dalibor Dobiáš: „Josef Jungmann. Literární kritik jako národní filolog“. *Acta Musei nationalis Pragae. Historia litterarum* 69, č. 1/2 (2024), s. 40–49.
- Dalibor Dobiáš: „Střet Karla Havlíčka s Josefem Kajetánem Tylem o Posledního Čecha jako spor o českou veřejnost“. *Bohemica litteraria* 27, č. 2 (2024), s. 21–41.
- Veronika Faktorová – Karel Stibral: „Cesta do Krkonoš po více než dvou staletích“. In Pavel Hájek (ed.): *Cesta do Krkonoš a okolních oblastí Čech a Slezska v roce 1796*, Praha: Kodudek 2024, s. 7–51.
- Veronika Faktorová: „Objevená a ztracená paměť kurdských hor. Cesta Josefa Wünsche do Arménie a Kurdistanu“. *Góry – Literatura – Kultura* 17, 23. 12. 2024 (2024), s. 73–84.
- Veronika Faktorová – Michal Hořejší: „Od krajiny k environmentu. Klostermannův svět lesních samot – smrt a trvání přírody“. In Robert Kiss Szemán (ed.): *Otisky středoevropské krajiny a podnebí v našich kulturách*, Ostrava: Ostravská univerzita 2024, s. 61–75.
- Jiří Flaišman – Michal Kosák – Mateusz Antoniuk – Ágnes Major – Martin Navrátil – Dmytro Yesypenko: „Eastern European traditions. Czech, Hungarian, Polish, Slovak, and Ukrainian literary drafts“. In Olga Beloborodova – Dirk Van Hulle (eds.): *A Comparative History of the Literary Draft in Europe*, Amsterdam: John Benjamins Publishing Company 2024, s. 127–140.
- Bohumil Fořt: „„Živé“ příběhy Jaromíra Johna“. In Martin Lukáš – Erik Gilk (eds.): *Estetik Markalous a literát John*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Academia 2024, s. 69–76.
- Bohumil Fořt: „Lubomír Doležel a estetika“. *Bohemica Olomucensia* 16, č. 1 (2024), s. 154–164.

Bohumil Fořt: „Mezi analýzou, revizí a popularizací. Historie literární teorie podle Lubomíra Doležela“. *Česká literatura* 72, č. 2 (2024), s. 185–203.

Lukáš Holeček: „Bestie lidská se napájela nejsladší rozkoší...“. Román Jaroslava Marii Váhy a meč jako mikrohistorický případ“. *Česká literatura* 72, č. 2 (2024), s. 133–159.

Michal Charypar: „Conceptualizing Literary History. A Survey of Poetics in Czech Fiction 1860–1910. Part Two“. *Bohemistyka* 24, č. 2 (2024), s. 154–173.

Michal Charypar: „Mudrák, rozkolník a selský prorok. Kojan v Holečkových Naších“. *Slovo a smysl* 21, č. 44 (2024), s. 54–75.

Michal Charypar: „Neblahé svědectví o člověku“. In Josef Karel Šlejhar: *Temno*, Praha: Levyn 2024, s. 350–361.

Matouš Jaluška: „Doslov. Každému vším a vždycky“. In Thomas More: *Utopie*, Praha: Karolinum 2024, s. 121–151.

Matouš Jaluška: „Kronika jako užitečný příběh“. In Eva Pasáčková – Martina Spěváčková (eds.): *Dalimilova kronika*, Praha: Nadační fond Česká knihovna – Ústav pro českou literaturu AV ČR – Host 2024, s. 413–433.

Matouš Jaluška: „Miraculous Objects and Foundational Sins. Verbal and Material Reality in the Dalimil Chronicle, the Chronicle of Přibík Pulkava of Radenín, and Charles IV's Autobiography“. In Karl Kügle – Ingrid Ciulisová – Václav Žůrek (eds.): *Luxembourg Court Cultures in the Long Fourteenth Century. Performing Empire, Celebrating Kingship*, Woodbridge: The Boydell Press 2024, s. 203–240.

Matouš Jaluška: „Vidění znaku a účinnost slova. Turnaj ve staročeské povídce o Štilfridovi“. *Divadelní revue* 35, č. 1 (2024), s. 7–25.

Matouš Jaluška: „Zajíci, kuřata a stromy“. In Vojtěch Bažant – Věra Soukupová – Martin Šorm (eds.): *Kytice nelidských řečí*, Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta 2024, s. 63–70.

Pavel Janoušek: „Dějiny divadla jako návrh ozdravné změny paradigmatu“. *Česká literatura* 72, č. 5 (2024), s. 598–612.

Michal Jareš: „Takhle to setkání po letech musíme nechat na jinou chvíli.‘ Korespondence Jana Vladislava a Josefa Škvoreckého v letech 1980–1984“. *Literární archiv. Sborník Památníku národního písemnictví* č. 55 (2024), s. 116–171.

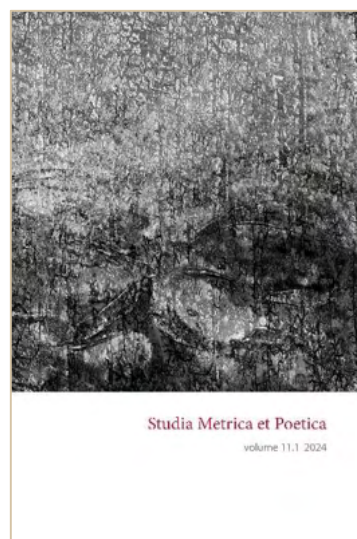
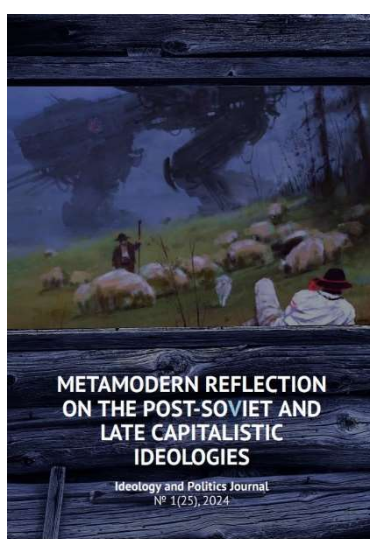
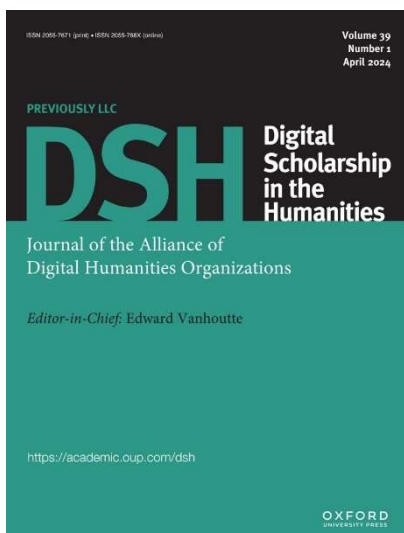
Michal Jareš: „Co se stihne přepsat. Nad časopiseckým otiskem Rajskeho ostrova a jeho knižního podobou“. In Martin Lukáš – Erik Gilk (eds.): *Estetik Markalous a literát John*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Academia 2024, s. 131–138.

Alice Jedličková: „Slovo po slovu touží...‘: Řeč, psaní a paměť v prózách Bohumily Grögerové a Daniely Hodrové“. *Slovo a slovesnost* 85, č. 3 (2024), s. 217–236.

- Alice Jedličková: „Encounters. Word and Image, Speech and Body“. *Acta Universitatis Sapientiae. Philologica* 16, č. 1 (2024), s. 116–135.
- Lenka Jungmannová: „Historiography of Kundera’s four dramatic plays“. In Karen von Kunes (ed.): *Milan Kundera Known and Unknown. Multidimensional Analysis of Selected Works*, New York: Bloomsbury 2024, s. 233–246.
- Lenka Jungmannová: „Paralelna radnja kao osnovno kompozicijsko sredstvo u dramama Milana Kundere“. *Književna smotra* 56, č. 214/4 (2024), s. 101–110.
- Roman Kanda: „Bohumil Markalous a Karel Teige. Mezigenerační paralely“. In Martin Lukáš – Erik Gilk (eds.): *Estetik Markalous a literát John*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Academia 2024, s. 30–35.
- Roman Kanda: „Co je postkritika a postkritické čtení“. *Česká literatura* 72, č. 6 (2024), s. 724–739.
- Roman Kanda – Ivan Landa – Jan Mervart: „Karel Kosík a rok 1968. Od politické krize ke krizi moderní doby“. In Karel Kosík: *Krize moderní doby: Články, projevy a rozhovory o československém roce 1968 a střední Evropě*, Praha: Filosofia 2024, s. 13–42.
- Robert Kolár: „Mesiášská stylizace ve Wolkerově Svatém Kopečku“. *Český jazyk a literatura* 75, č. 1 (2024), s. 22–25.
- Pavel Kořínek: „Le renouveau de la BD tchèque, une bonne nouvelle“. *La Revue des livres pour enfants* č. 334 (2024), s. 146–157.
- Lucie Kořínková – Tereza Nováková – Michal Kosák – Jiří Flaišman – Karel Klouda: „Motivické a tematické klastry v básnických textech české poezie 19. a počátku 20. století. K novým možnostem využití databáze Česká elektronická knihovna“. *Česká literatura* 72, č. 2 (2024), s. 204–217.
- Veronika Košnarová: „Básník ve věži ze slonoviny. Několik poznámek k nervalovským rezonancím v básnickém díle Karla Zlína a k překladům Nervalových Chimér do češtiny“. *Svět literatury* 34, č. 69 (2024), s. 109–125.
- Veronika Košnarová: „Vladislavovy překlady francouzské poezie 20. století“. *Literární archiv. Sborník Památníku národního písemnictví* č. 55 (2024), s. 58–83.
- Tomáš Kubart: „Lámu kruh.‘ K ukotvování hodnotové orientace Otokara Fischera skrze jeho dramatickou tvorbu“. *Slovenské divadlo* 72, č. 1 (2024), s. 37–57.
- Martin Lukáš: „František Hrubín“. In Zdeněk Doskočil (ed.): *Biografický slovník českých zemí. Sešit 27. Hr-Hüb*, Praha: Academia 2024, s. 233–235.

- Martin Lukáš: „Johny a Vladislav: Blíženci moderní české literatury?“. In Martin Lukáš – Erik Gilk (eds.): *Estetik Markalous a literát John*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Academia 2024, s. 91–100.
- Vojtěch Malínek – Charlotte Panušková – Ondřej Vimr et al.: „Open Bibliographical Data Workflows and the Multilinguality Challenge“. *Journal of Open Humanities Data* 10, č. 1 (2024), č. článku 27, dostupné na: <https://openhumanitiesdata.metajnl.com/articles/10.5334/johd.190>.
- Jan Matonoha: „Injurious attachments and dangerous culsde-sac: gendered reading and deconstructing ‚deconstructive‘ logic of selected early Czech novels by Milan Kundera“. In Andrew M. Drozd (ed.): *Modern Czech Literature. Writing in Times of Political Trauma*, Wilmington: Vernon Press 2024, s. 37–71.
- Aleš Merenus: „Cesta do temných hlubin vlastní mysli aneb Já jsem jejich bůh Josefa Pánka“. *Bohemica Olomucensia* 16, č. 1 (2024), s. 32–42.
- Julia Miesenböck: „Like-minded agents and established consecrators: Czech-to-German poetry translators, 1948–1989“. *Translation Studies* 17, č. 2 (2024), s. 282–298.
- Richard Müller: „The Issue of Repetitiveness in Kafka“. *Svět literatury* 34, č. 69 (2024), s. 32–46.
- Kateřina Piorecká: „Zrod nové skutečnosti. K politizaci literárního pole v Československu v polemikách dvacátých let 20. století“. *Slovenská literatura* 71, č. 6 (2024), s. 569–583.
- Karel Piorecký: „Post-communist Czech poetry on the road to metamodernism“. *Ideology and Politics Journal* 25, č. 1 (2024), s. 53–80.
- Petr Plecháč – Kristýna Klesnilová – Karel Klouda – Magda Friedjungová: „Automatic Poetic Metre Detection for Czech Verse“. *Studia Metrica et Poetica* 11, č. 1 (2024), s. 44–61.
- Petr Plecháč – Silvie Cinková – Robert Kolár – Artjoms Šeļa et al.: „PoeTree. Poetry Treebanks in Czech, English, French, German, Hungarian, Italian, Portuguese, Russian, Slovenian and Spanish“. *Research Data Journal for the Humanities and Social Sciences* č. 2024 (2024), s. 1–17.
- Petr Plecháč – Lenka Jungmannová: „Unsigned play by Milan Kundera? An authorship attribution study“. *Digital Scholarship in the Humanities* 39, č. 1 (2024), s. 191–197.
- Vendula Rejzlová: „S bezdětkyní přebýváš. K motivům ve veršovaném Umučení svaté Kateřiny“. In Jitka Filipová – Tereza Hejdrová – Štěpán Šimek – Miloslava Vajdlová (eds.): *Tuto čti pilně: Sborník příspěvků k 60. narozeninám Aleny M. Černé*, Praha: Scriptorium 2024, s. 195–208.
- Františka Schormová: „Becoming the White Otter: Constructing Whiteness between Canada and Czechoslovakia“. In Sanja Runtić – Jana Marešová – Klára Kolinská (eds.): *(Un)Following in Winnetou's Footsteps: Representations of North American Indigeneity in Central Europe*, Singapore: Springer 2024, s. 201–218.

- Ondřej Sládek: „Czech Structuralists on Rhythm in Epic Literature“. *Enthymema* č. 36 (2024), s. 88–98.
- Václav Smyčka: „Krocení tragédie. Pokusy o racionalizaci tragického konfliktu v předbřeznové době“. *Acta Musei nationalis Pragae. Historia litterarum* 69, č. 1–2 (2024), s. 19–28.
- Václav Smyčka: „Zbloudilí čtenáři a nenasytné čtenářky. Literární sebereflexe obsesivního čtení“. *Česká literatura* 72, č. 6 (2024), s. 675–696.
- Věra Soukupová: „Hortonův nářek na zašlé časy“. In Vojtěch Bažant – Věra Soukupová – Martin Šorm (eds.): *Kytice nelidských řečí*, Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta 2024, s. 29–40.
- Petr Šámal: „Samizdatový bestseller. Český snář Ludvíka Vaculíka a jeho čtenáři“. *Česká literatura* 72, č. 6 (2024), s. 697–723.
- Pavel Šidák – Jan Zámečník: „Miluji sežehlý drn a zakrslé smrčky...‘. Vztah krajiny a člověka v díle Jana Čepa v literárněvědné a teologické perspektivě“. *Communio: mezinárodní katolická revue* 28, č. 1 (2024), s. 62–72.
- Pavel Šidák: „Obecné formy ... nalezeny jsou býti nedostatečné“. Genologický systém druhého vydání Jungmannovy Slovesnosti“. *Slovo a smysl* 21, č. 44 (2024), s. 13–35.
- Pavel Šidák: „Johnův veršovaný román v próze jako svár polarit. Prosimetrum Hondy Cibulků jako významotvorná kategorie“. In Martin Lukáš – Erik Gilk (eds.): *Estetik Markalous a literát John*, Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR – Academia 2024, s. 164–172.
- Alena Šidáková Fialová: „Prózy roku 2022. Války, lágry, bezpráví aneb Dějiny 20. století jako neutichající inspirační zdroj“. *Bohemica Olomucensia* 16, č. 1 (2024), s. 134–140.
- Jiří Trávníček: „Naprostá většina lidstva by se vůbec neměla učit číst a psát‘ (čtení a jeho obrazy)“. In Marek Tinto (ed.): *Kompendium knihovnictví 3*, Ostrava: Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě 2024, s. 187–205.
- Matouš Turek – Ladislav Futtera: „Husitství, historismus a hledání národních dějin (na příkladu próz Poslední orebita a Poslední táborita)“. *Bohemica litteraria* 27, č. 1 (2024), s. 23–37.
- Ondřej Vimr: „A computational approach to the history of Czech literature in translation during the Cold War (1948–1989)“. *Translation Studies* 11. 12. (2024), s. 137–155.
- Andrea Vítová: „Proč je slunce na obloze samo. Jak vznikl Vladislavův pohádkový svět“. *Literární archiv. Sborník Památníku národního písemnictví* č. 55 (2024), s. 36–57.

Obr. 2.3 Obálky zahraničních časopisů s příspěvky pracovních a pracovníků ÚČL; zdroj: internetové stránky časopisů
*(Digital Scholarship in the Humanities / Acta Universitatis Sapientiae Philologica / Književna smotra /
 La revue des livres pour enfants / Ideology and Politics Journal / Studia Metrica et Poetica)*

2.4 Souhrnné údaje o publikační činnosti (ASEP a RIV)

Nejvíce časopiseckých studií publikovali pracovníci a pracovnice ÚČL v domovském oborovém časopise *Česká literatura*, který splňuje nejvyšší kritéria uplatňovaná dnes na vědecká periodika (je excerpován v databázích ERIH, SCOPUS a WoS, na portálu The SCImago Journal & Country Rank je zařazen v druhé nejvyšší kategorii Q2) a je přístupný v rámci Open Access. Dále přispěli do recenzovaných časopisů, jako jsou *Bohemica Litteraria*, *Cornova*, *Digital Scholarship in the Humanities*, *Ideology and Politics Journal*, *Književna smotra*, *Primerjalna književnost*, *Slavia*, *Slovenská literatúra*, *Slovo a slovesnost*, *Slovo a smysl*, *Studia Metrica et Poetica* a další.

Podle Akademického systému evidence publikací (ASEP), provozovaného Knihovnou AV ČR, v roce 2024 uplatnili pracovníci a pracovnice ÚČL 326 výstupů. Podle Registru informací o výsledcích (RIV), který provozuje vládní Rada pro výzkum, vývoj a inovace, pracovníci ÚČL uplatnili 126 výstupů. Z těchto 126 výstupů bylo 50 textů dostupných v rámci Open Access, u tří dalších platí Open Access s časovým embargem.

Struktura publikací ÚČL	ASEP	RIV
Článek v odborném periodiku	70	54
Monografie	33*	28
Kapitola v knize	32	16
Konferenční příspěvek	3	3
Překlad	1	0
Recenze	51	0
Článek v novinách	50	0
Pořádání akce	21	14
Ostatní výsledky**	61	11
Celkem	326	85

Tab. 2.a Publikace pracovníků a pracovnic ÚČL v roce 2024; zdroj: ASEP, RIV

* Celkový počet monografií v ASEP zahrnuje i drobnější práce typu *Seminářů* či *Dílen České knihovny*, které nejsou zahrnuty výše v přehledu pododdílu 2.1.

** Pod položkou Ostatní výsledky jsou sečteny především typy DATA (vědecká data) a A (abstrakt).

3. Mezinárodní spolupráce

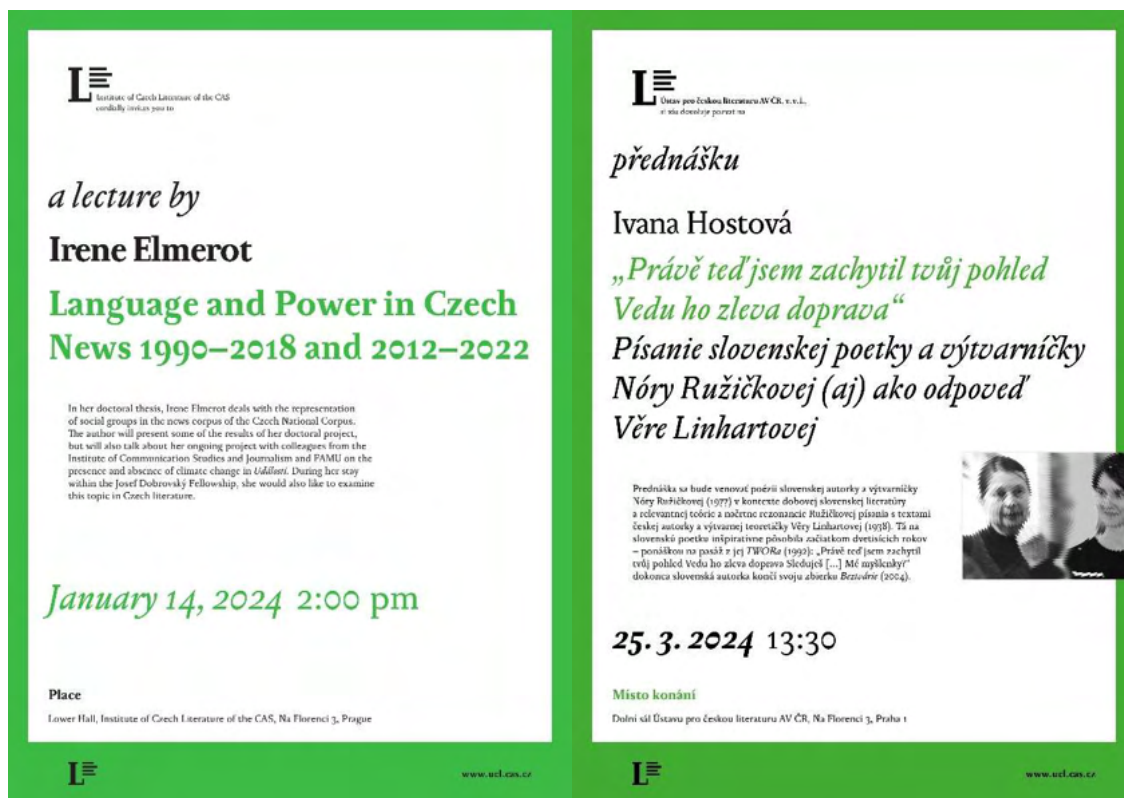
3.1 Zahraniční vědci a vědkyně v ÚČL

V průběhu roku 2024 měl Ústav pro českou literaturu AV ČR opět příležitost hostit zahraniční badatelky a badatele, jejichž přítomnost je zásadní pro další upevňování naší pozice v oblasti světové literárněvědné bohemistiky. Od února do listopadu 2024 ÚČL přivítal celkem sedm zahraničních odbornic a odborníků, kteří zde strávili studijní pobyty v délce dvou až šesti týdnů. Šest z těchto pobytů se uskutečnilo díky podpoře programu Fellowship Josefa Dobrovského (FJD), financovaného Akademií věd ČR. Kromě toho zavítal do ústavu také jeden zahraniční badatel v rámci programu Erasmus+.

K hostujícím badatelům a badatelkám, kteří ÚČL navštívili díky Fellowshipu Josefa Dobrovského, patřili Irene Elmerot, M.A. (Stockholm University, Švédsko), Dr. phil. Jana Marková (Universität Konstanz, Německo), Mgr. Ivana Hostová, PhD. (Slovenská akadémia vied, Slovenská republika), Neža Kočnik, B.A. (Univerzita v Ljubljani, Slovinsko), dr. hab. Aleksandra Pająk-Głogiewicz, prof. UO (Uniwersytet Opolski, Polsko) a Mgr. Adam Zygmunt (Uniwersytet Warszawski, Polsko).

Dne 14. února 2024 proslovia Irene Elmerot v ÚČL přednášku s názvem „Language and Power in Czech News 1990–2018 and 2012–2022“, která vzbudila značný zájem a přilákala různorodé publikum z několika akademických pracovišť a institucí (Ústav pro českou literaturu, Ústav pro soudobé dějiny, FAMU, Ústav Českého národního korpusu aj.). Přednášku s názvem „Právě teď jsem zachytil tvůj pohled Vedu ho zleva doprava‘ Písanie slovenskej poetky a výtvarníčky Nóry Ružičkovej (aj) ako odpoveď Věre Linhartovej“ dne 25. března 2024 proslovia v rámci svého pobytu v ÚČL Ivana Hostová z Ústavu slovenskej literatúry SAV.

Jana Marková během pobytu v ÚČL zkoumala fejetonistickou tvorbu Marie Pujmanové v kontextu jejího ideového vývoje a mediální sebestylizace v meziválečném Československu. Neža Kočnik v rámci svého projektu *Computational analysis of Slovenian poetry* vyvíjela digitální nástroj pro detekci a analýzu rýmu ve slovinské poezii a zároveň vytvářela korpusy básnických a hudebních textů z 18.–20. století. Aleksandra Pająk-Głogiewicz během stipendia zkoumala postavu svatého Jana Nepomuckého v populární kultuře střední Evropy. Adam Zygmunt analyzoval vliv kapitalistické ideologie na různé prostorové toposy v současné české literatuře pomocí literární sémiotiky.

Obr. 3.1 Pozvánky na přednášky badatelek pobývajících v ÚČL v rámci Fellowshipu Josefa Dobrovského; zdroj: ÚČL

Celý červenec se v ÚČL na svůj projekt v rámci programu Erasmus+ soustředil Martin Makara, doktorand z Prešovské univerzity v Prešově. Pod vedením mentora Romana Kandy (Oddělení pro výzkum literární kultury) pracoval na příslušných kapitolách své disertační práce, v níž se věnuje literárněvědnému marxismu.

Jednotlivé přednášky ale na půdě ÚČL proslovili i další odborníci. Díky Literature & Society Laboratory měli zájemci o sociologii literatury v roce 2024 možnost vyslechnout přednášky dvou zahraničních badatelů. Dne 28. března vystoupil Dr. Marcel Knöchelmann (Yale Center for Cultural Sociology) s přednáškou „Cultural Intermediation and Civil Society: Towards a Hermeneutically Strong Conception“. Dne 11. dubna pak James A. Holmes (Deakin University, Austrálie) prezentoval svou disertační práci *Fantasy Fiction and the Imagination in Social Life*, v níž se věnuje vztahu mezi fantastickou fikcí a sociální imaginací. Obě přednášky proběhly v rámci cyklu Sociologie literatury, který Literature & Society Laboratory pořádá v hybridní formě na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity.

3.2 Badatelky a badatelé ÚČL v zahraničí

V roce 2024 uskutečnili pracovníci a pracovnice Ústavu pro českou literaturu AV ČR celkem 108 zahraničních cest (oproti roku 2023 se jedná o téměř 32% nárůst) za účelem odborné spolupráce a prezentace výsledků svého výzkumu. Badatelky realizovaly 42 z těchto výjezdů, badatelé pak 66. Cesty směřovaly především do akademických a kulturních institucí a jejich součástí byla zejména aktivní vystoupení na konferencích a kongresech či rešeršní výjezdy a účast v komisích u obhajob disertačních prací. Nejčastějšími destinacemi byly již tradičně Německo, Polsko a Rakousko – do těchto zemí badatelé a badatelky často cestují proto, že zde sídlí některé z našich partnerských institucí; osobní přítomnost je klíčová pro budování a udržování odborných kontaktů a akademického síťování. Podíl výjezdů směřoval rovněž do Velké Británie, Itálie, Belgie, Dánska, Španělska, Francie a na Tchaj-wan či Slovensko.

Na přelomu února a března 2024 se Magdaléna Jacková zúčastnila konference *Slovenská literárna renesancia* pořádané Katedrou slovenskej literatúry a literárnej vedy Filozofické fakulty Univerzity Komenského, kde přednesla příspěvek „Andreas Rochotius a jeho dvě divadelní hry ve formě centonu“. Ve stejném termínu se Zuzana Augustová na pozvání pořádatelky organizace zúčastnila mezinárodního vědeckého setkání *28. Münchner Bohemisten-Treffen. Forum für Tschechien und Slowakei-Forschung*, pořádaného Collegiem Carolinem. Představila tam tříletý projekt *(Un)Vereintes Europa? Grenzen und Grenzüberschreitungen in der deutschen und österreichischen Literatur nach 2000 und ihre Rezeption in der Tschechischen Republik*, který realizovala s prof. Renatou Cornejo (UJEP) v rámci grantu Grantové agentury ČR.

V první polovině března proslovil Václav Petrbok na univerzitě v Řezně přednášku o Bedřichu Smetanovi a kulturněhistorickém kontextu, v němž vznikaly jeho studentské deníky. Svým výjezdem zahájil turné věnované tomuto jubilantovi, které se odehrálo ve spolupráci s německými partnery i v České republice a dalších německých městech. V dubnu vyrazili kolegové a kolegyně z velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie do Poznaně za účelem prohloubení stávající spolupráce s Instytutem Badań Literackich Polské akademie věd. Rovněž v dubnu se Bohumil Fořt a Richard Müller aktivně zúčastnili mezinárodní konference pořádané The International Society for the Study of Narrative v Newcastlu.

Michal Kosák v květnu vystoupil na konferenci *Genesis Bologna 2024* v Itálii. V tomtéž měsíci na rešeršní pobyt do Collegia Carolina v Mnichově vyrazil Michal Přibáň. Lucie Antošíková a Marie Brunová proslovily přednášku s názvem „Ego-Dokumente im Werk der Autorinnen aus der

Tschechoslowakei“ pro studenty a studentky vídeňské slavistiky. V červnu se Petr Plecháč a Artjoms Šela aktivně zapojili do pořádání mezinárodní konference *Plotting Poetry 7* ve švýcarském městě Einsiedeln, oba rovněž přednesli konferenční příspěvky.

Na základě pozvání vyrazil Pavel Kořínek v červnu do Bruselu, kde v Prague House proslvil přednášku s názvem „Kafka / Comics“. Claire Madl, Roar Lishaugen a Jan Váňa v červenci zavítali do Readingu ve Velké Británii, aby se aktivně zúčastnili kongresu pořádaného Society for the History of Authorship, Reading and Publishing (SHARP).

O české poezii v říjnu hovořil Robert Kolár v Českém centru v Tchaj-peji, při své návštěvě se zároveň věnoval navazování kontaktů na místní Národní univerzitu Chengchi s příslibem možné budoucí spolupráce s ÚČL, mimo jiné formou zvaných přednášek. Rovněž v říjnu se Michael Wögerbauer v Bruselu zúčastnil zakládajícího zasedání *COST Action Printing Culture and Public Spheres in Central Europe, 1500–1800* (CA23137).

Výčet cest uvedený výše představuje jen zlomek zahraničních aktivit badatelů a badatelek působících v ÚČL. Zahraniční cesty i nadále tvoří nedílnou součást jejich odborné činnosti – posilují síťování v rámci oboru, přispívají k rozvoji výzkumu a zvyšují viditelnost pracoviště v mezinárodním akademickém prostředí.

Obr. 3.2 Na boloňské konferenci *Genesis 2024*, věnující se oblasti genetické textové kritiky, aktivně vystoupil Michal Kosák (s příspěvkem „Connecting genetic criticism to textology“)

3.3 Konsorcium literárněvědné bohemistiky

Konsorcium literárněvědné bohemistiky vstoupilo v roce 2024 do devátého roku svého působení, v příštím roce to tedy bude kulatých deset let od jeho založení, nicméně mise Konsorcia se od ustavení na *V. kongresu světové literárněvědné bohemistiky* nezměnila – i nadále se snaží reflektovat situaci bohemistiky v zahraničí a upozorňovat na její případná ohrožení, jeho cílem je rovněž snaha předcházet rizikům spojeným s jejím minoritním statutem, hrozbě zániku bohemistických kateder či nejistému financování jejich provozu.

Základním pilířem činnosti Konsorcia je úzká spolupráce se zahraničními univerzitními pracovišti, na kterých se bohemistika nebo slavistika s bohemistickou specializací tradičně vyučuje. Mezi ty patří zakladatelské instituce Konsorcia, tzn. Uniwersytet Opolski, Polsko (členství od roku 2015), Università degli studi di Padova, Itálie (2016), Sveučilište u Zagrebu, Chorvatsko (2016), Paris-Lodron-Universität Salzburg, Rakousko (2016) a Universität Regensburg, Německo (2017). Zmíněné složení je od roku 2017 postupně rozšiřováno o nová, především evropská bohemistická pracoviště: Université Paris-Sorbonne (2017), Universität Erfurt (2017), Institut slavjanovedenija Ruské akademie věd (2018, od února 2022 pozastaveno), Ústav slovenskej literatury Slovenské akademie věd (2021), Instytut slawistyki Polské akademie věd (2021) a Centre d'études tchèques, Université Libre de Bruxelles (2022). V roce 2023 se Konsorcium rozrostlo o dalších sedm členů: Uniwersytet Śląski w Katowicach, Uniwersytet Jagielloński, Humboldt-Universität zu Berlin, Universität Wien, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Wrocławski a Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Hlavní náplní spolupráce v rámci Konsorcia je zpracovávání bibliografických údajů o vědecké, popularizační i umělecké činnosti členů a členek zúčastněných institucí v databázích České literární bibliografie (ČLB). Významnou součástí činnosti Konsorcia je také sdílení odborných informací mezi partnerskými pracovišti a širší bohemistickou komunitou. K tomuto účelu slouží mimo jiné newsletter s dvoutýdenní periodicitou *Literárněvědná bohemistika: zprávy z oboru*, který reflektuje i aktuální dění na spolupracujících univerzitách. Od založení newsletteru počet odběratelů (institucionálních i individuálních) konstantně stoupá – ke konci roku 2024 činil počet odběratelů více než 400. Více než polovina odběratelů si newsletter pravidelně otevírá a statistika zaznamenává i četné prokliky na zveřejněné odkazy. Z toho je zřejmé, že *Literárněvědná bohemistika* plní svou úlohu velice dobře, a to mj. i při propagaci vědeckých akcí a publikací ÚČL.

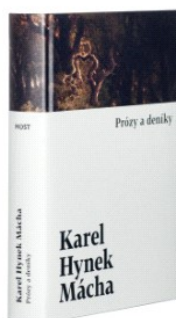
[Zobrazit v prohlížeči >](#)

Literárněvědná bohemistika 1/2024

Výběr zpráv z oboru pro vás připravuje Česká literární bibliografie, výzkumná infrastruktura Ústavu pro českou literaturu AV ČR, společně s členy Konsorcia literárněvědné bohemistiky.

Karel Hynek Mácha: Prózy a deníky

Svazek přináší úplný soubor próz, prozaických zlomků a deníků Karla Hynka Máchy. Oproti staršímu výboru, vydanému v České knižnici v roce 2008, se tento svazek liší nejen obsahem a uspořádáním, respektujícím rozvržení do Máchou proponovaných nebo naznačených cyklů a sérií, ale především nabízí zcela novou edici, založenou na ověření textů podle původních pramenů a pro nynějšího čtenáře pravopisně aktualizovanou. Zásadní inovací prošla rovněž komentářová část svazku. Veškeré nově vypracované a při přípravě této edice užívané diplomatické přepisy výchozích Máchových a máchovských pramenů jsou zpřístupněny jako digitální dokument [zde](#).

[Více informací >](#)

[Zobrazit v prohlížeči >](#)

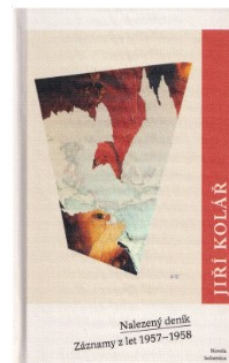
Literárněvědná bohemistika 22/2024

Výběr zpráv z oboru pro vás připravuje Česká literární bibliografie, výzkumná infrastruktura Ústavu pro českou literaturu AV ČR, společně s členy Konsorcia literárněvědné bohemistiky.

Jiří Kolář: Nalezený deník. Záznamy z let 1957–1958

Deníkové záznamy od srpna 1957 do července 1958 nebyly zahrnuty do desetisvazkové edice Kolářova díla. Vladimír Karfík je objevil ve svém archivu až v roce 2023. Jde o mimořádné svědectví o lidech a době, v níž se rozhodujícím způsobem – ovšem za doprovodu nejružnějších paradoxů a absurdit postupné eroze totality – uvolňovalo stalinistické sevření. Kolář je výjimečný zapisovatel, vnímavý a zároveň nemilosrdně otevřený v náhledech a hodnoceních, včetně nejbližších přátel i sebe sama. Vytvořil tak vzrušující literární deník mimořádné poznávací, ale i čtenářské hodnoty.

[Více informací >](#)

Obr. 3.3 Newsletter *Literárněvědná bohemistika* se v roce 2024 dočkal 22 vydání; zdroj: ÚČL

4. Výuka a popularizace

4.1 ÚČL školám

Výuková videa SUPL

Rok 2024 přinesl v oblasti vzdělávání významnou novinku: s podporou programu Strategie AV21 vznikla první série inovativních výukových videí Supl (<https://ucl.cas.cz/supl/>). Tento zcela nový projekt cílí na střední školy a představuje literární vědce a vědkyně, kteří v krátkých videích – vhodných i pro přímé využití v hodinách literatury – analyzují vybrané básně českých autorů a autorek. Tematické zaměření serií reflektuje Rámcové vzdělávací programy pro výuku literatury na gymnáziích.

Pilotní série se soustředí na koncept intertextovosti a ukazuje, jak literatura může být zdrojem inspirace pro další literaturu a jak jednotlivé texty mezi sebou vzájemně komunikují. Videá poodhalují skryté odkazy, aluze a citace v poezii klasiků, jako jsou Jiří Wolker či Josef Kainar, ale i u méně známých současných tvůrců, například Marie Iljašenko nebo Elsy Aids. Vizuální stránku projektu, včetně osobitých animací citlivě doplňujících básnické texty, vytvořila výtvarnice Kateřina Fojtíková, absolventka nových a digitálních médií na AVU v Praze. Na tvorbě námětů a scénářů se primárně podíleli a videi provázejí literární odbornice a odborníci z Ústavu pro českou literaturu AV ČR: Robert Kolár, Matouš Jaluška, Barbora Čiháková a Františka Schormová. Analýzu básně Milady Součkové připravila Eliška Dana Härtelová z Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK.

Obr. 4.1 Výrazné grafické řešení videí série SUPL vytvořila výtvarnice Kateřina Fojtíková; zdroj: YouTube ÚČL

Škola českého jazyka a literatury

Již podvanácté proběhla ve dnech 30. září – 2. října 2024 Škola českého jazyka a literatury pro pedagogy (ŠČJL), pořádaná ÚČL ve spolupráci s Ústavem pro jazyk český AV ČR a organizačně zaštitěná Střediskem společných činností AV ČR. Tento postgraduální kurz pedagogům ZŠ a SŠ zprostředkoval nové odborné vhledy a ústavu poskytl reflexi aktuálních vzdělávacích potřeb. Literárněvědnou sekci tentokrát naplnily přednášky Daniely Iwashity („Student a učitel v rolích autora, editora, redaktora a korektora“) a Barbory Čihákové („Literární kritika dnes a denně“), obě z Oddělení edičního a textologického. Program doplnila živá beseda s Jiřím Padevětem a Michaelou Procházkovou z nakladatelství Academia.

Obr. 4.2 Pohled do zaplněného sálu při Škole českého jazyka a literatury 2024; zdroj: Otevřená věda / SSČ AV ČR

Semináře a Dílny České knihnice

Volně dostupné výukové materiály ÚČL, edice Semináře České knihnice a Dílny České knihnice, byly v roce 2024 opět rozšířeny. Jejich celkový počet tak dosáhl 46 svazků Seminářů a 30 svazků Dílen. Za jejich přípravou stojí tým ve složení Robert Kolár (vedení), Petra Hesová (redakce) a Studio Stará škola (grafická úprava). Všechny publikace jsou k dispozici ke stažení na webu České knihnice: <https://www.kniznice.cz/pro-skoly>.

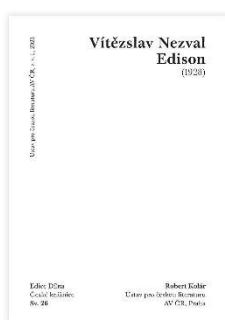
nový *Seminář České knižnice*

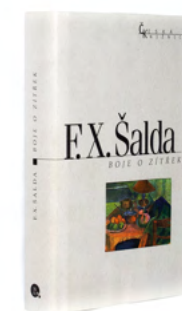
nová *Dílna České knižnice*

nová *Dílna České knižnice*

nový *Seminář České knižnice*

Obr. 4.3 Na nově publikované Semináře a Dílny České knižnice upozorňují zájemce i dedikované příspěvky na sociálních sítích; zdroj: Facebook ÚČL

Další aktivity

V roce 2024 pokračovala již jedenáctým rokem spolupráce Komise ÚČL pro výuku literatury na středních školách s Centrem pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV). Expertní činnost komise zahrnovala odborné připomínkování testových úloh a celých sad testů pro maturitní a přijímací zkoušky.

Robert Kolár nadále přispíval publikačně do časopisu *Český jazyk a literatura* a působil v jeho redakční radě. Martin Hrdina pokračoval ve své činnosti v redakční radě časopisu *Didaktické studie* a jako člen Ústřední komise Olympiády v českém jazyce.

4.2 Pedagogická spolupráce s vysokými školami

Pracovníci ÚČL pravidelně vyučovali nebo vedli jednorázové blokové kurzy na řadě vysokých škol (např. Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Palackého v Olomouci). V letním semestru 2024 a v zimním semestru 2024 odučili celkem 2147 hodin v 63 bakalářských a 58 magisterských kurzech. Celkově se do výuky na vysokých školách zapojilo 26 ústavních pracovníků a pracovníků. Většina kurzů měla podobu přímé výuky, některé kurzy byly ale realizovány také online prostřednictvím nejrůznějších IT aplikací a platforem.

ÚČL se podílí na terciárním vzdělávání prostřednictvím několika doktorských studijních programů, má tak pozici školícího pracoviště. Na základě uzavřených dohod o spolupráci s příslušnými fakultami a univerzitami zajišťoval ÚČL v roce 2024 postgraduální studium ve čtyřech společně akreditovaných doktorských studijních programech:

1. Teorie a dějiny novější české literatury (Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích) – navazuje na studijní programy, na nichž ÚČL spolupracuje od roku 1999;

**MASARYKOVA
UNIVERZITA**

2. Česká literatura (Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně) – navazuje na studijní programy, na nichž ÚČL spolupracuje od roku 2013 (v roce 2020 byla aktualizována naše stávající spolupráce a podepsán nový dodatek smlouvy);

3. Česká literatura (Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci) – spolupráce od roku 2018;

4. Teorie a dějiny české literatury (Filozofická fakulta Ostravské univerzity) – spolupráce od roku 2019.

Působení doktorandů v ÚČL je institucionalizováno vnitřním předpisem, doktorandi jsou zařazeni do výzkumných oddělení ústavu a podílejí se na řešení vědeckých projektů i na ostatních aktivitách pracoviště. Systematická podpora doktorandů a mladých vědeckých pracovníků je formulována v Koncepci rozvoje mladých vědeckých pracovníků a doktorandů, který byl zpracován v rámci projektu *Rozvoj kapacit Ústavu pro českou literaturu AV ČR pro výzkum a popularizaci* (CZ.02.2.69/0.0/0.0/18_054/0014701).

V roce 2024 působilo v ÚČL celkem 16 doktorandů, z toho 8 studentů ve společně akreditovaných studijních programech. V průběhu roku své doktorské studium předčasně ukončila jedna studentka, další dvě studentky studium přerušily. Nově byla do doktorského studia přijata jedna studentka (Mgr. Anna Škrabánková), jedna studentka doktorské studium úspěšně ukončila (Mgr. Bc. Denisa Walková).

Další formu účasti ÚČL na terciárním vzdělávání představují akce pořádané pro studenty pregraduálního i postgraduálního studia v oblasti literárněvědné bohemistiky a jiných oborově blízkých programů. Stěžejními aktivitami jsou v tomto ohledu Studentská literárněvědná konference, doktorandská konference, doktorandský seminář a Škola praktické bohemistiky.

Studentská literárněvědná konference

Ve spolupráci s Katedrou české literatury a literární vědy Filozofické fakulty Ostravské univerzity (vedoucí katedry: doc. PhDr. Petr Hrtánek, Ph.D.) uspořádal ÚČL ve dnech 25. a 26. dubna 2024 v Ostravě již 22. ročník mezinárodní studentské literárněvědné konference. Oproti předchozím ročníkům byla konference určena pouze studentkám a studentům bakalářských a magisterských studijních programů. Ve dvou dnech své referáty představilo celkem dvacet dva studujících

z českých, slovenských a polských univerzit. Na závěr přednesl Mgr. Tymoteusz Wiktor Król, Ph.D., z Centra regionálních studií FF OU přednášku „Role literatury v procesu revitalizace mikrojazyků. Případ vilamovštiny“.

V kategorii „bakalářské studium“ se laureátkou Ceny Vladimíra Macury stala Eliška Králová z Pedagogické fakulty UK v Praze. Králová vystoupila s referátem nazvaným „Obraz světa v proletářské poezii“. Druhé místo získala Magdaléna Majetná (PdF OU), třetí místo obsadila Natálie Rusiňáková (FF OU). Čestné uznání bylo uděleno Renátě Ohnoutkové (FF UP).

Cenu Vladimíra Macury v kategorii „magisterské studium“ získala Zuzana Drančáková z Filozofické fakulty Ostravské univerzity, za příspěvek s názvem „Antropomorfní předměty s tajemstvím v současné české próze (na příkladu románu Marka Tomana Neptunova jeskyně)“. Druhé místo patřilo Adriáně Peškové (FF UMB, Banská Bystrica), třetí pak Zuzaně Boučkové (PdF UHK). V této kategorii byly uděleny dvě čestná uznání, a to Kinze Stanaszek (WP UW, Warszawa) a Kristýně Vaňkové (FF UP).

Obr. 4.4 Laureátky Ceny Vladimíra Macury za rok 2024 v bakalářské a magisterské kategorii; zdroj: SLK / Ondřej Sládek

Všichni vyznamenaní získali jednak knižní ceny (sponzorské dary z nakladatelství Academia, Host a ÚČL), jednak možnost publikovat své texty ve sborníku z konference, jehož přípravu a vydání ve formě open access zajišťují organizátoři konference.

Doktorandská konference

Dvacátý třetí ročník doktorandské konference literárněvědných bohemistických a příbuzných oborů se uskutečnil ve dnech 9.–11. září 2024 na zámku v Třešti. ÚČL byl hlavním organizátorem akce, která je platformou pro diskuse o konkrétních vědeckovýzkumných problémech, teoriích a metodách uplatňovaných jednotlivými doktorandy. Konference se zúčastnili doktorandi a pedagogové z Ústavu české literatury a komparatistiky FF UK v Praze, Ústavu české literatury FF MU v Brně, z Ústavu bohemistiky FF JU v Českých Budějovicích, z Katedry bohemistiky FF UP v Olomouci, z Katedry české literatury a literární vědy v Ostravě. Za ÚČL na konferenci vystoupili čtyři doktorandi: Mgr. Anna Škrabánková, Mgr. et Mgr. Matěj Kos, Mgr. Dominik Melichar a Mgr. Pavel Nevyhoštěný.

Obr. 4.5 Již tradiční podzimní doktorandská konference svedla ve dnech 9.–11. září dohromady doktorandy a doktorandky z pěti českých veřejných vysokých škol; zdroj: Ondřej Sládek

Doktorandská setkávání

V průběhu roku se uskutečnilo několik setkání s doktorandy a mladými vědeckými pracovníky. Formy setkání byly různé: jednak osobní (v Praze, v Brně), jednak v podobě online doktorandského semináře, který se koná v průběhu akademického roku s měsíční periodicitou. Doktorandský online seminář ÚČL je určen pro diskusi o hlavních tématech, problémech a aktuálním stavu disertačních prací, ale poskytuje také prostor pro sdílení zkušeností.

4.3 Popularizační činnost

Každoročním vrcholem popularizačních aktivit ÚČL je aktivní participace na největší vědecké akci v České republice, Veletrhu vědy. Ten se v roce 2024 konal na přelomu května a června na PVA výstavišti v pražských Letňanech a za tři dny konání zvládl přilákat rekordních 58 000 návštěvníků. Prezentace ÚČL se v roce 2024 vydala po stopách Jiřího Wolкера, jednoho z nejvlivnějších českých básníků 20. století, od jehož úmrtí uplynulo 100 let. Rozličnými pracovními aktivitami, soutěžemi a kvízy pro všechny věkové kategorie vybavená expozice připomněla nejen jeho nejznámější tvorbu, ale ukázala, že Jiří Wolker napsal daleko víc než jen dvě básnické sbírky, *Host do domu* a *Těžká hodina*. Zvláštní pozornost byla věnována otázkám intertextuality: výstava se pokoušela názorně a přístupnou, srozumitelnou formou doložit, odkud básník čerpal pro svou poezii inspiraci a kdo jím pak byl inspirován.

Obr. 4.6 Dva pohledy do wolkerovského stánku ÚČL na Veletrhu vědy 2024; zdroj: foto Lenka Patoková / ÚČL

Pro největší vědecký festival v České republice *Týden Akademie věd ČR 2024* připravil ÚČL trojici přednášek („Had – odvěké zlo i dobro. Reflexe hada ve středověké češtině a ve středověkém písemnictví“; „Česká poezie online“ a „Jak se ženy staly spisovatelkami? A co na to muži? O autorkách a jejich přijetí v 18. a 19. století v českých zemích“), prezentaci nové odborné knihy (*Kultura neuronových sítí. Syntetická literatura a umění /nejen/ v českém a slovenském prostředí*), jednu literární procházku Prahou („Neviditelné ulice“: Literárně-historická procházka po Židovském městě pražském). Na úspěšnou premiéru z roku 2023 navázal i tentokrát hojně navštívený a pozitivně přijímaný Literární pub kvíz.

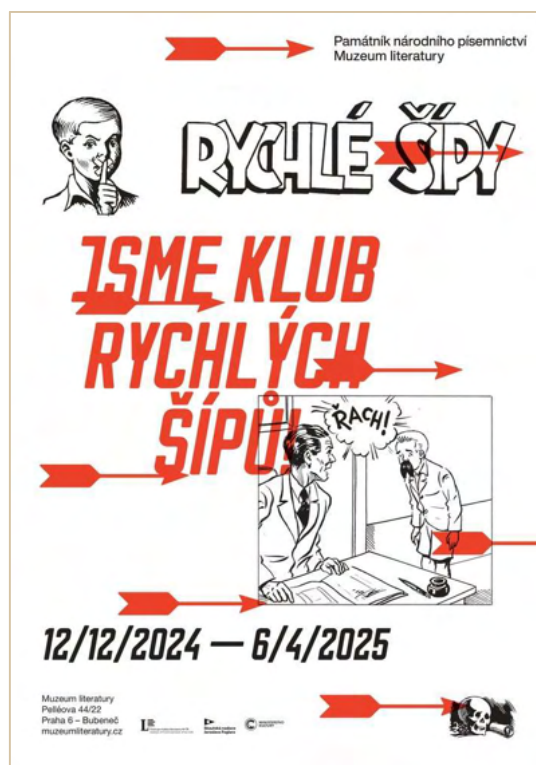
Obr. 4.7 Zaujetí i zábava u účastníků literárního pub kvízu, konaného v rámci Týdne akademie věd; zdroj: foto ÚČL

I v roce 2024 se ÚČL zapojil do přípravy programu knižního veletrhu a festivalu *Svět knihy*, který se uskutečnil ve dnech 23. až 26. května na pražském Výstavišti. V koordinaci s dramaturgickým vedením festivalu ÚČL připravil trojici přednášek a diskusí. Hodinový pořad „Jak se učí literatura?“ se pokoušel odpovídat na to, jakým způsobem se na středních školách vyučuje literatura a co k tomu mohou říct literární vědci, nebo obstojí-li materiály, které nabízejí, ve srovnání s tvorbou instagramerů, youtuberů a influencerů. Komponovaný program „Česká literatura – psaná německy“ nabídl tři vhledy do německy psané literatury českých zemí dlouhého 19. století a pásmo „Češky. Němky. Židovky“ připomenulo tvorbu německojazyčných spisovatelek židovského původu, které žily a psaly v Československu v polovině 20. století.

Odborníci a odbornice z ÚČL se ale popularizační činnosti věnovali i mimo tyto velké a tradiční akce, průběžně a po celý rok. Výsledky své vědecké práce prezentovali široké veřejnosti prostřednictvím přednášek pořádaných ve spolupráci s knihovnami a dalšími kulturními institucemi, debat a prezentací na středních a vysokých školách i v rámci vystoupení v tištěných a audiovizuálních médiích. Řada popularizačních aktivit byla realizována také v návaznosti na programy Strategie AV21.

Výrazný ohlas zaznamenaly rovněž výstavy, na jejichž přípravě se podíleli pracovníci a pracovnice ústavu. V roce 2024 se jednalo např. o panelovou výstavu *Královnny, šlechtičny, měšťanky: kulturní aktivity žen ve středověku*, kterou pracovníci Oddělení starší literatury připravili ve spolupráci Ústavem dějin umění AV ČR a poprvé prezentovali v Národní knihovně ČR, nebo o expozici *Josef Škvorecký and Czech Publishing Houses in Exile*, jejíž scénář na základě výzvy Ministerstva zahraničních věcí ČR připravil Michal Přibáň z Oddělení lexikografie (výstava míří do zastupitelských úřadů v řadě zemí). Ve spolupráci Muzea literatury, Skautské nadace Jaroslava Foglara a ÚČL byla pak na

sklonku roku 2024 uvedena výstava *Jsme klub Rychlých šípů!*, zpřístupňující poprvé v úplnosti originální kresby komiksových příběhů z let 1938–1941 spolu s dochovanými strojopisnými osnovami scenáristy.

Obr. 4.8 Plakát k výstavě *Jsme klub Rychlých šípů!*, konané v pražském Muzeu literatury; zdroj: Muzeum literatury / PNP

Páteční přednáškový cyklus ÚČL *Literárněvědné fórum*, obracející se na odbornou i širší veřejnost, pokračoval i v roce 2024 dvěma běhy: letním semestrem 2023/2024 a zimním 2024/2025. První cyklus s titulem *Franz Kafka a česká literatura*, pořádaný ve spolupráci s Adalbert Stifter Verein, e. V., München (SRN), spolkem Bohemicum, Center for Czech Studies Regensburg (SRN) a Českým literárním centrem, Praha – Brno (CZ), si kladl za cíl upozornit na některé aspekty bohemistického zájmu o Kafkovo dílo a osobnost (nejen) v českojazyčném kontextu od první světové války do současnosti. Vedle debaty se současnými spisovatelkami a spisovateli (Viktorie Hanišová, Magdalena Platzová, Stanislav Biler) zazněla přednáška o Kafkovi a komiksově kultuře (Pavel Kořínek, ÚČL), vztahu Richarda Weinera ke Kafkovi (Filip Charvát, FF UK), či o ohlasu jeho díla v neoficiální české kultuře 70. a 80. let (Veronika Tuckerová, Harvard University) stejně jako u exilových autorek a autorů českého původu (Marek Nekula, Bohemicum Regensburg).

Po letní pauze pak v novém akademickém roce navázal cyklus *K dějinám čtení I*. Ten ve čtyřech přednáškách usiloval o zevrubnou interpretaci vybraných středoevropských pramenů, která umožní představit a kriticky posoudit modely a koncepty historie a sociologie čtení založené především na „západních“ pramenech. V cyklu vystoupili Pavel Janáček, Jan Váňa, Jan Budňák (všichni ÚČL) a Lenka Řezníková (FLÚ AV ČR).

4.4 Účast na literárním dění

Vedle vědecké činnosti se pracovníci a pracovnice ÚČL soustavně věnují také dalším činnostem na poli literatury a literární vědy, které tradičně nenáleží mezi výsledky vědecké práce, ale přitom je nelze ani zcela přiřadit do oblasti popularizace vědy. Zejména se jedná o činnosti reflektující aktuální situaci uměleckých disciplín (literatura, drama, komiks) a také o vlastní uměleckou činnost. V roce 2024 přispívali badatelky a badatelé ÚČL aktivně také literárněkritickými články, a to například do časopisů *A2* (Matouš Jaluška, Hana Blažková, Michal Jareš, Roman Kanda, Pavel Kořínek, Martin Lukáš, Jiří Zizler), *Bubínek Revolveru* (Petr Hruška), *Divadelní noviny* (Dominik Melichar, Lenka Jungmannová), *E*forum pro (germano)bohemistiku* (Jan Budňák, Matouš Jaluška, Anna Gnot), *Forum 24* (Jiří Trávníček), *Host* (Karel Piorecký), *Plav* (Františka Schormová), *Revolver Revue* (Barbora Čiháková), *Soudobé dějiny* (Veronika Košnarová), *Souvislosti* (Jiří Zizler, Michal Jareš), *Tvar* (Pavel Janoušek, Iveta Mikešová, Jiří Trávníček, Karel Piorecký a Alena Šidáková Fialová) či *Týnecké listy* (Michal Jareš). V ÚČL v roce 2024 působilo také několik pracovníků a pracovníků, kteří se věnují původní umělecké tvorbě v poezii i próze (Zuzana Říhová, Petr Hruška, Michal Jareš, Dominik Melichar a další), někteří se pak věnují též překladu uměleckých děl (Zuzana Augustová, Matouš Jaluška ad.) a převodům odborné literatury (např. Marie Brunová, Anna Gnot).

Pracovnice a pracovníci ÚČL se významně podíleli na činnosti literárních časopisů prostřednictvím své práce v redakcích a redakčních radách. Předsedou Klubu přátel Tvaru byl Pavel Janoušek, jenž se s touto rolí, kterou zastával od roku 1990, na sklonku roku rozloučil. V redakční radě časopisu *Host* působí Pavel Janáček a Zuzana Říhová, Roman Kanda se podílel na redakci časopisu *Kontradikce*. Pracovníci ÚČL byli také hojně zastoupeni v redakcích a redakčních radách vědeckých časopisů: Alice Jedličková pracovala v redakčním kruhu časopisu *Bohemica litteraria*, kde byl Bohumil Fořt členem redakční rady. Václav Petrbocký působil v redakčních radách časopisů *Listy filologické*, *Střed-Centre* a *E*fora*, Jiří Trávníček v radách časopisů *Filoteknos* a *Roczniki Biblioteczne* a Alice Jedličková byla členkou redakční rady časopisu *Svět literatury*. Časopis *Slovenská literatúra* měl v redakční radě hned tři zástupce z ÚČL (Pavel Janoušek, Michal Jareš a Petr Šámal). Václav Smyčka působil v redakční radě časopisu *Brücken*, Dalibor Dobiáš ve vědecké radě časopisu *eSamizdat*, Michal Kosák v redakční radě online časopisu *Apparatus*, Ondřej Sládek v radách časopisů *Slovo a slovesnost* a *Illuminace*, Michael Wögerbauer a Petr Šámal v redakční radě časopisu *Literární archiv*, Martin Hrdina v radě časopisu *Didaktické studie*, Daniel Soukup v radě časopisu *Judaica Bohemiae*, Robert Kolár v radě časopisu *Český jazyk a literatura* a Pavel Janoušek v redakční radě *Divadelní revue*. Jiří Flaišman a Michal Kosák působili jako redaktoři kritického literárního webu *Kanon*. Pracovníci a pracovnice ÚČL tvořili také redakční jádra obou časopisů, které ústav vydává – *České literatury* a *Cornozy*.

Na sklonku roku 2024 se uskutečnil další ročník již tradiční diskusní První bilance, jež se zaměřuje na reflexi aktuální literární produkce na konci kalendářního roku. Tentokrát se uskutečnila 11. prosince a za moderace Martina Lukáše o vybraných titulech debatovali Barbora Čiháková a Libor Staněk. Debatu zaznamenala Česká televize a záznam pořadu je k dispozici na webu ČT Art.

Pracovníci a pracovnice ÚČL byli rovněž výrazně zastoupeni v porotách, které rozhodují o udělení literárních cen. V roce 2024 se na rozhodování o Magnesii Liteře v různých kategoriích podíleli Alena Šidáková Fialová a Michal Jareš, který byl také členem poroty Literární ceny Vladimíra Vokolka a členem poroty Cen nakladatelství Academia. Martin Lukáš a Jiří Zizler se stali porotci nově ustavené Ceny literární kritiky za poezii, Jiří Zizler je též členem poroty Ceny Jaroslava Seiferta. Jitka Šotkovská působila v porotě Ceny Marka Ravenhilla, Jan Budňák a Václav Petrbok v porotě Ceny Otokara Fischera. Pracovníci a pracovnice ÚČL se také zapojili do grantových a poradních komisí, které rozhodují o podpoře při vydávání neperiodických publikací a literárních či kulturních časopisů. Dále se podíleli na programu Česká knihovna, zasedli v dramaturgické radě českého hostování na knižním veletrhu ve Frankfurtu v roce 2026 a účastnili se výběru stipendistů Českého literárního centra.

Obr. 4.9 První bilance 2024; zdroj: web ÚČL

4.5 Služby pro veřejnost

K základním úkolům ÚČL patří zajišťování infrastruktury pro literárněvědnou bohemistiku v mezinárodním i národním měřítku a ve vztahu k české veřejnosti šíření odborně relevantních informací o osobnostech, institucích, dílech a ostatních jevech české literatury. Tyto služby pro vědeckou komunitu a občanskou veřejnost zajišťuje ÚČL prostřednictvím velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie, vlastních knihoven v Praze a v Brně a dále prostřednictvím počítačových aplikací a databází. Tyto digitální nástroje jsou vesměs volně přístupné na internetu. Vznikají ve Středisku literárněvědných informací ÚČL, ale také v dalších odděleních ústavu – především v Oddělení edičním a textologickým, v Oddělení lexikografie nebo ve Versologickém týmu.

Pražská knihovna ÚČL

Rozsah jejího fondu řadí pražskou Knihovnu ÚČL na třetí místo mezi knihovnami ústavů Akademie věd ČR. Tento fond tvoří unikátní sbírka české beletrie, literární teorie, literární historie, základních děl ze společenských oborů a soubor českých literárních a kulturních periodik. Součástí Knihovny ÚČL jsou též historické knižní a časopisecké fondy Umělecké besedy a knihoven bývalého Oddělení západních literatur a Kabinetu dějin českého divadla Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV.

K 31. 12. 2024 tvořilo fond Knihovny ÚČL celkem 172 990 svazků, z toho v roce 2024 získala knihovna 2 300 nových knihovních jednotek a odebírala 141 titulů periodik. Knihovna ÚČL je otevřena nejen odborníkům, ale i studentům a dalším zájemcům. Všechny dokumenty jsou ve studovně pražského pracoviště ÚČL expedovány na počkání. V roce 2024 evidovala knihovna 362 aktivních čtenářských kont a požadavky dalších desítek uživatelů byly vyřešeny jednorázově. Souhrnně bylo poskytnuto 7 336 absenčních výpůjček (prezenční výpůjčky nejsou evidovány) a provedeno 2 276 prolongací. Další badatelé měli možnost studovat v knihovně dokumenty ze Staročeské sbírky – souboru mikrofilmů a fotokopíí staročeských rukopisů a tisků z českých i zahraničních fondů (více než 163 000 polí mikrofilmů a více než 155 000 fotokopíí). Pražská Knihovna ÚČL poskytovala své služby na základě automatického výpůjčního protokolu a sdíleného systému Aleph, jehož provoz zajišťuje pro zapojené ústavy centrální Knihovna AV ČR. Počet záznamů dokumentů vytvářených podle pravidel RDA ve formátu MARC21 a předaných do Souborného katalogu ČR vzrostl v roce 2024 na 131 792, což se opět projevilo zvýšeným zájmem o dokumenty z fondu Knihovny ÚČL, uspokojovaným zčásti i meziknihovní výpůjční službou. Od 1. března 2021 mohou uživatelé knihovny využívat též službu Vzdálený přístup do Národní

digitální knihovny (NDK) pomocí účtu ID NDK, a tím pádem studovat dokumenty uložené v digitální knihovně Kramerius.

S cílem podpořit využití posledních dvou částí fondu, které nebyly dosud zkatologizovány elektronicky, tj. knihoven bývalého Oddělení západních literatur a Kabinetu dějin českého divadla, se v letech 2017–2023 Knihovna ÚČL úspěšně zapojila do podprogramu Ministerstva kultury ČR VISK 5 – Retrokon projektem *Retrokatalogizace fondu Knihovny někdejšího Oddělení západních literatur ÚČSL ČSAV*. Protože kvalitou záznamů zasílaných do Souborného katalogu ČR splnila náročné požadavky zadavatele, po úspěšné rekatalogizaci zmíněného fondu přistoupila s podporou z téhož zdroje v roce 2024 i k postupné rekatalogizaci fondu Knihovny bývalého Kabinetu dějin českého divadla ÚČSL ČSAV. Díky této skutečnosti knihovna umožňuje uživatelům ještě snazší přístup ke studiu primárních dokumentů z dvou unikátních sbírek, ať už obsahujících dokumenty ze 17.–20. století a orientovaných především na beletrii a odbornou literaturu z oblasti románského, anglosaského a germánského písemnictví, či primární a sekundární literaturu sledující domácí i zahraniční teatrologickou produkci zejména v 19. a 20. století.

Knihovna ÚČL AV ČR – statistické údaje			
	2022	2023	2024
Knihovní fond			
Celkový počet knihovních jednotek	169 044	170 690	172 990
Počet knih získaných v daném roce	2 291	2 767	2 300
Počet titulů periodik získaných v daném roce	146	150	141
Knihovní služby			
Počet registrovaných uživatelů	360	353	362
Počet výpůjček z fondu knihovny	7 505	8 694	7 336
Počet prodloužení výpůjček	1 257	2 134	2 276
Meziknihovní výpůjční služby			
Dokumenty zapůjčené z jiných knihoven v ČR	34	18	31
Dokumenty zapůjčené jiným knihovnám v ČR	54	82	80
Kopie částí dokumentů zapůjčené knihovnám v ČR	37	20	18
Dokumenty zapůjčené ze zahraničních knihoven	10	9	15
Spolupráce se Souborným katalogem ČR			
Celkový počet záznamů zaslaných do SKC	122 911	125 503	131 792

Tab. 4.a Knihovna ÚČL (Praha), údaje platné vždy k poslednímu dni v roce; zdroj ÚČL

Knihovna brněnského pracoviště ÚČL

Fond Knihovny brněnského pracoviště tvořilo k 31. 12. 2024 celkem 18 497 knihovních jednotek. Jeho součástí je také 21 titulů periodik. Profilově je knihovna zaměřena na českou beletrii 20. století a původní současnou literaturu, literární teorii a literární vědu. Důležitou součástí představuje také literatura regionální a literární periodika. V roce 2017 byla v brněnské knihovně ÚČL dokončena celková rekatalogizace knihovního fondu v systému Aleph a od roku 2018 je již celý fond včetně nových přírůstků zpracováván elektronicky. Záznamy jsou průběžně tvořeny dle

pravidel RDA ve formátu MARC21 v systému Aleph. V roce 2024 nabízela Knihovna brněnského pracoviště ÚČL svým uživatelům též výstřižkový archiv literární publicistiky.

Digitální zdroje informací

Ústav pro českou literaturu AV ČR poskytuje odborné veřejnosti, studentům a dalším zájemcům rozsáhlou sestavu digitálních zdrojů, která zahrnuje oborové slovníky, digitální archivy, fulltextové databáze literárních textů, bibliografické i jiné specializované databáze a v neposlední řadě také korpusy literárních děl. Přístup k těmto materiálům usnadňuje sekce e-studovna na internetových stránkách ÚČL, která slouží jako rozcestník ke zmíněným zdrojům (<https://www.ucl.cas.cz/e-studovna>).

Také v roce 2024 pokračovalo budování digitální sbírky ÚČL v rámci Digitální knihovny Akademie věd ČR, kam jsou postupně převáděny zejména starší kolektivní publikace a další tituly z Edice E, jejíž původní podoba již neodpovídá současným standardům. Výběr z publikační činnosti ústavu je volně dostupný prostřednictvím systému Kramerius, provozovaného Knihovnou AV ČR. Sbíрка obsahuje nejen publikace z Edice E, ale také sborníky ze Studentské literárněvědné konference a postupně se rozšiřuje o další tituly včetně novějších publikací ÚČL. Sbíрку lze nalézt na adrese <https://kramerius.lib.cas.cz/search?collections=vc:527a4eb4-8433-49e4-882b-36f94dd742f7>. V režimu open access jsou volně dostupné rovněž oba odborné časopisy vydávané ÚČL: *Česká literatura* a *Cornova*.

V roce 2024 sehrály důležitou roli v komunikaci s veřejností jak oficiální webové stránky ústavu (<http://www.ucl.cas.cz>), tak i aktivita na sociálních sítích — ÚČL je přítomen na Facebooku (<https://www.facebook.com/UCLavcr>) a X (<https://x.com/uclavcr>). Postupně se rozvíjí také videoknihovna na YouTube (<https://www.youtube.com/@UCLavcr/>), kde jsou zveřejňovány záznamy z vybraných přednášek (např. cykly Literárněvědné fórum a Staročeský dýchánek) i tematických diskusí. Přibývá i kolokvií a konferencí, u kterých jsou pořizovány záznamy proslovených příspěvků (v roce 2024 např. *Literatura a společnost mezi literární vědou a sociologií* nebo *XVI. Textologické kolokvium*). Významný vklad do videoarchivu ÚČL přineslo v roce 2024 také zveřejnění první série popularizačního projektu Supl.

Obr. 4.10 Ústavní YouTube se kolekcí videopřednášek připojil k oslavám Mezinárodního dne žen a dívek ve vědě; zdroj: YouTube @UCLavcr

**5. Výzkumná
infrastruktura
Česká literární
bibliografie**

5.1 Činnost velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie

V roce 2024 Česká literární bibliografie (ČLB) pokračovala v plnění svých průběžných úkolů. Klíčový projekt výzkumné infrastruktury zaměřený na komplexní podporu infrastrukturních aktivit ČLB vstoupil do druhého roku řešení. Rok 2024 se přitom nesl ve znamení zásadního vylepšení softwaru VuFind, v němž jsou databáze ČLB prezentovány koncovým uživatelům. V zimě 2024 byla nasazena jeho nová verze s kompletně inovovanou vizuální podobou, která byla plně usouvztažněna s aktuálně platnou vizuální identitou ÚČL. V průběhu celého roku 2024 pak probíhaly intenzivní práce na spuštění inovované verze databáze České literární osobnosti v tomtéž rozhraní (ostrá verze spuštěna v lednu 2025).

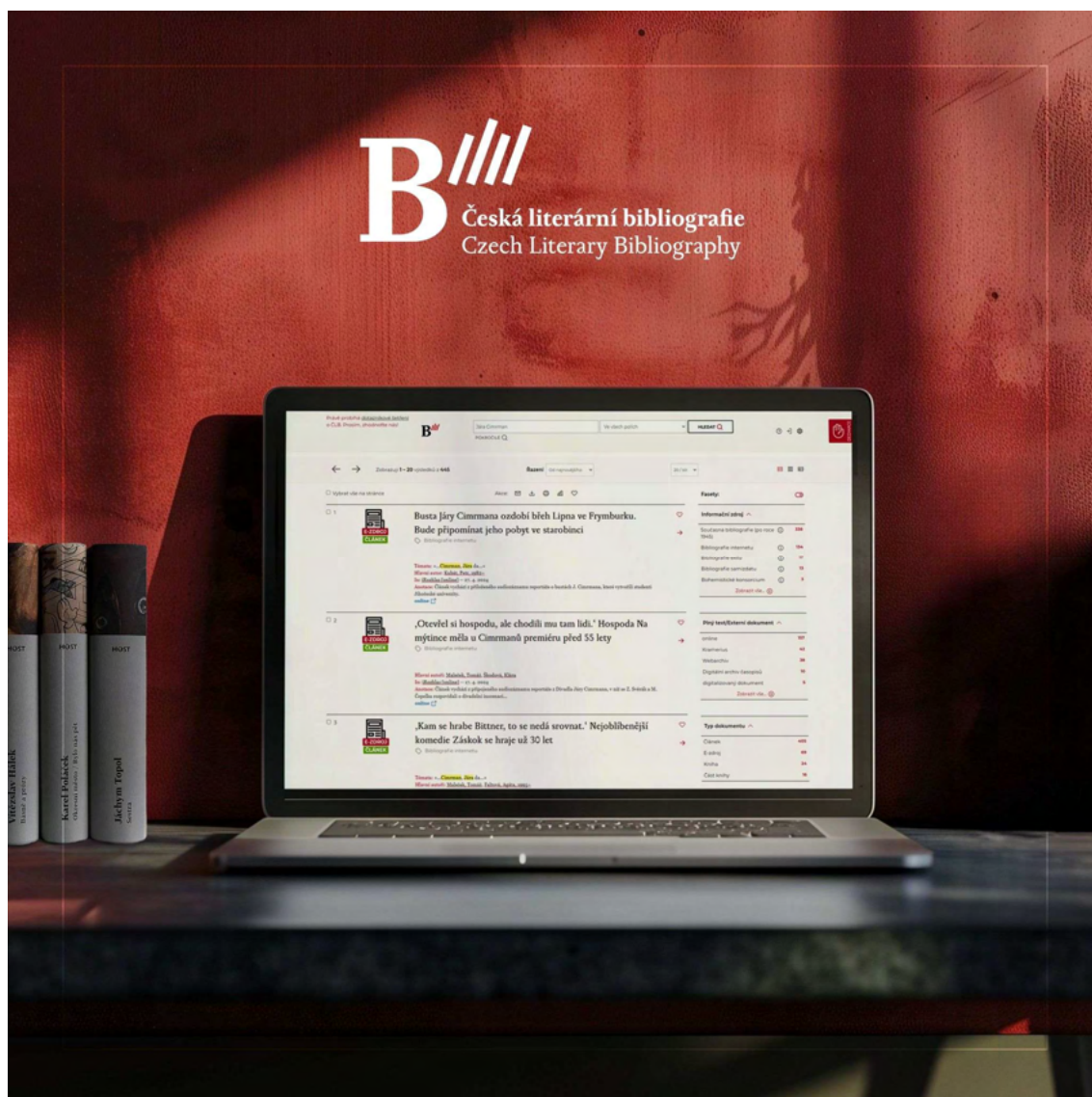

Druhým rokem pokračovalo řešení dvou velkých konsorciálních projektů podpořených v rámci grantové soutěže Ministerstva kultury NAKI III, a to projektu *Český literární exil 1948–1989* a *ALKARO – Almanachy, kalendáře a ročenky v českých zemích 1801–1945*. Oba projekty se dostaly do stabilní provozní fáze a ČLB v nich průběžně plnila všechny stanovené parametry.

ČLB v roce 2024 nadále rozvíjela zahraniční spolupráci. Na úrovni mezinárodních vztahů zůstává klíčovou platformou Bibliographical Data Working Group, fungující při konsorciu DARIAH ERIC. Publikací společného výstupu v *Journal for Open Humanities Data* byla zakončena implementace projektu *Open Bibliodata Workflows*. Nově pak byl řešen projekt *Metadata-driven Research in Social Sciences, Arts and Humanities*. Na národní úrovni pak klíčovou aktivitu představoval rozvoj spolupráce s vysokými školami zejména formou přípravy a realizace celosemestrálních kurzů (Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity a Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci).

Velká pozornost byla věnována přípravě nových grantových projektů na domácí i mezinárodní úrovni: z těch nejvýznamnějších jde o *Open Science II* (OP JAK), projekt *Understanding Society and*

Culture through Bibliographical Data. Scaling-Up Humanities Data-drive Research (COST Action; Vojtěch Malínek jako koordinátor; podáno říjen 2024) a *European Cultural Heritage Optimised Linked Open Tools* (ECHOLOT) pro výzvu HORIZON-CL2-2024-HERITAGE-ECCCH-01-03: A European Collaborative Cloud for Cultural Heritage – Innovative tools for advanced data enrichment.

Obr. 5.1 Propagační grafika zachycující nové prostředí databází ČLB; zdroj: ČLB / ÚČL

5.2 Aktivity ČLB v číslech a datech

Projekty

Česká literární bibliografie řešila v roce 2024 celkem devět grantových projektů. Pokračovala implementace již zmíněných klíčových projektů ČLB, a to konkrétně projektu velké výzkumné infrastruktury *Česká literární bibliografie* (LM2023043; doba řešení 2023–2026, hlavní řešitel Vojtěch Malínek) a obou konsorciálních projektů z programu NAKI, tj. projektů *Český literární exil 1948–1989* (DH23P03OVV011; koordinátor ČLB; partner Muzeum literatury / Památník národního písemnictví; hlavní řešitelka Gabriela Romanová) a *ALKARO – Almanachy, kalendáře a ročenky v českých zemích 1801–1945* (DH23P03OVV013; koordinátor Moravská zemská knihovna; partneři: ČLB a Filozofická fakulta Univerzity Karlovy; řešitel za ČLB Vojtěch Malínek). Uzavřeno bylo řešení juniorského projektu GAČR *Globální trajektorie české literatury po roce 1945* (hlavní řešitel Ondřej Vimr; doba řešení prodloužena s ohledem na pandemii COVID-19). V červnu 2024 bylo prezentací výsledků na DARIAH Annual Event v Lisabonu uzavřeno řešení interního projektu DARIAH s názvem *Open Bibliodata Workflows* (DARIAH Theme Call 2022–2024; řešitelé: Vojtěch Malínek a Tomasz Umerle).

Nově bylo zahájeno řešení čtyř projektů. Prvním z nich byl projekt *Upgrade výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie* (výzva Výzkumné infrastruktury I programu OP JAK; doba řešení 2024; hl. řešitel Vojtěch Malínek), díky němuž bylo možné významným způsobem rozšířit a inovovat serverové řešení a výpočetní kapacity ČLB. Ve spolupráci s Polskou literární bibliografií IBL PAN bylo zahájeno řešení tříletého projektu *Advancing Metadata-driven Research and Curation Methodology for Literary Studies* (bilaterální mobilní projekt AV ČR a Polské akademie věd; 2024–2026; hl. řešitelé Vojtěch Malínek a Tomasz Umerle), zaměřeného na další rozvoj vzájemné spolupráce, zejména na portálu *European Literary Bibliography*, a na výzkum rozličných aspektů metodologie bibliografické práce a analýzy možností bibliographical data science. Ve stadiu řešení byl též interní projekt DARIAH *Metadata-based Research in Arts, Humanities and Social Sciences. Work in Progress Workshop* (DARIAH Working Groups Call 2023–2025; hl. řešitelé Vojtěch Malínek a Tomasz Umerle). V jeho rámci byl připravován stejnojmenný workshop. Veronika Zemanová byla v roce 2024 řešitelkou jednoletého projektu *Digitalizace a zpřístupnění literárněvědných pramenů z fondu knihovny ÚČL AV ČR, etapa 2*, podpořeného z programu VISK 7 Ministerstva kultury, díky němuž bylo zdigitalizováno celkem 20 dokumentů z fondů Knihovny ÚČL: šest strojopisných sborníků z let 1970–1988 a samizdatové dílo Jakuba Demla, tj. čtrnáct strojopisných sborníků z let 1978–1992.

S ohledem na aktuálně vypsané grantové soutěže se ČLB intenzivně zapojila do přípravy nových projektů. Klíčovým se v tomto ohledu bezesporu stane projekt *Open Science II* (OP JAK) zaměřený na rozvoj platformy EOSC CZ a zejména na inovaci stávajících a zakládání nových repozitářových řešení pro specifické oborové komunity. Koordinací projektu je pověřena Univerzita Karlova a ÚČL je jednou z 12 zapojených partnerských institucí. V. Malínek byl v projektu pověřen rolí koordinátora oborového clusteru Humanitní vědy a umění. Intenzivní přípravy tohoto projektu národního významu byly na straně ÚČL zahájeny na podzim 2024. Podání přihlášky projektu se předpokládá v závěru první poloviny roku 2025, samotné řešení by pak na straně ÚČL mělo být zahájeno v roce 2026.

V říjnu 2024 byl podán konsorciální projekt tzv. COST Action s názvem *Understanding Society and Culture through Bibliographical Data. Scaling-Up Humanities Data-driven Research* (COST Action; hl. koordinátor Vojtěch Malínek). Tento primárně mobilitní a networkingový projekt byl připraven ve spolupráci se členy Bibliographical Data Working Group a jeho hlavní ideou přitom bylo rozšířit stávající síť spolupracovníků o nové kolegy a kolegyně a umožnit tak intenzivní mobilitní výměny badatelů se zájmem o bibliografická data v evropském prostoru. V extrémní konkurenci (rekordní počet více než 800 přihlášek, úspěšnost přihlášek 8,3 %) projekt i přes velmi dobré hodnocení (43 bodů z 50) nakonec podporu nezískal, možné opětovné podání je v jednání. Na podzim 2024 se ČLB zapojila do přípravy projektu *European Cultural Heritage Optimised Linked Open Tools* (ECHOLOT) pro výzvu HORIZON-CL2-2024-HERITAGE-ECCCH-01-03: A European Collaborative Cloud for Cultural Heritage – Innovative tools for advanced data enrichment (předloženo v lednu 2025; ÚČL jako partner; v květnu 2025 vybrán k podpoře). Na konci roku 2024 byla podána žádost na pokračování digitalizačního projektu VISK 7, který tentokrát cílí na digitalizaci pěti literárních a kulturních periodik, která vycházela v první polovině 20. století.

Bibliografické záznamy a návštěvnost bází

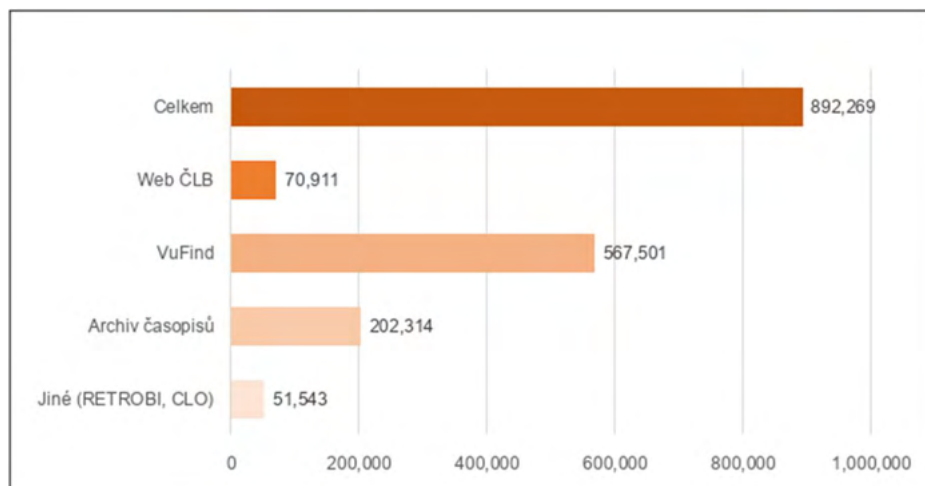
Celkový počet záznamů v bázích ČLB dosáhl k 31. 12. 2024 počtu 2 334 034. V současné bibliografii (bez digitalizované bibliografie retrospektivní o 1,6 mil. kartotéčních lístků a 95 001 databázovém záznamu) bylo zpracováno celkem 625 001 záznamů. Za rok 2024 tak nově přibylo celkem 24 369 záznamů. Pro potřeby současné bibliografie bylo na konci roku průběžně excerpováno celkem 259 časopiseckých titulů, z toho pět deníků a 60 online zdrojů. V roce 2024 pak bylo podchyceno a případně též analyticky zpracováno celkem 1 887 záznamů z knižních publikací. Bibliografie literárního samizdatu dosáhla počtu 21 667 záznamů (soustavná excerpce pro tuto bázi byla v březnu 2023 ukončena a doplňování probíhá již jen příležitostně; nově přibylo 21 záznamů) a Bibliografie literárního internetu zaznamenala 66 136 položek (roční přírůstek 4 396 záznamů). Bibliografie české literatury v překladu obsahuje prozatím 3 856 záznamů. Bibliografie české literatury v exilu čítá 19 160 záznamů, z nichž 9 151 položek tvoří excerpta z původní exilové báze pořízené v průběhu devadesátých let Františkem Knoppem. Za rok 2024 bylo zpracováno celkem 6 448 nových záznamů. Nově vznikající bibliografie projektu *ALKARO* momentálně dosáhla 11 285 záznamů a perspektivně bude včleněna do Retrospektivní bibliografie. Samostatně byla

vydělena databáze bohemistického konsorcia, která eviduje výstupy zahraničních bohemistů a k závěru roku 2024 dosáhla 1 628 záznamů. Došlo přitom k úpravě excerpcního záběru a část původních záznamů byla z báze vyřazena. ČLB pokračovala také v opravách a zpětné redakci databáze, přičemž se úpravy v roce 2024 dotkly bezmála 450 000 záznamů. Biografická databáze České literární osobnosti byla roku 2024 rozšířena o 948 záznamů na celkových 39 219 hesel. Do souboru národních autorit bylo přitom v rámci kooperativní tvorby dodáno 258 nových záznamů. Přehled přírůstků za rok 2024 i celkové počty záznamů v bázích uvádí tabulka 5.a.

Databáze	Celkový počet záznamů	Počet záznamů zpracovaných v roce 2024
<i>Současná bibliografie</i>	625 001	17 175
• Bibliografie literárního samizdatu	21 667	21
• Bibliografie literárního internetu	66 136	4 396
• Bibliografie české literatury v překladu	3 856	0
• Bibliografie české literatury v exilu	19 160	6 448
• Databáze bohemistického konsorcia	1 628	X ¹
<i>Retrospektivní bibliografie</i>	1 709 033	7 194
• Bibliografie projektu ALKARO	11 285	7 194
<i>České literární osobnosti (biografická databáze)</i>	39 219	948
Celkový počet bibliografických záznamů v databázích ČLB k 31. 12. 2024	2 334 034	24 369

Tab. 5.a Přehled přírůstků za rok 2024 i celkové počty záznamů v bázích; zdroj: ČLB
Poznámka 1) U Databáze bohemistického konsorcia došlo meziročně ke změně excerpcního záměru báze

Celkový počet návštěv databází ČLB dosáhl v roce 2024 hodnoty 689 955 (web ČLB a databáze) a Digitální archiv periodik zaznamenal 202 314 návštěv (rozpis dle jednotlivých bází je k dispozici v grafu níže). I v tomto roce tak ČLB zaznamenala nárůst počtu svých uživatelů, který lze přičíst zejména úspěšné popularizační kampani mezi studenty vysokých škol.

Obr. 5.2 Statistiky návštěvnosti ČLB v roce 2024; zdroj: ČLB

Výstupy

Pracovníci a pracovnice ČLB roku 2024 publikovali celkem 16 výstupů evidovaných v bázi RIV, dalších 30 (včetně 18 datasetů) je pak zaznamenáno v databázi ASEP. Databáze RIV obsahovala více než 60 výsledků s dedikací velké výzkumné infrastruktury ČLB s vročením 2024. Sledovat jsme mohli nárůst využívání služeb ČLB při psaní vysokoškolských závěrečných prací – dedikace ČLB byla ve volně dostupných zdrojích nalezena u 60 z nich.

Proběhlo 22 krátkodobých zahraničních cest pracovníků ČLB do devíti zemí včetně Rakouska, Belgie, Chorvatska, Finska, Francie, Německa, Polska, Portugalska a Švýcarska. Pracovníci ČLB se účastnili 13 konferencí či workshopů a přednesli celkem 14 přednášek. ČLB uspořádala celkem 19 školení pro vysokoškolské studenty včetně čtyř semestrálních kurzů, kterých se zúčastnilo celkem 397 studentů, a uskutečnila devět popularizačních přednášek, z toho dvě v rozhlasovém vysílání.

Newsletter *Literárněvědná bohemistika*, který připravuje a s dvoutýdenní frekvencí vydává ČLB, měl ke konci roku 2024 více než 400 odběratelů. Ke konci roku 2024 měl facebookový účet ČLB téměř 750 sledujících a postupně uzavíraný účet na X přes 120 sledujících. Sekce ČLB na YouTube kanálu ÚČL se rozrostla na celkem 51 videí.

5.3 Rozvoj ČLB a aktivity na národní i mezinárodní úrovni

Důležitým výstupem pro další rozvoj ČLB se v roce 2024 stala příprava zásadně inovované verze prezentačního systému VuFind, na níž se podílel zejména IT vývojář Josef Svoboda a která byla spuštěna v zimě 2024. Nové rozhraní nabízí výrazně zkvalitněný přístup k vystaveným datům i pokročilé nástroje pro práci s nimi. Celý systém je nově zpřístupněn v novém grafickém layoutu, který je v plně v souladu s vizuálním stylem ÚČL. Uživatelé přitom mají možnost volit mezi různými variantami zobrazení záznamů: vedle klasického rozpisu je nyní k dispozici i rozpis dlaždicový, popř. tabulkový přehled jednotlivých záznamů.

The screenshot displays the VuFind search interface. At the top, there is a search bar with the VuFind logo, a search input field, and a search button labeled 'HLEDAT'. Below the search bar, there are navigation icons and a breadcrumb trail 'Záznam 70 z 256'. The main content area shows a search result for an article titled 'Časoměrné vzorce a metra v českém národním obrození' by Květa Sgallová. The article is from the journal 'Česká literatura', issue 54, 2006, pages 17-25. The interface includes a metadata table with fields for author, journal, form, and subjects. A citation box on the right provides a citation for the article. At the bottom, there are buttons for 'NAHLÁSIT CHYBU' and 'VÍM VÍC INFORMACÍ'.

Hlavní autor:	Sgallová, Květa, 1929– (autor) B^W N^K
In:	Česká literatura -- Roč. 54, 2006, č. 2/3, s. 17–25
Forma/žánr:	studie
Témata:	Chmelenský, Josef Krasoslav, > 1800–1839 B^W N^K Dobrovský, Josef, > 1753–1829 B^W N^K Gasparov, Michail Leonovič, > 1935–2005 N^K Hek, František Vladislav, > 1769–1847 B^W N^K Hněvkovský, Šebestián, > 1770–1847 B^W N^K Hollý, Ján, > 1785–1849 N^K Hříb, Václav František, > 1760–1827 B^W N^K Jungmann, Josef, > 1773–1847 B^W N^K Kynský, Dominik František, > 1777–1848 B^W N^K Kollár, Ján, > 1793–1852 B^W N^K Král, Josef, > 1853–1917 B^W N^K Macháček, Simeon Karel, > 1799–1846 B^W N^K Macura, Vladimír, > 1945–1999 B^W N^K Marek, Antonín, > 1785–1877 B^W N^K

Citace: SGALLOVÁ, Květa: Časoměrné vzorce a metra v českém národním obrození. Česká literatura. Roč. 54, 2006, č. 2/3, s. 17–25. 99

Tagy: Žádné tagy +

Současná bibliografie (od roku 1945)

NAHLÁSIT CHYBU

VÍM VÍC INFORMACÍ

Obr. 5.3 Nová podoba prezentačního systému VuFind; zdroj: ČLB

Významně byly aktualizovány též jednotlivé uživatelské funkce systému: úpravou prošel zejména exportní modul, uživatelé mohou nově pracovat s možností individualizovaného nastavení prostřednictvím funkce Můj účet. Značnou proměnou prošlo i nastavení vyhledávacích polí včetně možnosti práce s databázovými rejstříky. Celou aplikaci nově doplnila robustní nápověda, která je prozatím – na rozdíl od všech ostatních funkcionalit – k dispozici pouze v češtině.

Po odladění bibliografického modulu v souvislosti s dokončením konverze databáze České literární osobnosti (CLO) ČLB plně navázala pracemi na vývoji modulu autoritního, pro nějž bylo třeba řadu utilit vyvinout zcela nově. Tento modul nyní prezentuje biografická data databáze CLO, přičemž jak nastavení vyhledávání, tak možnosti zobrazení jednotlivých záznamů byly plně uzpůsobeny potřebám tohoto typu dat. Velká pozornost přitom byla věnována propojení na významné externí zdroje jak z produkce ÚČL (*Lexikon české literatury*, *Slovník české literatury po roce 1945*), tak z produkce třetích stran (databáze národních autorit Národní knihovny ČR či Wikipedie). Samozřejmostí je pak vzájemné propojení mezi biografickými a bibliografickými záznamy ČLB. Pro veřejnost byl autoritní modul zpřístupněn na konci ledna 2025 a práce na jeho optimalizaci dále pokračují.

Dobrovský, Josef (1753–1829)

* 17. 8. 1753, Balassagyarmat (Maďarsko)
† 6. 1. 1829, Brno (Česko)

Odborný publicista, editor, literární historik a kritik, jazykovědec, slavista, bohemista, orientalista, teolog.

Zdroj: ObálkyKnih.cz

Další jména:	Dobrovský, Josef	
• šifry:	-br- D. Dob. Dobr.	Hr.N.N. I.D. J.D. M.D.
Povolání:	bohemisté editoři jezuité lingvisté literární historici literární kritici orientalisté publicisté slavisté teologové	

- ČLB – autorská bibliografie (185)
- ČLB – odkazová bibliografie (2282)
- Lexikon české literatury
- Wikipedie

NAHLÁSIT CHYBU

VÍM VÍC INFORMACÍ

Obr. 5.4 Databáze České literární osobnosti (CLO); zdroj: CLO / ČLB

V průběhu roku 2024 byl ve spolupráci se Střediskem výpočetní techniky ÚČL úspěšně realizován roční investiční projekt *Upgrade velké výzkumné infrastruktury Česká literární bibliografie* z OP JAK koordinovaného MŠMT (23_015/0008209; hl. řešitel: Vojtěch Malínek). Jeho hlavním cílem bylo

posílení výpočetních a úložných kapacit serverového řešení ČLB. Konkrétně byla pořízena rozšiřující jednotka pro stávající hybridní serverový cluster a navýšeny úložní i výpočetní kapacity stávajícího serverového řešení ČLB. Toto řešení by mělo přispět k nezbytné aktualizaci stávajícího hardwarového vybavení ČLB, která byla i racionálním způsobem rozšířena tak, aby bylo možné pokrýt hardwarové nároky očekávané pro příští období.

Na podzim 2024 byly zahájeny práce na přípravě Koncepce rozvoje ČLB pro léta 2025–2029. Tento strategický dokument formuluje základní směřování ČLB pro následující období, a to s ohledem na definici stávajícího okruhu aktivit a formulaci dlouhodobých cílů, k nimž ČLB směřuje své aktivity. Zároveň koncepce identifikuje činnosti, které by ve střednědobém horizontu měly vést právě k naplnění dlouhodobých cílů. Základní parametry koncepce rozvoje byly nejprve prodiskutovány s Vědeckou radou ČLB, která určila základní parametry budoucího směřování. Následně byla koncepce diskutována uvnitř ČLB i s vedením ústavu. Práce na závěrečné verzi textu byly následně uzavřeny v roce 2025.

ČLB též aktivně podporovala začínající výzkumníky a doktorandy při účasti na odborných akcích doma i v zahraničí. Dosáhla přitom zajímavých úspěchů: Šárka Sladovníková prezentovala výzkum týkající se své disertační práce na pařížské Sorbonně, Dominik Melichar na doktorandské konferenci v Záhřebu a Charlotte Panušková se v květnu 2024 účastnila Helsinkí DH Hackathonu. Celkem aktuálně v doktorském studiu pokračují tři zaměstnanci ČLB.

Kromě návratu Markéty Řadové Holanové z rodičovské dovolené nedošlo v roce 2024 v personálním složení ČLB k žádným posunům.

Aktivity ČLB na národní úrovni

Spolupráce ČLB na národní úrovni zahrnuje široké spektrum aktivit, jež sahají od účasti na výzkumných projektech přes účast v odborných spolcích a expertních skupinách až po podíl na vysokoškolské výuce. Od března 2023 se ČLB aktivně podílí na dvou konsorciálních projektech podporovaných programem NAKI III Ministerstva kultury ČR. Konsorcia projektů zahrnují partnery jako Muzeum literatury, Moravskou zemskou knihovnu a Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy.

Na národní úrovni se ČLB v roce 2024 soustředila především na aktivní zapojení do vzdělávání vysokoškolských studentů. Kromě 15 individuálních prezentací ČLB realizovala čtyři semestrální kurzy zaměřené na zpracování a analýzu bibliografických dat pro studenty bohemistiky. Vypsány kurzy prošlo bezmála 40 studentů, kteří na nich prohloubili své vědomosti o databázích ČLB a získali praktické zkušenosti s možnostmi počítačové analýzy bibliografických dat. Očekává se, že tyto kurzy se v následujících letech stanou nedílnou součástí studijních programů těchto univerzit. Pro vysokoškolské studenty pak ČLB uspořádala celkem 19 jednorázových prezentací v ČR (mj. FF UK, PedF UK, VŠKK) i v zahraničí (zejména polské univerzity – Varšava, Vratislav, Poznaň atd.), jichž se zúčastnilo celkem 397 studentů. Pokračovaly též aktivity zaměřené na studenty škol

středních. Petra Večeřová již sedmým rokem pokračovala v supervizi ročních stáží tří středoškolských studentů v rámci programu *Otevřená věda* Akademie věd ČR. Další čtyři vysokoškolští studenti absolvovali stáže v ČLB.

Obr. 5.5 Pracovnice a pracovníci ČLB v roce 2024; zdroj: ČLB / ÚČL, foto Lenka Patoková

Neméně důležitá je aktivní účast ČLB v aktivitách konsorcia EOSC CZ (European Open Science Cloud). V říjnu 2024 byl Vojtěch Malínek jmenován místopředsedou pracovní skupiny EOSC CZ pro humanitní a umělecké obory. Následně převzal odpovědnost za koordinaci klíčové aktivity Humanitní vědy a umění v projektu *Open Science II*, jehož cílem je posílit spolupráci mezi EOSC CZ a jednotlivými výzkumnými institucemi formou inovace stávajících či realizace nových oborově zaměřených repozitářů. Součástí projektových aktivit je i praktické zhodnocování existujících datových zdrojů, přičemž se pozornost soustředí zejména na vývoj relevantních metadatových modelů a FAIRifikace existujících datových sad. Projektová žádost je plánována k dokončení v květnu 2025 a implementace má začít na podzim 2025 s dobou řešení do konce roku 2028. Pracovníci ČLB Anna Gnot, Pavel Nevyhoštěný, Ondřej Vimr a Veronika Zemanová se od roku 2025 budou podílet na aktivitách projektu *MyGRACE* (OP JAK).

Jako kolektivní člen či prostřednictvím individuálních zástupců a zástupkyň se ČLB aktivně podílí také na činnosti dalších oborově relevantních profesních organizací, pracovních skupin či poradních a výkonných orgánů. Vojtěch Malínek a Pavla Hartmanová se pravidelně účastní jednání Sekce pro bibliografii SDRUK a nově též pracovní skupiny pro knihovní ontologie při Národní knihovně ČR, Vojtěch Malínek a Ondřej Vimr jsou členy České asociace pro digital humanities

(CzADH), Vojtěch Malínek již pátým rokem spolukoordinuje Bibliographical Data Working Group při konsorciu DARIAH ERIC, dále působí jako člen Kontrolní komise CzADH a nově se stal také členem oponentní rady projektu iPBL řešeném při IBL PAN. Vojtěch Malínek se jako delegát Akademie věd ČR podílel na jednáních o novém zákonu o kybernetické bezpečnosti a jeho dopadu na velké výzkumné infrastruktury.

Zahraníční spolupráce

ČLB dále rozvíjela svou mezinárodní spolupráci. Bibliographical Data Working Group konsorcia DARIAH-ERIC, jejímž předsedou je V. Malínek, zůstala klíčovou platformou pro mezinárodní vztahy. Mezi aktivity této skupiny patřila příprava studie „Open Bibliographical Workflows a Multilinguality Challenge“ (závěrečný výstup projektu *Open Bibliodata Workflows* podporovaného DARIAH-ERIC), která byla v lednu 2024 publikována v časopise *Journal of Open Humanities Data* (Vojtěch Malínek jako korespondenční autor; Charlotte Panušková a Ondřej Vimr členy autorského kolektivu). Aktivity BDWG byly prezentovány ve třech příspěvcích na výroční konferenci DARIAH 2024 v Lisabonu, kde proběhla také panelová diskuze s názvem „Discussing SSH Open Marketplace Workflows: User Experiences, Editorial Policy and Future Development“ (předsedali Vojtěch Malínek a M. Tolonen). Na jaře 2024 byla zahájena implementace dalšího projektu DARIAH s názvem *Metadata-based Research in Arts, Humanities, and Social Sciences: Work in Progress Workshop* (koordinace Vojtěch Malínek a Tomasz Umerle). Jeho hlavním výstupem bude stejnojmenný workshop, jenž by měl zprostředkovat vzájemnou výměnu zkušeností mezi badateli v oblasti oborových metadat z nejrůznějších humanitních, sociálněvědných a uměnovědných disciplín. Vzhledem k intenzivním aktivitám ČLB na podzim 2024 byl termín konání workshopu odložen na březen 2025.

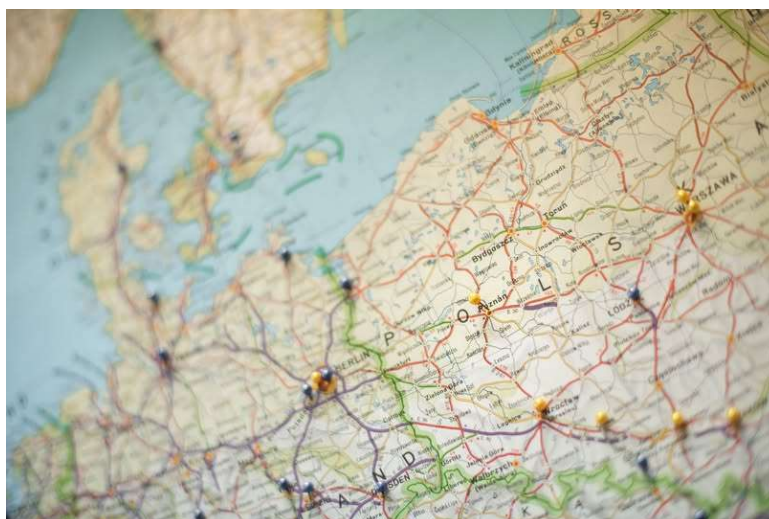
Polská literární bibliografie (PBL) byla i nadále klíčovým strategickým mezinárodním partnerem ČLB. Vedle rozvoje portálu *European Literary Bibliography* (ELB), který byl ze strany ČLB prezentován v roce 2024 na konferencích v Berlíně, Lovani a Lisabonu, byl zahájen tříletý mobilní projekt *Advancing Metadata-driven Research and Curation Methodology for Literary Studies*. Projekt začal dvěma osobními setkáními účastnických týmů v Poznani (duben) a Praze (říjen). Primární náplní projektu má být kromě dalšího rozvoje portálu ELB též výměna zkušeností v oblasti bibliografické metodologie a bibliographical data science.

ČLB klade velký důraz na přípravu rozsáhlých mezinárodních konsorciálních projektů. V říjnu 2024 byla podána žádost o projekt *Understanding Society and Culture through Bibliographical Data. Scaling-Up Humanities Data-drive Research* (CuBiD) v rámci programu COST. ČLB je navržena jako řídicí instituce. Síť projektu aktuálně zahrnuje 32 účastníků ze 14 zemí. Cílem projektu podávaného na platformě Bibliographical Data Working Group (Vojtěch Malínek jako hlavní koordinátor) je rozšířit stávající síť badatelů zajímajících se o bibliografická data a v souladu s intencí programu podpořit networking, realizovat výměnné pobyty a vzdělávací aktivity pro cílové skupiny.

Vedle toho se ČLB podílela na přípravě projektu *European Cultural Heritage Optimised Linked Open Tools (ECHOLOT)* pro výzvu HORIZON-CL2-2024-HERITAGE-ECCCH-01-03: A European Collaborative Cloud for Cultural Heritage – Innovative tools for advanced data enrichment (předloženo v lednu 2025; v květnu 2025 rozhodnuto o podpoře). Ondřej Vimr spolupracoval na podání projektu *Translation Spaces: Circulation of Knowledge in the Habsburg Monarchy between 1848 and 1918* v rámci programu WEAVE, bilaterální iniciativy rakouské a české grantové agentury.

Konsorcium literárněvědné bohemistiky v roce 2024 zahrnovalo 17 institucí a na podzim 2024 byla zahájena jednání o vstupu Fakulty slovanských studií Sofijské univerzity svatého Klimenta Ochridského (Bulharsko), vlastní smlouva pak byla podepsána na počátku roku 2025. Velký důraz byl kladen na komunikaci s partnery uvnitř konsorcia: v dubnu 2024 se uskutečnilo setkání s vedením Fakulty polonistiky a klasické filologie Univerzity Adama Mickiewicze v Poznani spojené s hledáním prostoru pro další posílení vzájemné spolupráce. Zároveň se uskutečnila prezentace vyhledávacího rozhraní VuFind pro studenty a pracovníky Ústavu slovanské filologie UAM (Instytut Filologii Słowiańskiej UAM). V průběhu roku bylo též uspořádáno několik bibliografických workshopů pro studenty partnerských institucí z Polska (UAM v Poznani, Varšavská univerzita, Slezská univerzita v Katovicích, Opolská univerzita) a Itálie (Padovská univerzita). Konsorcium též zprostředkovalo výstavu *Český literární samizdat 1949–1989*, která byla přeložena do polštiny a prezentována v listopadu na UAM v Poznani.

Během roku 2024 proběhlo celkem 22 zahraničních cest pracovníků ČLB v devíti zemích včetně Rakouska, Belgie, Chorvatska, Finska, Francie, Německa, Polska, Portugalska a Švýcarska. Z nich zmiňme alespoň účast V. Malínka na training school projektu CLS INFRA (Vídeň, červen), studijní cesty Gabriely Romanové do Mnichova a Curychu (zde s prezentací věnovanou zejména aktuálně řešenému exilovému projektu), Pavla Nevyhoštěného do Bruselu či účast Ondřeje Vimra na konferenci DH Benelux v Lovani s prezentací portálu European Literary Bibliography.

Obr. 5.6 Konsorcium literárněvědné bohemistiky na mapě; zdroj: foto ČLB

5.4 Sekce ČLB a jejich činnost

Česká literární bibliografie byla roku 2024 tvořena sedmi sekcemi: Sekcí současné bibliografie, Sekcí bibliografie literárního samizdatu a exilu, Sekcí retrospektivní bibliografie, Sekcí Biografický archiv, Sekcí pro globální a digitální literární studia, Sekcí digitalizace a IT a Kanceláří ČLB. Vedení infrastruktury v roce 2024 fungovalo ve složení Vojtěch Malínek (ředitel), Pavla Hartmanová (zástupkyně ředitele) a Ondřej Vimr (vědecký tajemník ČLB).

Činnost ČLB odborně dozorovala Vědecká rada ČLB. Prezenční zasedání Vědecké rady ČLB proběhlo v říjnu 2024. Rada v roce 2024 fungovala ve složení: předsedkyně prof. Joanna Czaplińska (Univerzita Opole, Polsko) a členové dr. Michal Frankl (Masarykův ústav a Archiv AV ČR), dr. Claire Madl (CEFRES), dr. Nanette Rišler-Pipka (Max Weber Stiftung, Německo), prof. Mikko Tolonen (University of Helsinki, Finsko) a dr. Tomasz Umerle (Instytut Badań Literackich, Polska Akademia Nauk). Jednání Vědecké rady ČLB se soustředilo zejména na přípravu strategického dokumentu *Koncepce rozvoje ČLB pro léta 2025–2029*.

Sekce současné bibliografie (vedoucí Pavla Hartmanová, Anna Gnot)

I v roce 2024 tým současné bibliografie pracoval zejména na průběžné excerpci elektronických a tištěných periodik. Během roku byla několikrát optimalizována excerpční základna u jednotlivých excerpторů, aby se maximum titulů zpracovávalo v aktuálním čase. Databáze byla celkově obohacena o 11 943 záznamů. Z nově excerpovaných tištěných titulů jmenujme časopis zaměřený na vědecko-fantastickou literaturu *XB-1* a *Týdeník Echo*, z nových webů fandom *Plody*. Opravy a čištění databáze se týkaly zejména vlastních záznamů.

Kromě excerpční činnosti se členky týmu věnovaly propagaci ČLB na webu a sociálních sítích (Lucie Halabrná, Kateřina Zajíčková), vzdělávacím aktivitám (Marta Škubalová, Pavla Hartmanová, Anna Gnot) či agendě Konsorcia literárněvědné bohemistiky (Anna Gnot, Vendula Trnková). Kateřina Zajíčková participovala na přípravě expozice Ústavu pro českou literaturu na Veletrhu vědy. Jakub Flanderka vystoupil v rámci přednáškového cyklu s tématem Česká literatura druhé poloviny 20. století na Střední škole designu a umění, knižní kultury a ekonomiky v Praze.

Kateřina Zajíčková spolu s Renatou Cebe pokračovala v konzultacích týkajících se příprav osobní bibliografie Oty Pavla. Jakub Flanderka započal spolupráci s kolegou Ondřejem Sládkem týkající se tvorby osobní bibliografie Olega Suse a Anna Gnot zahájila přípravu bibliografie vycházející z článkové databáze Bohemistické konsorcium. Publikačně aktivní byla kolegyně Iveta Mikešová, která přispěla svým textem do kolektivní monografie *V souřadnicích neklidu. Česká literatura druhé*

dekády jednadřacátého století v souvislostech a interpretacích (2024), a Anna Gnot, která odborně přispěla do kolektivní monografie *Gesto a skutečnost. Umění v meziválečném Československu* (2024).

Sekce bibliografie literárního samizdatu a exilu (vedoucí Gabriela Romanová)

V roce 2024 tým zpracovával článkovou bibliografii exilových periodik v rámci druhého roku projektu *Český literární exil 1948–1989*. Pozornost byla kladena na periodika s počátkem vydávání v padesátých letech, nicméně zpracovány byly již některé ročníky let šedesátých a sedmdesátých, zejména u titulů, jejichž doba vydávání přesahuje jedno desetiletí (mj. *Nový život*, *Nový domov*, *Sklizeň* či *Svědectví*). Započata byla excerpce dalších periodik (např. *Perspektivy*, *Proměny* či *Zprávy SVU*). Optimalizována byla excerpce deníku *New Yorkské listy* a nově se zaměřila pouze na jejich literární přílohu *Pramen zábavy*. Celkem přibýlo v exilové databázi 6451 záznamů, tým se zároveň podílel na redigování a opravování databáze ČLB.

Vedle soustavné práce na databázi plnili členové týmu i publikační úkoly: Pavel Nevyhoštěný pokračoval v práci na osobní bibliografii Zdeny Salivarové pro monografii, kterou pro nakladatelství Host připravuje Alena Přibáňová z Oddělení lexikografie ÚČL. Dominik Melichar formou vzpomínkového večera představil šestý svazek edice Bibliographica – svou publikaci *Krocení nestvůr nevědomosti* věnovanou učené společnosti Societas incognitorum eruditorum II, pro kterou sestavil i bibliografii samizdatového časopisu *Acta incognitorum*.

Obr. 5.7 Dominik Melichar představuje šestý svazek edice Bibliographica, *Krocení nestvůr nevědomosti*; zdroj: foto ČLB

Dále se členové týmu zúčastnili odborných konferencí a podíleli se na činnosti oborově relevantních pracovních skupin. Na mezinárodní úrovni Dominik Melichar přednesl příspěvek na konferenci *Bohemikon* v Záhřebu, Gabriela Romanová představila exilovou bibliografickou databázi ČLB na workshopu Exile-Migration-Multilingualism v rámci kulatého stolu pořádaného Universität Zürich, Šárka Sladovnicková přednesla dva příspěvky v Paříži – jeden na konferenci *Entre persistance et effacement: Élaboration littéraire et cinématographique autour du passé juif en Europe centrale (1945–1967)* a druhý v rámci cyklu „Znepokojivá paměť: Přítomnost židovské minulosti v kinematografii střední Evropy“, který pořádalo České centrum Paříž. Zazněl i jeden konferenční příspěvek na české půdě – Pavel Nevyhoštěný představil v Třešti vybrané problémy svého doktorandského projektu. Dále Gabriela Romanová představila fenomén samizdat studentům padovské univerzity v rámci jejich zahraniční studijní cesty do Prahy, již organizoval prof. Alessandro Catalano, a studentům FF UK v rámci přednáškového cyklu Informačně-bibliografická dílna.

V rámci projektu NAKI III proběhly dvě pracovní cesty do zahraničních archivů: Collegium Carolinum v Mnichově navštívila Gabriela Romanová a fond exilového spisovatele Jana Rubeše v bruselském Archives et Musée de la littérature prozkoumal Pavel Nevyhoštěný. Pokročily rovněž práce na interaktivní mapě – s vývojářem bylo konzultováno funkční a grafické rozvržení faset, mapového podkladu a další funkcionality pro specifikaci vyhledávacích dotazů. S pomocí zkušebního datasetu se některé funkcionality promítly na mapu.

Sekce retrospektivní bibliografie (vedoucí Jana Vargová)

Sekce ustanovená v březnu 2023 v souvislosti se začátkem pětiletého projektu *ALKARO – Almanachy, kalendáře a ročenky v českých zemích 1801–1945* z programu NAKI III pokračovala v roce 2024 se soustavnou excerpcí pro stejnojmennou bibliografickou databázi. Na začátku roku tým vyhodnotil své zkušenosti po roce excerpcí historického materiálu, konkrétně kalendářů, a zúročil je při excerpci nového typu nepravých periodik – literárních almanachů. Souběžně s excerpcí byla pozornost věnována řešení metodologických otázek, seznamování se s historickým materiálem a vytipování almanachů s literárním obsahem. Excerpci nadále zajišťují čtyři zkušené bibliografky, pátou členkou týmu se v roce 2024 stala Markéta Ř. Holanová. Organizaci excerpcí koordinuje Jana Vargová, která pro databázi též zpracovává záznamy knižní. Všechny nově přidané záznamy obsahují odkazy na plné texty digitalizovaných dokumentů.

Kromě průběžné excerpční práce pro projekt se členky týmu věnovaly i dalším činnostem v rámci ČLB. Markéta Ř. Holanová (v tandemu s Martou Škubalovou) výuce semestrálního kurzu Informačně-bibliografická dílna (FF UK), dále pak přípravě Informatória, výběru z nových přírůstků v databázích ČLB pro časopis *Česká literatura*, Lucie Maršíková redakčně spolupracovala na publikaci *Krocení nestvůr nevědomosti: Societas incognitorum eruditorum a článková bibliografie časopisu Acta incognitorum (1976–1988)* a Vendula Trnková připravovala newsletter *Literárněvědná bohemistika*, který ve čtrnáctidenním intervalu informuje o literárněvědných akcích, CfP, pracovních nabídkách, stipendiích a knižních novinkách.

Sekce Biografický archiv (vedoucí Petra Večeřová)

Sekce se ve svých aktivitách zaměřila převážně na zkvalitnění biografické databáze České literární osobnosti – pokračovala v kontextových opravách, kontrole a ověřování dat, také v přípravě a realizaci hromadných oprav a úprav dat včetně datové struktury. Do databáze přibylo 948 nových záznamů, čímž se databáze rozšířila na celkových 39 219 záznamů. V rámci spolupráce na kooperačním systému tvorby národních autorit, který koordinuje Národní knihovna ČR, bylo zasláno 258 nových záznamů a několik návrhů oprav.

Kromě oprav a doplňování záznamů do databáze CLO se členové týmů věnovali i dalším činnostem v rámci ČLB: Petra Večeřová 20. 11. 2024 přednesla v rámci akce Týden Akademie věd přednášku Databáze České literární osobnosti – minervistka Milada Součková a spolu s Martou Škubalovou a Markétou Ř. Holanovou se podílela na realizaci kurzu Informačně-bibliografická dílna přednáškami o autorských identitách a literárněvědné biografistice.

Petra Večeřová se dlouhodobě věnuje akcím zaměřeným na podporu spolupráce se středními školami: již sedmým rokem koordinuje roční stáže tří středoškolských studentů v rámci programu *Otevřená věda*. Roku 2024 se zároveň pod jejím vedením uskutečnily čtrnáctidenní praxe čtyř studentek Střední školy informatiky a knihovnických služeb a stáže pro čtyři vysokoškolské studenty.

Radek Čermák se podílel na dokončení a finálním průběhu konverze databáze České literární osobnosti do formátu MARC21 pro autority. Tyto činnosti zahrnují mj. též náročné čištění a kontrolu integrity dat včetně jejich obohacení o externí identifikátory (mj. wikidata). Zároveň se ve spolupráci s kolegy ze sekce digitalizace a IT podílel na přípravě kontrolních skriptů pro hromadné opravy dat ČLB či řady dílčí skriptů pro dílčí operace infrastruktury.

Sekce pro globální a digitální literární studia (vedoucí Ondřej Vimr)

Sekce se v roce 2024 zaměřila na tři hlavní aktivity. Zaprvé se jednalo o další rozvoj bibliografie překladů české literatury pomocí crowdsourcingu bibliografických údajů ve spolupráci se studenty a dalšími odborníky na konkrétní cílové jazyky. Došlo k další optimalizaci postupů, díky které se bibliograficky laická veřejnost může snáze zapojit do sběru dat a zkvalitnit výsledný obsah ve formátu MARC21. Zároveň byl vyvinut a prakticky ověřen postup tvorby k tisku připravené bibliografie na podkladu takto získaných dat. Zvláštní pozornost byla v roce 2024 věnována finštině, přičemž do zpracování záznamů byla zapojena studentka FF MU, jež následně pro tisk připravený výstup použila jakou součást akademické kvalifikační práce.

Dále se tým zabýval pilotním výzkumem literární interference pomocí metody modelování témat (topic modelling) při překladu do češtiny v letech bezprostředně po pádu železné opony. Výstup z výzkumu na pomezí dějin překladu do češtiny a počítačové literární vědy byl nejprve prezentován na mezinárodní konferenci *History – Translation – Politics* ve Štýrském Hradci a následně

podán jako kapitola do kolektivní monografie *Digital Translation History. Processing historical Data with new Methodologies*, s předpokládaným vydáním v závěru roku 2025.

V neposlední řadě vyšly v rámci ukončovaného projektu *Globální trajektorie české literatury po roce 1945* dvě z plánovaných publikací a k tisku byla připravena monografie *Atlas české světové literatury 1817–2019* (Academia), která na podkladech bibliografických dat zkoumá trendy a vzorce šíření české literatury ve světě v daném dlouhém časovém období (vyšlo v květnu 2025). Činnost byla dále prezentována na zahraničních konferencích v oblasti digital humanities v Lovani a Berlíně.

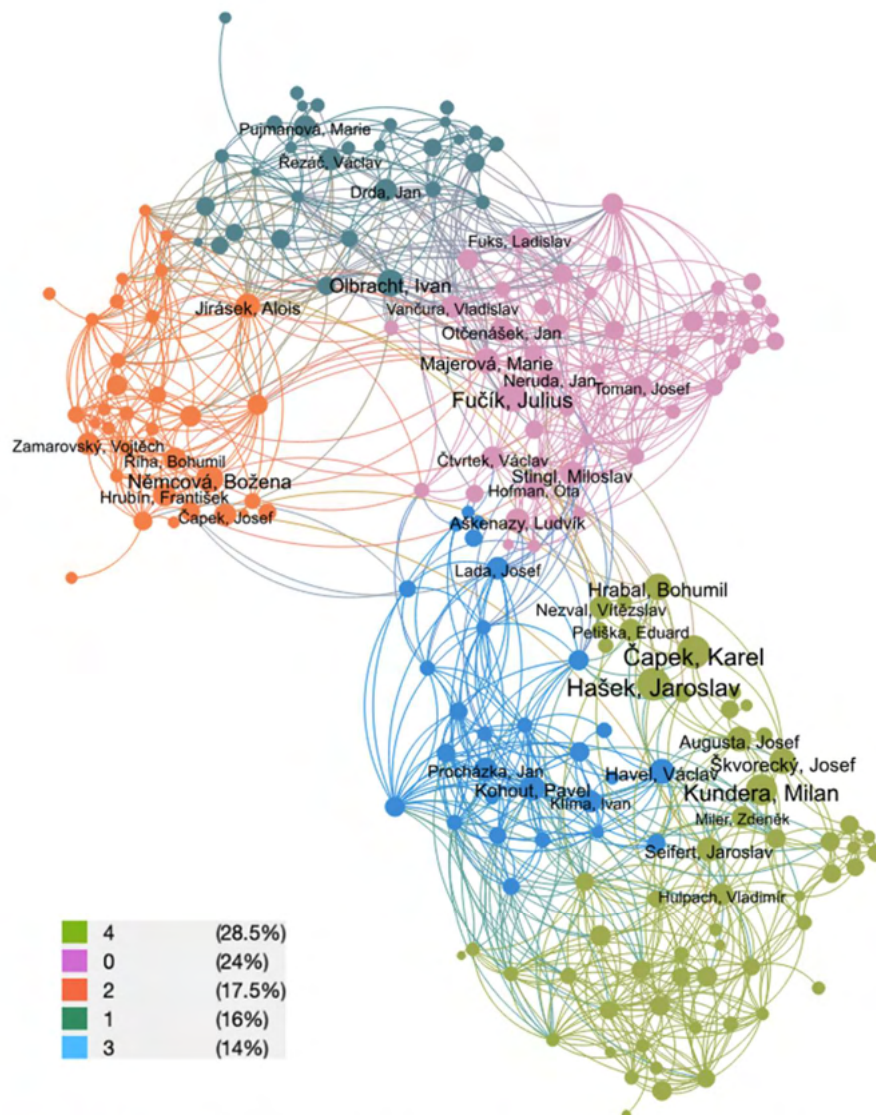

Figure 2. Network representation of the clusters of authors based on the similarity of their target language profiles. The legend includes the shares of nodes included in each cluster.

Obr. 5.8 Síťová vizualizace clusterů českých spisovatelů dle jejich překladů do jiných jazyků; autor: Ondřej Vimr

Sekce digitalizace a IT

Sekce digitalizace a IT při ČLB pokrývá širokou agendu od vývoje softwaru a jednorázových skriptů, adaptaci databázových rozhraní, strojových oprav a obohacování dat až k problematice digitalizace, open access a výzkumných dat.

Významným rozvojem prošla v roce 2024 podoba uživatelských rozhraní ČLB. IT vývojář Josef Svoboda připravil již výše zmiňovaný komplexní upgrade discovery systému VuFind, který slouží jako ústřední bod pro přístup k bázím ČLB. Veškeré tyto úpravy byly provedeny na verzi 9.1 tohoto open source softwaru a vedle již popisovaných úprav frontendu zahrnuly i významnou aktualizaci backendu tak, aby software využíval co nejaktuálnější verze jednotlivých programových komponent.

Marcin Giersz se věnoval rozvoji portálu *European Literary Bibliography* jako experimentálního rozhraní společně rozvíjeného ČLB a PBL. V rámci této platformy jsou zpřístupňována a o sémantická data kontextualizována data vybraných literárněvědných bibliografií. Jako ústřední zdroj dat jsou pro tyto účely využívána wikidata. Rozhraní zároveň využívá řadu pokročilých nástrojů pro analýzu a vizualizaci dat (mj. autorské sítě, geografický modul atp.). Aktuálně je v ELB k dispozici cca 4,7 mil. záznamů PBL, ČLB, Polské národní knihovny a Španělské národní knihovny. Do budoucna je plánován další rozvoj portálu a jeho postupné doplňování o další zdroje i nově vyvíjené funkcionality.

Agendě digitalizace, otevřené vědy a správy dat se věnovala Veronika Zemanová. V roce 2024 pokračovala v koordinaci sběru výzkumných dat napříč odděleními ČLB, aby mohly být zveřejněny nové verze datových sad (celkem 18) v institucionálním repozitáři ASEP. Spolu s bibliografickými daty ČLB byly zveřejněny i dvě nové datové sady, na jejichž přípravě se podílela ČLB s kolegy z Polské literární bibliografie v rámci společného projektu Evropské literární bibliografie.

6. Hospodaření

6.1 Rozpočet

V roce 2024 hospodařil ÚČL s rozpočtem ve výši 106 907 tis. Kč včetně investic a grantů s kladným hospodářským výsledkem. Výsledek hospodaření činí po zdanění 924 tis. Kč a bude rozdělen mezi Rezervní fond a Sociální fond.

V roce 2024 vyčerpal ÚČL prostředky z fondu účelově určených prostředků ve výši 3 517 tis. Kč. Z toho 2 807 tis. Kč činily institucionální prostředky a 710 tis. Kč činily grantové prostředky. V roce 2024 bylo převedeno do fondu účelově určených prostředků celkem 3 462 tis. Kč, z toho 2 709 tis. Kč činí institucionální prostředky a 753 tis. Kč činí prostředky grantové.

Rozpočet ÚČL byl tvořen neinvestiční institucionální dotací ve výši 63 223 tis. Kč, z toho 53 904 tis. Kč představovaly prostředky na výzkumný záměr a 9 319 tis. Kč prostředky na činnost. Součástí institucionální podpory byla i investiční dotace ve výši 371 tis. Kč.

Další významnou složkou rozpočtu tvořily grantové/projektové dotace celkem ve výši 43 684 tis. Kč, z toho 15 443 tis. Kč činily prostředky z GAČR a 28 241 tis. Kč prostředky ostatních rezortů.

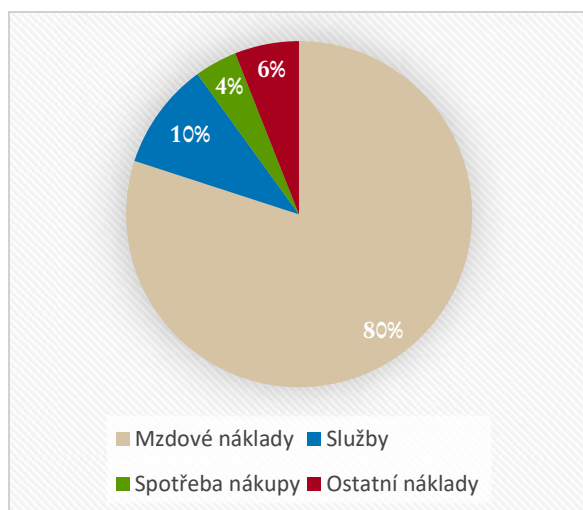
ÚČL čerpal z těchto dotací: 9× GAČR 15 443 tis. Kč, 1× TAČR 1 587 tis. Kč, 2× MŠMT 18 806 tis. Kč, 8× MK 7 747 tis. Kč, 101 tis. Kč od ostatních poskytovatelů dotací.

6.2 Náklady

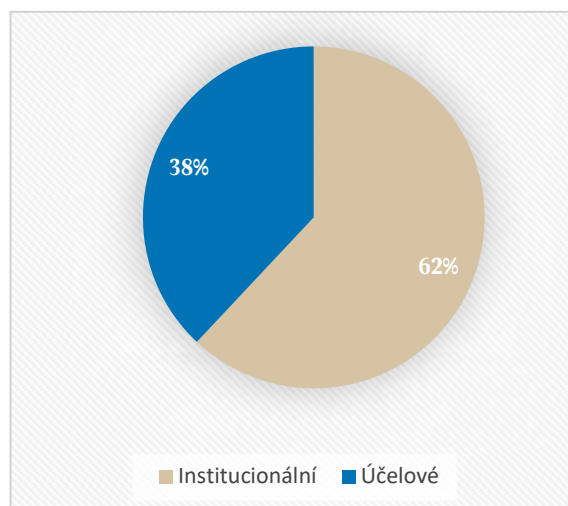
Nejvýznamnější nákladovou položkou jsou z hlediska struktury osobní náklady. Ty dosáhly v roce 2024 včetně odvodů zákonného pojištění a ostatních sociálních nákladů výše 93 216 tis. Kč. Ostatní náklady na provoz instituce činily 23 732 tis. Kč. Z hlediska typu financování představovala významnější část nákladů institucionální prostředky ve výši 72 555 tis. Kč a menší část nákladů tvořily účelové prostředky ve výši 44 393 tis. Kč. Cestovní náklady se zvýšily na 1 568 tis. Kč. Podrobnější struktura nákladů je uvedena v tabulkách Výsledek hospodaření ÚČL AV ČR, v. v. i., za rok 2024, zveřejněných na webu ÚČL.

Zdroje a rozdělení mzdových nákladů ÚČL (v tis. Kč) včetně pojištění a sociálního fondu				
Zdroj	Mzdy	Pojištění	OON	Celkem
Institucionální dotace	40 941	16 467	1 170	58 578
GAČR	7 887	2 743	812	11 442
MŠMT ČR a MK ČR	16 364	5 645	1 187	23 196
Celkem	65 192	24 855	3 169	93 216
Odměny DR a RÚČL				226

Tab. 6.a Struktura mzdových nákladů ÚČL v roce 2024; zdroj ÚČL

Obr. 6.1 Struktura nákladů; zdroj ÚČL

Obr. 6.2 Náklady podle typu financování; zdroj ÚČL

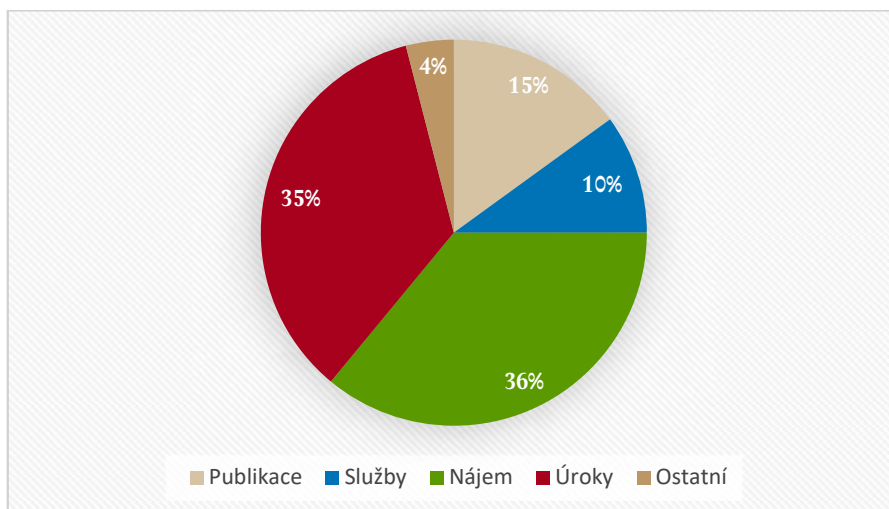
6.3 Výnosy

ÚČL sídlí ve vlastní budově a nevyužité prostory pronajímá dalším subjektům. Nájemci jsou především nekomerční subjekty, mezi něž patří např. Středisko společných činností AV ČR (Knihkupectví Academia), Etnologický ústav AV ČR, v. v. i., Filosofický ústav AV ČR, v. v. i. (Kabinet pro klasická studia), občanské sdružení Klub přátel Tvaru (stejnomený literární časopis), CEFRES – Francouzský ústav pro výzkum ve společenských vědách. Mezi komerční subjekty patří kavárna Space2let, spol. s r. o., Vesmír spol. s r. o. (stejnomený vědecký časopis). Nájemné se promítlo do výnosů instituce částkou 1 128 tis. Kč. Mezi další výnosy instituce patří výnosy z prodeje publikací ve výši 475 tis. Kč, výnosy z prodeje služeb ve výši 324 tis. Kč, úroky 1 094 tis. Kč a ostatní výnosy ve výši 105 tis. Kč.

Zdanitelné výnosy ÚČL (v tis. Kč):

Prodej publikací včetně <i>České literatury</i>	475
Tržby z prodeje služeb	324
Tržby z pronájmu	1 128
Úroky	1 094
Ostatní výnosy	105
Celkem výnosy	3 126

Tab. 6.b Struktura výnosů ÚČL v roce 2024; zdroj ÚČL

Obr. 6.3 Výnosy ÚČL v roce 2024; zdroj ÚČL

6.4 Majetek

K 31. 12. 2024 činil majetek ÚČL 66 698 tis. Kč. Mezi významné položky majetku patří budova v ulici Na Florenci ve výši 60 082 tis. Kč, pozemek Na Florenci ve výši 2 190 tis. Kč, ekonomický informační systém 1 360 tis. Kč a 2× server Asrock proxmox ve výši 1 232 tis. Kč.

V roce 2024 získal ÚČL dotaci ve výši 690 tis. Kč, z níž byla zafinancována nákladná údržba a oprava budovy. Dále byla opravena klimatizace, poškozený rozvod tepla, vodovodní potrubí a záplavový systém PZTS.

Investiční dotace institucionální na reprodukci majetku byla čerpána ve výši 371 tis. Kč a použita především na vývoj webu Knižnice.cz a technické zhodnocení softwaru Slovník ČL. Investiční mimorozpočtová dotace byla čerpána z projektu OP JAK na pořízení serveru a technické zhodnocení stávajícího majetku ve výši 515 tis. Kč.

7. Orgány pracoviště

7.1 Ředitel pracoviště

Na základě jmenování předsedkyně Akademie věd ČR prof. RNDr. Evou Zažímalovou, CSc., na období 1. 7. 2020 – 30. 6. 2025, vykonával v roce 2024 funkci ředitele ÚČL PhDr. Petr Šámal, Ph.D.

Informace o činnosti

V průběhu roku ředitel pracoviště vykonával běžnou agendu související s funkcí ředitele, řídil činnost všech složek ústavu, sledoval a kontroloval hospodaření pracoviště a čerpání rozpočtu.

Ředitel ÚČL zorganizoval a vedl celkem 11 pravidelných měsíčních porad kolegia ředitele ÚČL. Spolu se zástupcem ředitele navštívil všechna oddělení a vedl diskuse o jejich výzkumném profilu, aktuálních i plánovaných projektech i celkovém nastavení infrastrukturní podpory.

Ředitel ÚČL po dohodě s předsedkyní Rady ÚČL svolal na 3. října 2024 volební shromáždění výzkumných pracovníků ÚČL, jehož cílem bylo vybrat jednoho externího člena / externí členku Rady ÚČL a hlasovat o podporách nominací na předsedu AV ČR.

Ředitel ÚČL po dohodě s předsedkyní Rady ÚČL svolal na 9. prosince 2024 volební shromáždění výzkumných pracovníků ÚČL, jehož cílem bylo hlasovat o předložených návrzích kandidátů a kandidátek do Akademické rady pro funkční období 2025–2029.

Ředitel ÚČL ve spolupráci se zástupci obou na pracovišti působících odborových organizací dokončil přípravu nové kolektivní smlouvy, jež byla podepsána 23. ledna 2024.

Dozoroval a schválil vnitřní předpis 2024/1 o zásadách hospodaření se sociálním fondem, pravidla pro hospodaření s fondy (2024/2) a nový Mzdový předpis (včetně aktualizované Přílohy, 2024/3).

Zajistil předložení finančních dokumentů Výsledek hospodaření za rok 2023 a Rozpočet ÚČL na rok 2024, jejich projednání v Dozorčí radě ÚČL a schválení v Radě ÚČL. Zajistil předložení Výroční zprávy ÚČL o činnosti a hospodaření za rok 2023 Radě ÚČL a Dozorčí radě ÚČL, jejich projednání resp. schválení oběma radami a zveřejnění výroční zprávy ve stanoveném termínu.

Vydal tři příkazy ředitele:

- 1/2024 o jmenování komisí pro rok 2024;
- 2/2024 o využití telekomunikačních služeb;
- 3/2024 o plánovaných atestacích.

7.2 Rada pracoviště

Složení

předsedkyně:

PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D. (ÚČL AV ČR)

místopředseda:

PhDr. Michal Přibáň, Ph.D.

členové interní:

Mgr. Anna Gnot, Ph.D., Mgr. Magdaléna Jacková, Ph.D.,
Mgr. Václav Smyčka, Ph.D. et Ph.D., PhDr. Petr Šámal, Ph.D.

členové externí:

Mgr. Ivana Taranenková, Ph.D. (Ústav slovenskej literatúry SAV),
Mgr. Zuzana Urválková, Ph.D. (Ústav české literatury a knihovnictví FF MU),
PhDr. Tomáš Pavlíček, Ph.D. (Literární archiv Památníku národního písemnictví)

Informace o činnosti

Rada pracoviště zasedala v termínech: 20. února, 26. března, 18. června, 5. listopadu a 2. prosince; návrhy, k jejichž projednání nebylo možné nebo účelné svolat zasedání Rady ÚČL, byly projednány per rollam.

20. února

Rada projednala návrh Rozpočtu ÚČL na rok 2024.

Rada projednala Střednědobý výhled rozpočtu ÚČL na období 2025–2026.

Rada schválila novelu přílohy ke Mzdovému předpisu ÚČL.

Rada schválila novelu Jednacího řádu Rady ÚČL.

Rada schválila novelu Volebního řádu ÚČL.

Rada projednala novelu Organizačního řádu ÚČL.

Rada projednala Směrnici o hospodaření s fondy.

Rada projednala postup řešení 28 ústavních projektů, 4 zhodnotila jako dokončené.

26. března

Rada projednala novelu Mzdového předpisu ÚČL.

Rada projednala 14 ústavních návrhů grantových projektů GAČR.

Rada projednala Revidovaný akční plán HR Award.

18. června

Rada projednala návrhy projektů do programu Podpory perspektivních lidských zdrojů.

Rada projednala 1. změnu Rozpočtu ÚČL na rok 2024.

Rada projednala Výroční zprávu ÚČL za rok 2024.

Rada zahájila projednávání Koncepce výzkumné činnosti ÚČL na léta 2026–2030.

5. listopadu

Rada projednala návrh projektu do programu Podpory perspektivních lidských zdrojů.

Rada schválila 2. změnu Rozpočtu ÚČL na rok 2024.

Rada pokračovala v projednávání Koncepce výzkumné činnosti ÚČL na léta 2026–2030.

Rada přihlásila projekty, jejichž předkladateli byli Alex Braslavsky, Eva Dudáková, Eve Filée, Ilona Gwózdź-Szewczenko, Mathieu Lericq, Anna Mašlanka, Adriána Pešková k udělení Fellowshipu Josefa Dobrovského.

2. prosince

Rada pokračovala v projednávání Koncepce výzkumné činnosti ÚČL na léta 2026–2030.

Rada projednala ustavení Týmu pro studium modernistických rukopisů.

7.3 Dozorčí rada

Složení

<i>předseda:</i>	Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D. (AV ČR)
<i>místopředsedkyně:</i>	Mgr. et Mgr. Stanislava Fedrová, Ph.D. (ÚČL AV ČR)
<i>členové:</i>	Mgr. Petra Eckert Nováková (SSČ AV ČR) JUDr. Jiří Malý (SSČ AV ČR) Mgr. Pavla Machalíková, Ph.D. (ÚDU AV ČR)

Informace o činnosti

zasedání v roce 2024: 21. února a 19. června

jednání per rollam v roce 2024: 23. října a 2. prosince

21. února

Projednala a vzala na vědomí hospodářské výsledky ÚČL za rok 2023 a plán rozpočtu na rok 2024 i střednědobý výhled rozpočtu na roky 2025–2026.

Vyjádřila se k hospodaření se sociálním fondem.

Udělila podle ustanovení § 19 odst. 1 písm. b) bod 7 zákona č. 341/2005 Sb. předchozí písemný souhlas s uzavřením Smlouvy o výpůjčce nemovitých věcí s Filozofickou fakultou Univerzity Karlovy.

Projednala nový Jednací řád Dozorčí rady se zapracovanými změnami vzešlými z novely zákona o veřejných výzkumných institucích, schválila jej a předložila zřizovateli.

19. června

Schválila zprávu o své činnosti za rok 2023.

Projednala a vzala se souhlasem na vědomí předloženou Výroční zprávu ÚČL a výrok auditora k hospodaření a účetnictví za rok 2023.

Dle ustanovení § 19 odst. 1 písm. m) zákona o veřejných výzkumných institucích určila auditora pro účely ověření účetní závěrky za rok 2024, a to společnost INTEREXPERT neziskový sektor s r. o.

Vzala na vědomí změny v rozpočtu pro rok 2024.

Zhodnotila manažerské schopnosti ředitele ÚČL ve vztahu k pracovišti i ke zřizovateli.

23. října

Dne 23. října per rollam projednala Dodatek č. 3 k Nájemní smlouvě s Francouzským velvyslanectvím v České republice.

K témuž datu per rollam projednala předložený návrh Smlouvy o nájmu reklamní plochy se společností KOSCOM hodinky, s r. o.

2. prosince

Dne 2. prosince per rollam projednala a vzala na vědomí II. změnu rozpočtu.

Dále DR průběžně sledovala čerpání rozpočtu pracoviště, včetně jeho změn v průběhu roku (grantové prostředky, v průběhu roku nově získané účelové finance z různých zdrojů, mimořádné institucionální dotace od AV ČR a jejich využití, plošné navýšení tarifní složky mezd), a také stav prostředků uložených ve fondech; průběžně také prováděla kontrolu smluv vložených do Registru smluv.

Vedle toho DR během roku sledovala i vnitřní odborné záležitosti pracoviště (výsledky atestací pracovníků, podávání projektů různého typu, nové znění kolektivní smlouvy, aktualizace Organizačního a Volebního řádu pracoviště). DR byla rovněž informována o přípravách na vnitroakademické hodnocení.

Během roku byli předseda i členové DR průběžně v kontaktu s tajemnicí DR a ředitelem pracoviště; podle potřeby spolu konzultovali úkony, procedury a materiály spadající do kompetence DR.

8. Další informace

Změny zřizovací listiny

V průběhu roku 2024 nedošlo ke změnám zřizovací listiny.

Hodnocení další a jiné činnosti

ÚČL nevyvíjí další ani jinou činnost.

Informace o opatření k odstranění nedostatků v hospodaření

ÚČL nebyla v roce 2024 uložena opatření k odstranění nedostatků v hospodaření.

Finanční informace o skutečnostech, které jsou významné z hlediska posouzení hospodářského postavení instituce a mohou mít vliv na její vývoj

Všechny podstatné informace o skutečnostech významných z hlediska hospodářského postavení instituce a dalšího vývoje tohoto postavení jsou obsaženy v předchozích částech výroční zprávy.

Předpokládaný vývoj činnosti pracoviště

Všechny podstatné informace umožňující predikovat další vývoj činnosti pracoviště jsou obsaženy v předchozích částech výroční zprávy.

Aktivity v oblasti ochrany životního prostředí

Na pracovišti probíhá třídění odpadu a recyklace elektronických zařízení včetně baterií a akumulátorů.

Aktivity v oblasti pracovněprávních vztahů

Zástupci odborových organizací se jako členové účastnili jednání kolegia ředitele ÚČL, projednávání rozpočtu pracoviště a rozpočtu sociálního fondu a jednání o úpravách mzdového předpisu ÚČL v souvislosti se zvýšením mezd.

Poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

ÚČL zveřejnil 20. 2. 2025 výroční zprávu o své činnosti v oblasti poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb. s následujícím obsahem:

- 1) Za rok 2024 neevidujeme žádné žádosti o informace a žádné rozhodnutí o odmítnutí žádosti.
- 2) Za rok 2024 neevidujeme žádná podaná odvolání proti rozhodnutí.
- 3) Za rok 2024 neevidujeme žádné rozsudky soudu ve věci přezkoumání zákonnosti rozhodnutí povinného subjektu o odmítnutí žádosti o poskytnutí informace ani žádné výdaje v souvislosti se soudními řízeními o právech a povinnostech podle tohoto zákona.
- 4) Za rok 2024 neevidujeme žádné poskytnuté výhradní licence.
- 5) Za rok 2024 neevidujeme žádné stížnosti podané podle § 16a.
- 6) Za rok 2024 neevidujeme žádné další informace vztahující se k uplatňování tohoto zákona.

9. Zpráva auditora o ověření účetní závěrky a zpráva auditora k výroční zprávě

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

Účetní závěrka

a

Zpráva nezávislého auditora o účetní závěrce

za rok končící 31. prosince 2024

Auditor

interexpert neziskový sektor s.r.o.

INTEREXPERT neziskový sektor s.r.o., Mikulandská 2, Praha 1, 110 00, Tel:+420 224 933 658, Fax:+420 224 934 101
e-mail: secretary@interexpert.cz www.interexpert.cz

Zpráva nezávislého auditora

Veřejná výzkumná instituce:	Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.
Právní forma:	Veřejná výzkumná instituce
Sídlo:	Na Florenci 1420/3, Praha 1, 110 00, Česká republika
Identifikační číslo:	68378068
Rozvahový den:	31.12.2024
Předmět hlavní činnosti:	Předmětem hlavní činnosti instituce je základní výzkum v oblasti literární vědy. Je garantem výzkumu národní identity v oblasti literatury a nejsilnější institucí svého vědního oboru – literárněvědné bohemistiky – ve světovém měřítku.

Výrok auditora

Provedli jsme audit přiložené účetní závěrky účetní jednotky, u které hlavním předmětem činnosti není podnikání (dále jen účetní jednotka), sestavené na základě českých účetních předpisů, která se skládá z rozvahy k 31.12.2024, výkazu zisku a ztráty za rok končící 31.12.2024 a přílohy této účetní závěrky, včetně významných (materiálních) informací o použitých účetních metodách.

Podle našeho názoru účetní závěrka podává věrný a poctivý obraz aktiv, pasiv účetní jednotky k 31.12.2024 a nákladů, výnosů a výsledku jejího hospodaření za rok končící k 31.12.2024 v souladu s českými účetními předpisy.

Základ pro výrok

Audit jsme provedli v souladu se zákonem o auditorech a standardy Komory auditorů České republiky (KA ČR) pro audit, kterými jsou mezinárodní standardy pro audit (ISA) případně doplněné a upravené souvisejícími aplikačními doložkami. Naše odpovědnost stanovená těmito předpisy je podrobněji popsána v oddílu Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky. V souladu se zákonem o auditorech a Etickým kodexem přijatým Komorou auditorů České republiky jsme na účetní jednotce nezávislí a splnili jsme i další etické povinnosti vyplývající z uvedených předpisů. Domníváme se, že důkazní informace, které jsme shromáždili, poskytují dostatečný a vhodný základ pro vyjádření našeho výroku.

Ostatní informace uvedené ve výroční zprávě

Ostatními informacemi jsou v souladu s § 2 písm. b) zákona o auditorech informace uvedené ve výroční zprávě mimo účetní závěrku a naši zprávu auditora. Za ostatní informace odpovídá statutární orgán účetní jednotky.

Náš výrok k účetní závěrce se k ostatním informacím nevztahuje. Přesto je však součástí našich povinností souvisejících s ověřením účetní závěrky seznámení se s ostatními informacemi a posouzení, zda ostatní informace nejsou ve významném (materiálním) nesouladu s účetní závěrkou či s našimi

znalostmi o účetní jednotce získanými během ověřování účetní závěrky nebo zda se jinak tyto informace nejeví jako významně (materiálně) nesprávné. Také posuzujeme, zda ostatní informace byly ve všech významných (materiálních) ohledech vypracovány v souladu s příslušnými právními předpisy. Tímto posouzením se rozumí, zda ostatní informace splňují požadavky právních předpisů na formální náležitosti a postup vypracování ostatních informací v kontextu významnosti (materiality), tj. zda případné nedodržení uvedených požadavků by bylo způsobilo ovlivnit úsudek činěný na základě ostatních informací.

Na základě provedených postupů, do míry, jež dokážeme posoudit, uvádíme, že

- ostatní informace, které posuzují skutečnosti, jež jsou též předmětem zobrazení v účetní závěrce, jsou ve všech významných (materiálních) ohledech v souladu s účetní závěrkou a
- ostatní informace byly vypracovány v souladu s právními předpisy.

Dále jsme povinni uvést, zda na základě poznatků a povědomí o účetní jednotce, k nimž jsme dospěli při provádění auditu, ostatní informace neobsahují významné (materiální) věcné nesprávnosti. V rámci uvedených postupů jsme v obdržených ostatních informacích žádné významné (materiální) věcné nesprávnosti nezjistili.

Odpovědnost statutárního orgánu účetní jednotky za účetní závěrku

Statutární orgán účetní jednotky odpovídá za sestavení účetní závěrky podávající věrný a poctivý obraz v souladu s českými účetními předpisy a za takový vnitřní kontrolní systém, který považuje za nezbytný pro sestavení účetní závěrky tak, aby neobsahovala významné (materiální) nesprávnosti způsobené podvodem nebo chybou.

Při sestavování účetní závěrky je statutární orgán účetní jednotky povinen posoudit, zda je účetní jednotka schopna nepřetržitě trvat, a pokud je to relevantní, popsat v příloze záležitosti týkající se jejího nepřetržitého trvání a použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky, s výjimkou případů, kdy statutární orgán účetní jednotky plánuje zrušení účetní jednotky nebo ukončení její činnosti, resp. kdy nemá jinou reálnou možnost než tak učinit.

Odpovědnost auditora za audit účetní závěrky

Naším cílem je získat přiměřenou jistotu, že účetní závěrka jako celek neobsahuje významnou (materiální) nepravost způsobenou podvodem nebo chybou a vydat zprávu auditora obsahující náš výrok. Přiměřená míra jistoty je velká míra jistoty, nicméně není zárukou, že audit provedený v souladu s výše uvedenými předpisy ve všech případech v účetní závěrce odhalí případnou existující významnou (materiální) nesprávnost. Nesprávnosti mohou vzniknout v důsledku podvodů nebo chyb a považují se za významné (materiální), pokud lze reálně předpokládat, že by jednotlivě nebo v souhrnu mohly ovlivnit ekonomická rozhodnutí, která uživatelé účetní závěrky na jejím základě přijmou.

Při provádění auditu v souladu s výše uvedenými předpisy je naší povinností uplatňovat během celého auditu odborný úsudek a zachovávat profesní skepticismus. Dále je naší povinností:

- Identifikovat a vyhodnotit rizika významné (materiální) nesprávnosti účetní závěrky způsobené podvodem nebo chybou, navrhnout a provést auditorské postupy reagující na tato rizika a získat dostatečné a vhodné důkazní informace, abychom na jejich základě mohli vyjádřit výrok. Riziko, že neodhalíme významnou (materiální) nesprávnost k níž došlo v důsledku podvodu, je větší než riziko neodhalení významné (materiální) nesprávnosti způsobené chybou, protože součástí podvodu mohou být tajné dohody, falšování, úmyslná opomenutí, nepravdivá prohlášení nebo obcházení vnitřních kontrol představenstvem.

- Seznámit se s vnitřním kontrolním systémem účetní jednotky relevantním pro audit v takovém rozsahu, abychom mohli navrhnout auditorské postupy vhodné s ohledem na dané okolnosti, nikoliv abychom mohli vyjádřit názor na účinnost vnitřního kontrolního systému.
- Posoudit vhodnost použitých účetních pravidel, přiměřenost provedených účetních odhadů a informace, které v této souvislosti statutární orgán Účetní jednotky uvedlo v příloze.
- Posoudit vhodnost použití předpokladu nepřetržitého trvání při sestavení účetní závěrky představenstvem a to, zda s ohledem na shromážděné důkazní informace existuje významná (materiální) nejistota vyplývající z událostí nebo podmínek, které mohou významně zpochybnit schopnost Účetní jednotky trvat nepřetržitě. Jestliže dojdeme k závěru, že taková významná (materiální) nejistota existuje, je naší povinností upozornit v naší zprávě na informace uvedené v této souvislosti v účetní závěrce – příloze, a pokud tyto informace nejsou dostatečné, vyjádřit modifikovaný výrok. Naše závěry týkající se schopnosti Účetní jednotky trvat nepřetržitě vycházejí z důkazních informací, které jsme získali do data naší zprávy. Nicméně budoucí události nebo podmínky mohou vést k tomu, že účetní jednotka ztratí schopnost trvat nepřetržitě.
- Vyhodnotit celkovou prezentaci, členění a obsah účetní závěrky, včetně přílohy a dále to, zda účetní závěrka zobrazuje podkladové transakce a události způsobem, který vede k věrnému zobrazení.

Naší povinností je informovat statutární orgán účetní jednotky mimo jiné o plánovaném rozsahu a načasování auditu a o významných zjištěních, která jsme v jeho průběhu učinili, včetně zjištěných významných nedostatků ve vnitřním kontrolním systému.

INTEREXPERT neziskový sektor s.r.o.
Mikulandská 2, 110 00 Praha 1
Oprávnění KAČR 511

Ing. Karolina Neuvirtová, jednatelka a auditorka
Oprávnění KAČR 2176

Datum:	04-06-2025
Podpis auditora:	

10. Rozvaha

Rozvaha

Sestaveno k 31.12.2024
(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378068

Položka		Číslo řádku	Stav	
Číslo	Název		k 01.01.2024	k 31.12.2024
A	A.Dlouhodobý majetek celkem	001	69 301	66 698
A.I	I.Dlouhodobý nehmotný majetek celkem	002	4 471	3 622
A.I.2	2.Software	004	4 471	3 622
A.II	II.Dlouhodobý hmotný majetek celkem	010	133 844	133 865
A.II.1	1.Pozemky	011	2 190	2 190
A.II.3	3.Stavby	013	111 558	111 558
A.II.4	4.Hmotné movité věci a jejich soubory	014	17 471	17 728
A.II.7	7.Drobný dlouhodobý hmotný majetek	017	2 526	2 390
A.II.9	9.Nedokončený dlouhodobý hmotný majetek	019	100	
A.IV	IV.Oprávký k dlouhodobému majetku celkem	028	-69 015	-70 789
A.IV.2	2.Oprávký k softwaru	030	-2 843	-1 957
A.IV.6	6.Oprávký ke stavbám	034	-48 686	-50 917
A.IV.7	7.Oprávký k sam. movitým věcem a souborům hm. mov. věci	035	-14 959	-15 524
A.IV.10	10.Oprávký k DDHM	038	-2 526	-2 390
B	B.Krátkodobý majetek celkem	040	26 456	31 156
B.I	I.Zásoby celkem	041	1 123	753
B.I.5	5.Výrobky	046	1 123	753
B.II	II.Pohledávky celkem	051	975	885
B.II.1	1.Odběratelé	052	180	204
B.II.4	4.Poskytnuté provozní zálohy	055	281	635
B.II.6	6.Pohledávky za zaměstnanci	057	8	5
B.II.8	8.Daň z příjmů	059	505	26
B.II.17	17.Jiné pohledávky	068		16
B.III	III.Krátkodobý finanční majetek celkem	071	23 565	28 822
B.III.1	1.Peněžní prostředky v pokladně	072	41	36
B.III.3	3.Peněžní prostředky na účtech	074	23 524	28 786
B.IV	IV.Jiná aktiva celkem	079	793	696
B.IV.1	1.Náklady příštích období	080	416	367
B.IV.2	2.Příjmy příštích období	081	377	328
	AKTIVA CELKEM	082	95 756	97 854

Rozvaha

Sestaveno k 31.12.2024
(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378068

Položka		Číslo řádku	Stav	
Číslo	Název		k 01.01.2024	k 31.12.2024
A	A.Vlastní zdroje celkem	083	87 318	85 301
A.I	I.Jmění celkem	084	86 349	84 376
A.I.1	1.Vlastní jmění	085	69 301	66 698
A.I.2	2.Fondy	086	17 048	17 678
A.II	II.Výsledek hospodaření celkem	088	969	924
A.II.1	1.Účet výsledku hospodaření	089		924
A.II.2	2.Výsledek hospodaření ve schvalovacím řízení	090	969	
B	B.Cizí zdroje celkem	092	8 438	12 554
B.III	III.Krátkodobé závazky celkem	103	8 345	12 478
B.III.1	1.Dodavatelé	104	501	461
B.III.3	3.Přijaté zálohy	106	271	172
B.III.5	5.Zaměstnanci	108	4 549	6 732
B.III.6	6.Ostatní závazky vůči zaměstnancům	109	0	1
B.III.7	7.Závazky k institucím SZ a VZP	110	2 257	3 673
B.III.9	9.Ostatní přímé daně	112	386	838
B.III.10	10.Daň z přidané hodnoty	113	123	28
B.III.17	17.Jiné závazky	120	48	192
B.III.22	22.Dohadné účty pasivní	125	210	382
B.IV	IV.Jiná pasíva celkem	127	93	75
B.IV.2	2.Výnosy příštích období	129	93	75
	PASIVA CELKEM	130	95 756	97 854

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.
Institute of Czech Literature of the CAS
Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1
DIČ CZ68378068 WEB www.ucl.cas.cz

Razítko :

Odpovědná osoba (statutární zástupce) :

PhDr. Petr Šámal, Ph.D.

Podpis odpovědné osoby

Právní forma účetní jednotky :

Veřejná výzkumná organizace, právnická osoba

Osoba odpovědná za sestavení :

Lenka Harudová

Podpis osoby odpovědné za sestavení :

Předmět podnikání :

Vědecký výzkum

Okamžik sestavení : 08.04.2025

11. Výkaz zisku a ztráty

Výkaz zisku a ztráty VVI

Od 01.01.2024 do 31.12.2024
(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

Číslo	68378068
-------	----------

Číslo	Položka	Číslo řádku	Činnost		
			Hlavní	Další	Jiná
A	A. Náklady				
A.I	I. Spotřebované nákupy a nakupované služby	002	16 483		
A.I.1	1. Spotřeba materiálu, energie a ost. neskl. dodávek	003	4 396		
A.I.3	3. Opravy a udržování	005	1 066		
A.I.4	4. Náklady na cestovné	006	1 568		
A.I.5	5. Náklady na reprezentaci	007	181		
A.I.6	6. Ostatní služby	008	9 273		
A.II	II. Změny stavu zásob vlastní činnosti a aktivace	009	-32		
A.II.7	7. Změny stavu zásob vlastní činnosti	010	-32		
A.III	III. Osobní náklady	013	93 216		
A.III.10	10. Mzdové náklady	014	68 360		
A.III.11	11. Zákonné sociální pojištění	015	22 098		
A.III.13	13. Zákonné sociální náklady	017	2 758		
A.IV	IV. Daně a poplatky	019	2		
A.IV.15	15. Daně a poplatky	020	2		
A.V	V. Ostatní náklady	021	3 890		
A.V.19	19. Kurzové ztráty	025	33		
A.V.22	22. Jiné ostatní náklady	028	3 857		
A.VI	VI. Odpisy, prodaný majetek, tvorba a použití rezerv a OP	029	3 389		
A.VI.23	23. Odpisy dlouhodobého majetku	030	3 389		
	Náklady celkem	039	116 948		

Výkaz zisku a ztráty VVI

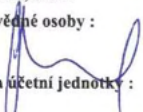
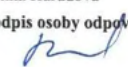
Od 01.01.2024 do 31.12.2024

(v tis. Kč, s přesností na celá čísla)

Zpracováno v souladu s
vyhláškou č. 504/2002 Sb.
ve znění pozdějších předpisů

IČO
68378068

Položka		Číslo řádku	Činnost		
Číslo	Název		Hlavní	Další	Jiná
B	B. Výnosy				
B.I	I. Provozní dotace	041	106 907		
B.I.1	1. Provozní dotace	042	106 907		
B.III	III. Tržba za vlastní výkony a za zboží	047	799		
B.IV	IV. Ostatní výnosy	048	10 167		
B.IV.7	7. Výnosové úroky	051	1 095		
B.IV.8	8. Kurzové zisky	052	2		
B.IV.9	9. Zúčtování fondů	053	4 545		
B.IV.10	10. Jiné ostatní výnosy	054	4 525		
	Výnosy celkem	061	117 873		
C	C. Výsledek hospodaření před zdaněním	062	924		
D	D. Výsledek hospodaření po zdanění	063	924		

 <p>Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. Institute of Czech Literature of the CAS Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1 DIČ CZ68378068 WEB www.ucl.cas.cz</p>	Razítko :	Odpovědná osoba (statutární zástupce) :	Osoba odpovědná za sestavení :
		PhDr. Petr Šámal, Ph.D.	Lenka Harudová
		Podpis odpovědné osoby :	Podpis osoby odpovědné za sestavení :
			
	Právní forma účetní jednotky :	Předmět podnikání :	
	Veřejná výzkumná organizace, právnická osoba	Vědecký výzkum	
		Okamžik sestavení : 08.04.2025	

12. Příloha účetní závěrky za rok 2024

Příloha účetní závěrky za rok 2024

A. Obecné údaje:

1. Popis účetní jednotky

Název: Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.

Sídlo: Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1

IČ: 68378068

DIČ: CZ68378068

Právní forma: veřejná výzkumná instituce

Hlavní činnosti: Vědecký výzkum v oblastech teorie a dějin české literatury; v souvislosti se základním zaměřením své činnosti představuje pracoviště současně informační a konzultační středisko v oblasti literárněvědných informací. Vydávání vědeckých publikací, poskytování vědeckých posudků, stanovisek a doporučení, konzultační a poradenská činnost. Uskutečňování doktorských studijních programů ve spolupráci s vysokými školami a výchova vědeckých pracovníků. Rozvoj mezinárodní spolupráce v rámci předmětu činnosti včetně organizace společného výzkumu se zahraničními partnery, vysílání stážistů, výměny vědeckých poznatků a přípravy společných publikací. Pořádání vědeckých setkání, konferencí a seminářů včetně mezinárodních a zajišťování infrastruktury pro výzkum.

Jiná činnost: nemá

Další činnost: nemá

Datum vzniku: 1. 1. 2007

Statutární orgán

Ředitel: PhDr. Petr Šámal, Ph.D.

Dozorčí rada:

Předseda: Mgr. Ondřej Beránek, Ph.D.

Místopředseda: Mgr. et Mgr. Stanislava Fedrová, Ph.D.

Členové: Mgr. Pavla Machalíková, Ph.D.; JUDr. Jiří Malý; Mgr. Petra Eckert
Nováková

Tajemník: Mgr. et Bc. Kateřina Bínová

Rada instituce:

Předseda: PhDr. Lenka Jungmannová, Ph.D.

Místopředseda: PhDr. Michal Přibáň, Ph.D., DSc.

Členové: PhDr. Petr Šámal, Ph.D.; Mgr. Anna Gnot, Ph.D.;
Mgr. Magdaléna Jacková, Ph.D., DSc.; Mgr. Václav Smyčka, Ph.D. & Ph.D.
PhDr. Tomáš Pavlíček, Ph.D.; Mgr. Zuzana Urválková, Ph.D.;
Mgr. Ivana Taranenková, Ph.D.

Tajemník: Mgr. Martin Lukáš, Ph.D.

B. Zřizovatel:

Akademie věd ČR – organizační složka státu, IČ: 6016517 se sídlem v Praze 1, Národní 1009/3, PSČ: 117 20.

Výše vkladu do vlastního jmění zapsaná do rejstříku:

Není.

Změny a dodatky v rejstříku v uplynulém účetním období:

Nejsou.

C. Účetní období:

Účetním obdobím je kalendářní rok od 1. 1. 2024 do 31. 12. 2024.

Účetní závěrka je sestavena k 31. 12. 2024.

D. Informace o použitých účetních metodách, obecných účetních zásadách:

1) Obecné informace

Účetní jednotka se od 1. 1. 2007 stala samostatným právním subjektem – veřejnou výzkumnou institucí, zřízeným podle zákona č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, § 31, odstavec 5.

Dnem 1. ledna 2007 přechází na veřejnou výzkumnou instituci majetek České republiky, ke kterému měla ke dni 31. prosince 2006 příslušnost hospodaření státní příspěvková organizace, která se mění na veřejnou výzkumnou instituci podle odstavce 1. Aktiva, závazky a další pasiva, příslušející této státní příspěvkové organizaci ke dni 31. prosince 2006, se stávají dnem 1. ledna 2007 aktivy, závazky a dalšími pasivy veřejné výzkumné instituce. Peněžní prostředky, se kterými hospodaří ke dni 31. prosince 2006 státní příspěvková organizace, se převádějí na účet cizích prostředků vedený organizační složkou státu, která je zřizovatelem státní příspěvkové organizace nebo plní jeho funkci. Peněžní prostředky uvedené v předchozí větě převedla organizační složka státu bezodkladně na účet veřejné výzkumné instituce.

Příložená účetní závěrka byla připravena dle:

Zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhlášky č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví.

Českých účetních standardů č. 401–414, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, ve znění platném pro dané účetní období.

Účetní metody:

Účetní závěrka je sestavena v českých korunách a údaje v ní jsou vykazovány v celých tisících Kč.

Údaje přílohy vycházejí z účetních písemností účetní jednotky (účetní doklady, účetní knihy a ostatní účetní písemnosti) a z dalších podkladů, které má účetní jednotka k dispozici.

Účetnictví jako celek je zpracováno v systému iFIS, mzdová a personální agenda je zpracovávána systémem EGJE.

2) Účtování nákladů a výnosů

Výnosy a náklady se účtují časově rozlišené, tj. do období, s nímž věcně i časově souvisejí. Účetní jednotka neúčtuje o tvorbě rezerv.

3) Způsob uplatněný při přepočtu údajů v cizích měnách na českou měnu

Při přepočtu cizích měn na českou měnu používá účetní jednotka denní kurz ČNB vyhlášený v den předcházející pořízení dokladu. Aktiva i pasiva vykázaná v cizích měnách se přepočítávají kurzem ČNB platným k rozvahovému dni.

4) Daň z příjmů

Náklad na daň z příjmů se počítá za pomoci platné daňové sazby z účetního zisku zvýšeného nebo sníženého o trvale nebo dočasně daňově neuznatelné náklady a nezdaňované výnosy.

Daňová povinnost za rok 2024 činí 0 Kč.

Daňová úspora dle § 20 odst. 7 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů za rok 2024 činila 1000 tis. Kč a bude využita ke krytí nákladů na vědecké a výzkumné činnosti.

E. Způsoby oceňování:

Způsoby oceňování, které účetní jednotka použila při sestavení účetní závěrky za rok 2024, jsou následující:

1.1) Dlouhodobý nehmotný majetek

Dlouhodobý nehmotný majetek se oceňuje v pořizovacích cenách, které obsahují cenu pořízení a náklady s pořízením související. Ocenění se zvyšuje o technické zhodnocení provedené na majetku v souladu s platnými účetními metodami.

Drobný nehmotný majetek do 80 tis. Kč se oceňuje v pořizovacích cenách a odepisuje se jednorázově do nákladů, dále je veden v operativní evidenci.

Dlouhodobý nehmotný majetek je odepisován do nákladů na základě předpokládané doby životnosti příslušného majetku.

Nehmotné prototypy vzniklé v souladu s poskytnutými grantovými prostředky jsou vedeny v interní evidenci na cloudu ÚČL, evidenci spravuje oddělení THS. Hodnota prototypu není stanovena, hodnota majetku v případě využití dat, bude stanovena na základě nově vzniklých nákladů spojených s využitím prototypu při aktivaci nehmotného majetku.

1.2) Dlouhodobý hmotný majetek

Dlouhodobý hmotný majetek se oceňuje v pořizovacích cenách, které zahrnují cenu pořízení, náklady na dopravu, clo a další náklady s pořízením související.

Ocenění se zvyšuje o technické zhodnocení provedené na dlouhodobém hmotném majetku v souladu s platnými účetními metodami. Běžné opravy a údržba se účtují do nákladů.

Drobný dlouhodobý hmotný majetek do 80 tis. Kč se oceňuje v pořizovacích cenách a odepisuje se jednorázově do nákladů, dále je veden v operativní evidenci.

Dlouhodobý hmotný majetek je odepisován do nákladů na základě předpokládané doby životnosti příslušného majetku.

1.3) Způsob stanovení reprodukční ceny u majetku

Reprodukční cenou byl oceněn majetek, který účetní jednotka nabyla bezúplatně, např. pozemky, a to cenou stanovenou znalcem.

1.4) Způsob stanovení odpisových plánů pro účetní odpisy

Účetní odpisy vyjadřují trvalé snížení hodnoty majetku v důsledku opotřebení. Při stanovení odpisového plánu se vychází z doby upotřebitelnosti pořízeného majetku. Podkladem pro

stanovení doby upotřebitelnosti je zákon o dani z příjmů, který zařazuje majetek do odpisových skupin s pevným určením doby odpisování. Odpisy tedy vyjadřují rovnoměrný podíl opotřebení pro dané účetní období. Předpokládané odpisy majetku pro jednotlivá období jsou uvedena v odpisovém plánu. Odpisování majetku začíná měsícem následujícím po zařazení do užívání. Pozemky se neodepisují. Běžná údržba a opravy jsou účtovány jako náklad běžného období. Majetek byl vznikem veřejné výzkumné instituce převeden předávacím protokolem od zřizovatele.

1.5) Zásoby

Společnost má zásoby vlastních výrobků, které se evidují ve skladu publikací a v konsignačních skladech odběratelů Kosmas, Send a Středisko společných činností AV ČR, v.v.i. Jedná se o publikace vytvořené zaměstnanci společnosti. Zásoby jsou ve výši 753 tis. Kč, jsou oceňovány a evidovány v prodejních cenách.

Vzhledem k tomu, že vydávání publikací je v rámci předmětu činnosti výzkumu, nelze odhadnout jejich hodnotu v korunovém vyjádření. Knihy jsou ponechávány na skladě alespoň v minimálním množství i přesto, že datum jejich vydání je od roku 1993, a to právě pro jejich hodnotu v oblasti teorie a dějin české literatury.

1.6) Pohledávky

Pohledávky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatou nebo vkladem pořizovací cenou. Při ocenění pohledávek se jejich dočasné snížení hodnoty vyjadřuje prostřednictvím opravných položek.

1.7) Závazky

Ostatní závazky se oceňují při vzniku jmenovitou hodnotou, při nabytí za úplatou nebo vkladem pořizovací cenou.

1.8) Peněžní prostředky

Peněžní prostředky zahrnují hotovost a účty v bankách. Vykazují se v nominální hodnotě.

F. Náklady a výnosy:

Jednotka nemá náklady či výnosy, které by byly mimořádné svým objemem či původem.

G. Odměna auditora:

Celková odměna přijatá auditorem za povinný audit roční závěrky a jiné kontrolní a analytické činnosti činí 65 tis. Kč bez DPH.

H. Vývoj dlouhodobého majetku:

1.1) Vývoj dlouhodobého majetku k 31.12.2024 v tis. Kč

Pořizovací hodnota

	Software	DDNM	Nedokončený DNM	Zálohy	Nehmotný DM celkem
Počáteční stav	4 471	0	0	0	4471
Přeúčtování					0
Přírůstky	253				253
Úbytky	-1102	0			-1102
Konečný stav	3622	0	0	0	3622

Oprávky

	Software	DDNM	Nedokončený DNM	Zálohy	Nehmotný DM celkem
Počáteční stav	2843	0	0	0	2843
Odpisy	216	0			216
Oprávky vztahující se k úbytkům	1102	0			1102
Konečný stav	1957	0	0	0	1957
Počáteční stav netto	1628	0	0	0	1628
Konečný stav netto	1665	0	0	0	1665

Pořizovací hodnota

	Pozemky	Budovy	Stroje a zařízení	Inventář	Jiný DDHM	Nedokončený DHM	Zálohy	Hmotný DM celkem
Počáteční stav	2 190	111 557	13 289	4 182	2 526	100	0	133 844
Přeúčtování								0
Přírůstky			634					634
Úbytky			-377		-136	-100		-613
Konečný stav	2 190	111 557	13 546	4 182	2 390	0	0	133 865

Oprávky

	Pozemky	Budovy	Stroje a zařízení a inventář	Jiný DDHM	Nedokončený DHM	Zálohy	Hmotný DM celkem
Počáteční stav	0	48 686	14 959	2 526	0	0	66 171
Odpisy		2 231	942				3 173
Oprávky vztahující se k úbytkům			-377	-136			-513
Konečný stav	0	50 917	15 524	2 390	0	0	68 831
Počáteční stav netto	2 190	62 871	2512	0	100	0	67 673
Konečný stav netto	2 190	60 640	2204	0	0	0	65 034

I. Názvy jiných účetních jednotek, v nichž má účetní jednotka podíl

Jednotka sama ani prostřednictvím třetích osob nedejří podíl v žádné jiné účetní jednotce.

J. Splatné závazky pojistného na sociálním zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, veřejného zdravotního pojištění a evidované daňové nedoplatky:

	Výše k 31. 12. 2024 (v tis. Kč)
Okresní správa sociálního zabezpečení – sociální pojištění	2 581
Veřejné zdravotní pojišťovny – zdravotní pojištění	1 092
Finanční úřad – zálohová daň	805
Finanční úřad – srážková daň	33
Finanční úřad – silniční daň za rok 2024	0
Finanční úřad – daň z přidané hodnoty	30

Výše uvedené závazky byly ke dni splatnosti uhrazeny.

K. Akcie

Jednotka nevlastní žádné akcie.

L.

Jednotka nemá závazky se splatností delší než 5 let.

M.

Jednotka nemá finanční dluhy neuvedené v rozvaze.

N. Hospodářský výsledek:

Daňový základ byl zjištěn v souladu se zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění.

Účetní jednotka uplatnila v roce 2024 slevy na dani.

Výsledek hospodaření za rok 2024 v celkové částce 924 tis. Kč.

O. Personální vztahy

Rozbor dle kategorií pracovníků:

Kategorie	Vědecký pracovník	Odborný prac. VaV–VŠ	Odborný prac. – VŠ	Odborný prac. – SŠ	THP pracovník	Dělnické profese
Průměrný přepočtený počet pracovníků	64,50	12,40	16,42	4,42	11,98	0

Průměrný přepočtený počet zaměstnanců: 109,72

Přehled osobních nákladů	Běžné účetní období (v tis. Kč)
Mzdové náklady	68 360
z toho ostatní osobní náklady (OON)	3 170
Sociální pojištění a zákonné sociální náklady	24 856
Celkem	93 216

P. Výše odměn poskytnutých členům dozorčích a řídicích orgánů:

Celková výše odměn vyplacených členům dozorčích a řídicích orgánů za rok 2024 činí 226 tis. Kč.

Q. Účast členů orgánů účetní jednotky a jejich rodinných příslušníků v právnických/fyzických osobách, s nimiž účetní jednotka uzavřela obchodní nebo jiné smluvní vztahy.

člen Dozorčí rady JUDr. Jiří Malý je současně místopředsedou Dozorčí rady a zástupce ředitele ve Středisku společných činností AV ČR, v.v.i.; ředitel pracoviště a člen Rady ÚČL PhDr. Petr Šámal, Ph.D. je členem Rady pracoviště v Ústavu soudobých dějin AV ČR, v.v.i.; Tomáš Pavlíček, Ph.D. měl současně účast v Památníku národního písemnictví.

R. Výše záloh závdavků a úvěrů poskytnutých členům statutárních dozorčích a řídicích orgánů:

Celková výše záloh, závdavků a úvěrů poskytnutých členům statutárních dozorčích a řídicích orgánů v roce 2024 činí 0 Kč.

S. Základ daně a využití daňových úlev:

Základ daně byl v souladu se zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů stanoven na 203 tis. Kč, byl uplatněn odpočet daně dle § 20 odst. 7 a sleva na dani za zaměstnance se zdravotním postižením.

T. Doplňující informace k Rozvaze a Výkazu zisku a ztráty

1) Významné položky z rozvahy nebo výkazu zisku a ztráty, jejichž uvedení je podstatné pro hodnocení finanční, majetkové a důchodové pozice podniku
Veškeré údaje jsou zřejmé z účetní závěrky.

2) Události, ke kterým došlo mezi datem účetní závěrky a datem, ke kterému jsou výkazy schváleny k předání mimo účetní jednotku
Žádné události významné pro finanční situaci v instituci nenastaly.

3) Doplnující informace k některým položkám aktiv a pasiv

3.1) Vlastní jmění, Fondy

Vlastní jmění, Fondy v tis. Kč.	2023	2024
Vlastní jmění	69301	66 698
Sociální fond	936	557
Rezervní fond	6 000	6 969
Fond účelově určených prostředků	3 880	3 825
Fond reprodukce majetku	6 232	6 327

3.2) Pohledávky

a) Souhrnná výše pohledávek:

K 31.12.2024 jsou pohledávky ve výši 839 tis. Kč, po splatnosti žádné

b) Pohledávky kryté podle zástavního práva nebo jištěné jiným způsobem:

Nejsou.

3.3) Závazky

a) Souhrn výše závazků:

K 31.12.2024 jsou závazky ve výši 633 tis. Kč, po splatnosti žádné.

b) Závazky kryté podle zástavního práva:

Nejsou.

c) Závazky, které nejsou evidovány v účetnictví (neuvedené v rozvaze):

Nejsou.

3.4) Rozdíl mezi daňovou povinností připadající na běžné nebo minulé účetní období a již zaplacenou daní (je-li rozdíl významný).

Není.

IV. Přehled o přijatých a poskytnutí darech, dárcích a příjemcích těchto darů (významné položky)

V roce 2024 nebyly poskytnuty ani přijaty žádné peněžní dary.

U. Přehled přijatých dotací v členění na investiční a neinvestiční (v tis. Kč)

Poskytnuté dotace celkem	107 794
Neinv. dotace institucionální	63 223
z toho výzkumný záměr	53 904
dotace na činnost	9 319

<u>Neinv. dotace účelové</u>	43 684
z toho granty GA ČR	15 443
projekty ostatních rezortů	28 241

Investiční dotace 887

3.8) Celkové výdaje vynaložené za účetní období na výzkum a vývoj (tis. Kč)
116 948 tis. Kč

V. Přehled o veřejných sbírkách

Žádné veřejné sbírky v roce 2024 nebyly pořádány.

W. Rozdělení zisku, popř. způsob úhrady ztráty předchozích let

Za rok 2024 byl kladný výsledek hospodaření ve výši 924 tis. Kč, který bude po odsouhlasení ředitelem ÚČL a projednání Dozorčí radou ÚČL rozdělen do rezervního fondu a sociálního fondu.

X. Produkční kvóty a individuální limity

Žádné nejsou.

Datum: 08.04.2025

Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.
Institute of Czech Literature of the CAS
Na Florenci 1420/3, 110 00 Praha 1
DIČ CZ68378068 WEB www.ucl.cas.cz

Sestavil:

Lenka Harudová

Podpis statutárního orgánu:

PhDr. Petr Šámal, Ph.D.